

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra historických věd
Akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina ADÁMIKOVÁ**

Studijní program: **B7105 Historické vědy**

Studijní obor: **Kulturní dějiny**

Název tématu: **Vznik a vývoj muzea v Chebu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

K této práci využijí archivní prameny uložené v muzeu v Chebu a ve Státním okresním archivu Cheb, případně v Archivu Národního muzea v Praze, dále také využijí dobový tisk a odbornou literaturu. Všimát si budu vývoje sbírkového fondu, otázek prostorového zázemí muzea, významných osobností působících v muzeu, ohlasu muzea na veřejnost a jeho aktivit.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BABICKÝ, Stanislav, Chebské muzeum, Karlovy Vary 1959.

BABICKÝ, Stanislav, Muzeum a hrad, Karlovy Vary 1958.

BOHÁČ, Jaromír, Deset obrazů z dějin Chebského muzea, Cheb 2003.

ŠPĚT, Jiří, Muzea ve vývoji společnosti a národní kultury, Praha 1979.

Sborník chebského muzea, Cheb, 1996-2007.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. František Šebek

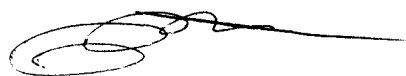
Katedra historických věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2007

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2008

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2007

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Vznik a vývoj muzea v Chebu

Martina Adámiková

Bakalářská práce

2008

Souhrn

Práce se zabývá historií muzea v Chebu od jeho založení až do dnešní doby. Sledován je vývoj sbírkového fondu a činnost muzea. Jsou přiblíženy životy významných osobností, které v muzeu působili a ovlivnili jeho vývoj. Součástí práce je také přiblížení postavy Albrechta z Valdštejna, s jehož jménem je město Cheb neodmyslitelně spojeno.

Klíčová slova

Cheb, historie, muzeum, výstavy, sbírky, Albrecht z Valdštejna

Title

The foundation and development of the museum in Cheb

Abstract

The work is occupied by history of the museum in Cheb from his foundation until present. The work is followed the development of collections. The lifes of the important figures has been presented. These persons worked in the museum and influenced it. The part of the work is occupied by Albrecht from Valdstejn, because his name is inherently connected with the town Cheb.

Keywords

Cheb, history, museum, exhibitions, collections, Albrecht from Valdstejn

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem zaměstnancům Státního okresního archivu Cheb, kteří mi umožnili nahlédnout do nezpracovaných fondů. Můj velký dík za obětavou spolupráci patří i pracovníkům Krajského muzea Karlovarského kraje a to především knihovnici muzea paní Ireně Michalákové. Poděkovat bych chtěla hlavně vedoucímu mé práce PhDr. Františku Šebkovi za jeho podnětné připomínky a rady.

OBSAH

ÚVOD	Chyba! Záložka není definována.
1. MĚSTO CHEB.....	Chyba! Záložka není definována.
1.1. Chebsko v 19. století	Chyba! Záložka není definována.
1.2. Předpoklady pro vznik muzea	Chyba! Záložka není definována.
1.2.1. Karl Huss.....	Chyba! Záložka není definována.
2. POČÁTKY MUZEA V CHEBU	Chyba! Záložka není definována.
2.1. Okolnosti vzniku muzea.....	Chyba! Záložka není definována.
2.2. Založení a oficiální otevření muzea	Chyba! Záložka není definována.
2.3. Georg Schmid.....	Chyba! Záložka není definována.
2.4. Městský dům tzv. Pachelblův.....	Chyba! Záložka není definována.
3. PRVNÍ ROKY EXISTENCE MUZEA.....	Chyba! Záložka není definována.
4. PŮSOBENÍ MUZEA DO DOBY MEZIVÁLEČNÉ.....	Chyba! Záložka není definována.
4.1. Chebské muzeum v útlumu	Chyba! Záložka není definována.
4.2. Muzeum v letech dr. Karla Siegla	Chyba! Záložka není definována.
4.2.1. Získání Hallwichovy sbírky	Chyba! Záložka není definována.
4.2.2. Chebsko kolem roku 1918.....	Chyba! Záložka není definována.
4.2.3. Müllerova sbírka	Chyba! Záložka není definována.
4.2.4. Sbírkotvorná činnost	Chyba! Záložka není definována.
5. ČINNOST MUZEA OD POLOVINY 30. LET DO 40. LET 20. STOLETÍ.....	Chyba! Záložka není definována.
5.1. Ledererova sbírka.....	Chyba! Záložka není definována.
5.2. Otevření Národopisného muzea	Chyba! Záložka není definována.
6. MUZEUM PO ROCE 1945	Chyba! Záložka není definována.
6.1. Muzeum v rukou prvních českých pracovníků	Chyba! Záložka není definována.
6.1.1. Chebská kamna	Chyba! Záložka není definována.
6.2. Krajské vlastivědné muzeum Cheb	Chyba! Záložka není definována.
7. VÝVOJ MUZEA V 60. AŽ 80. LETECH 20. STOLETÍ.....	Chyba! Záložka není definována.
7.1. Osmdesátá léta.....	Chyba! Záložka není definována.
7.2. Dokumentační činnost.....	Chyba! Záložka není definována.
8. MUZEUM PO ROCE 1989	Chyba! Záložka není definována.
8.1. Budovy spadající pod správu muzea	Chyba! Záložka není definována.
8.2. Přeshraniční spolupráce.....	Chyba! Záložka není definována.

8.3. Otevření Valdštejnské obrazárny	Chyba! Záložka není definována.
8.4. Badatelské centrum	Chyba! Záložka není definována.
9. VALDŠTEJN A CHEB	Chyba! Záložka není definována.
9.1. Valdštejnské slavnostní hry	Chyba! Záložka není definována.
ZÁVĚR.....	Chyba! Záložka není definována.
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	Chyba! Záložka není definována.
SEZNAM PŘÍLOH.....	Chyba! Záložka není definována.
PŘÍLOHY	Chyba! Záložka není definována.
RESUMÉ.....	Chyba! Záložka není definována.

ÚVOD

Cílem mé práce je podat přehledný nástin vývoje Muzea Cheb od jeho úplného počátku až do dnešní doby. Chebské muzeum, založené v roce 1873, patří k nejstarším muzejním institucím v České republice. Nachází se již od svého vzniku v budově tzv. Městského domu. V současné době je Krajské muzeum Karlovarského kraje, Muzeum Cheb, významným kulturním centrem Karlovarského kraje a místem konání výstav, odborných přednášek, Knihobraní, Letních výtvarných dílen a dalších společenských akcí. K volbě tohoto tématu rozhodl můj zájem o dějiny kraje, z kterého pocházím. Vybrala jsem si tedy muzeum v Chebu, které je od mého bydliště vzdáleno asi 30 kilometrů a snažila jsem se co nejlépe přiblížit dějiny tak významného muzea.

O historii muzea dosud nevyšla souhrnná práce, která by se zabírala jak jeho založením, tak i všemi fázemi jeho existence. Nejobsáhlejší dílem, které zahrnuje více informací k muzeu je kniha *Deset obrazů z dějin Chebského muzea*. Starší dějiny muzea jsou již částečně zpracované a existuje k nim dostupná literatura. K samotnému vzniku muzea byla napsána odborná studie *Vznik chebského muzea* publikovaná v Muzeologických sešitech. Soustředila jsem se proto především na novější dějiny, které ještě zpracovány nebyly. Snažila jsem co nejvíce využít archivní prameny ze Státního okresního archivu v Chebu, kde mi bylo umožněno pracovat s dosud nezpracovanými fondy. K práci byly důležité i materiály, které jsou uloženy v Archivu muzea. Jednalo se o zprávy, zápisy a výroční zprávy. Dále jsem čerpala ze studií ze Sborníků Chebského muzea a ze Zpráv Chebského muzea a Okresního archivu. Ke starším dějinám jsem také informace čerpala z několika německých knih.

Práce je rozdělena do několika hlavních kapitol, které se věnují určitým etapám vývoje muzea. V první kapitole přiblížím samotné město Cheb a jeho stručnou historii a předpoklady pro vznik muzea v tomto kraji. Další kapitoly jsou rozděleny podle časového působení muzea, vyličím zde postupný vývoj muzea a osoby působící v něm. Po části věnované dějinám muzea po roce 1989 následuje kapitola *Valdštejn a Cheb*. Zvláštní zřetel je brán právě na osobu Albrechta z Valdštejna, jehož jméno je s městem velmi úzce spjato. Jeho zavraždění v Chebu ovlivnilo i zaměření nově vzniklého muzea a kulturní život ve městě. Vždyť i o umístění muzea do Městského domu rozhodla skutečnost, že jako místo zavraždění vévody se zdálo být atraktivní.

1. MĚSTO CHEB

Město Cheb, patří k nejstarším městům v České republice a je turisticky velmi vyhledávaným místem. Nachází se na hranici slovanských a německých zemí a kvůli své poloze bylo předmětem častých česko - německých územních sporů. Je vstupní branou do světoznámého lázeňského trojúhelníku Karlovy Vary – Mariánské Lázně – Františkovy Lázně. Pro svou stavební a architektonickou jedinečnost byl Cheb roku 1981 prohlášen městskou památkovou rezervací. Jednou z významných památek je Chebský hrad s Černou věží a románsko-gotickou kaplí.

První písemná zmínka o Chebu z roku 1061 je zároveň i nejstarším dokladem postupující středověké kolonizace území kolem Chebu. V průběhu 11. století se toto území ležící na pomezí Čech a Říše dostalo do přímé zájmové sféry sousední bavorské Severní marky. Po sjednocení Severní marky markrabětem Diepoldem z Vohburgu kolem roku 1100 dochází k rychlé kolonizaci severního pomezí a vytvoření nového správního centra v Chebu. V roce 1167 získává Chebsko císař Friedrich Barbarossa, který rozpoznal důležitost jeho pohraniční polohy pro záměry své císařské politiky.¹ Za stoleté vlády Štaufů byla dokončena kolonizace Chebska a vedle většího počtu hradů a opevněných sídel nacházíme na Chebsku téměř 300 kolonizačních vsí. Rostoucí císařská moc nacházela svůj symbol ve stavbě velkolepých císařských rezidencí, zvaných falce, které neplnily již jen úkoly obranné, ale především měly okázale reprezentovat novou feudální moc. Vlastní počátek výstavby chebské falce není přesně doložen. První návštěva císaře v Chebu v roce 1179 bývá považována za počáteční impuls pro stavbu románské falce.² Zmínka z roku 1183, označující hrad za císařský, dokládá, že se v této době falc již budovala. V roce 1266 obsazuje Cheb vojsko Přemysla Otakara II., který připojuje Chebsko ke svým územím. Přestože Přemyslova vláda na Chebsku trvala pouhých deset let, znamenala počátek úsilí o trvalé ovládnutí tohoto území a zajištění západní hranice českého království. Tato snaha je podepřena i v době vlády Václava II., který byl v držení Chebska v letech 1291 – 1304, a vrcholí získáním Chebska do trvalé zástavy české koruny v roce 1322 za Jana Lucemburského.³ Dominantní postavení města Chebu na celém Chebsku počátkem 15. století bylo podloženo hospodářskou i vojenskou mocí. Město patřilo v této době se 7 300 obyvateli mezi největší a nejbohatší města

¹ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, 2 díl*. Praha, 1997, s. 378. ISBN 80-85983-14-1.

² ŠAMÁNKOVÁ, Eva. *Cheb*. Praha, 1974, s. 14

³ Cheb měl v rámci zemí Koruny české zvláštní postavení, které upravovala listina Jana Lucemburského z 23. října 1322. KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, 2 díl*. Praha, 1997, s. 373. ISBN 80-85983-14-1.

zemí Koruny české. V průběhu 2. poloviny 15. století je vytvořena jedna z nejzajímavějších podob Chebu, který se stává městem knížecích sněmů, velkolepých slavností i diplomatických ujednání. Jiří z Poděbrad navštívil jako český král Cheb celkem čtyřikrát a jeho pobyty byly vždy spojené s jednáními a s nimi souvisejícími společenskými událostmi. Podle něj se jmenuje i hlavní chebské náměstí.

Strategicky důležitá poloha Chebu jako vstupní brány do Čech z něj činila během třicetileté války výhodnou operační základnu pro obě bojující strany, a ty se v dobývání města, drancování okolí, vybírání kontribucí a zabírání zásob téměř pravidelně střídaly. V roce 1631 byl Cheb dobyt saským vojskem, rok poté jej získává zpět Albrecht z Valdštejna, v roce 1647 město opět obsazují Švédové. Dvojí obsazení Chebu vždy po krátkých obranných bojích v průběhu třicetileté války ukázalo, že městské opevnění je zastaralé a neúčinné. Strategicky důležitá poloha města na západním pomezí Čech také rozhodla o tom, že v červenci 1652 podepsal Ferdinand III. dekret o přebudování Chebu na vojenskou pevnost. Již koncem 17. století se Cheb oficiálně nazýval pohraniční pevností. Postupné zlepšení hospodářské situace ve 2. polovině 17. století se odrazilo intenzivnější stavební činností i v celkovém oživení života města. Od konce 17. století se začíná Cheb opět hospodářsky a kulturně vzdmáhat, ale svého bývalého postavení již nedosáhl.⁴

1.1. Chebsko v 19. století

S počátkem 19. století se radikálně změnila podoba města, které bylo ještě koncem 18. století sevřeno do téměř původní středověké zástavby. Definitivní změnu znamenal císařský dekret o zrušení chebské pevnosti a prohlášení Chebu za otevřené město v roce 1808. Zrušení chebské pevnosti a prohlášení Chebu za otevřené město je chápáno jako symbolický vstup do nové doby, která byla zaměřena k hospodářskému pokroku. V tomto období je ovšem často ničeno vše staré, bez ohledu na kulturně historické hodnoty. Během několika desetiletí zmizela většina z více než 50 opevňovacích věží, byly demolovány městské brány a docházelo k necitlivým přestavbám historických budov. Další událostí, která změnila výrazně podobu města se stal velký požár v roce 1809, který zachvátil celou severní část města a poškodil větší středověké stavby, které již nebyly obnoveny. Kostel na Jánském náměstí a stará synagoga v nedalekém ghettu zmizely natrvalo z obrysu města.⁵

K rozvoji města Chebu nemalou mírou přispělo i vybudování lázní při pramenu Kyselky nedaleko města. V roce 1791 byl z podnětu chebského lékaře dr. Adlera zachycen

⁴ ŠAMÁNKOVÁ, Eva. *Cheb*. Praha, 1974, s. 16.

⁵ *Muzeum v Chebu*. Cheb, 1980, s. 45.

hlavní pramen a začaly zde vznikat samotné lázně. V roce 1793 zde byla zahájena první lázeňská sezóna. Proslulost lázní, nazývaných později Františkovy, přiváděla i do blízkého Chebu významné kulturní osobnosti, které navazovaly kontakty s místními vzdělanci. Jednou z nejvýznamnějších osobností byl německý básník Johann Wolfgang Goethe,⁶ který se přátelil s chebským radou Josefem Sebastianem Grünerem⁷ a vzdělaným chebským katem Karlem Husem.⁸ Především pravidelný pobyt J. W. Goetha⁹ a jeho přátelství s J. S. Grünerem¹⁰ vedli k trvalejšímu vztahu básníka k chebskému kraji a jejich společné badatelské zájmy daly základ hlubšímu studiu historie a národopisu Chebska. J. S. Grüner a K. Huss položili základy badatelské a vlastivědné práci v historii Chebska.¹¹ Koncem 1. poloviny 19. století uspořádal v Chebu jeden ze svých prvních koncertů Bedřich Smetana.¹² Cheb často navštěvovala i Božena Němcová, která trávila delší léčebný pobyt ve Františkových Lázních. Postřehy z místního společenského života použila ve svých pracích.¹³

V první polovině 19. století zasáhl v Cheb intenzivnější hospodářský rozmach. V průmyslové výrobě docházelo k přechodu od domácí k výrobě dílenské, jejichž koncentraci ovlivnil vynález parního stroje. První parní stroje byly na Chebsku uváděny do provozu ve 30. letech 19. století v textilních manufakturách – v Aši, Hranicích a Plesné.

Město Cheb se ve druhé polovině 19. století měnilo hospodářsky, sociálně, politicky a kulturně. Začaly vznikat školské úřady, vzdělávací ústavy a zájmové spolky. V roce 1854 se Chebsko stává krajem s krajským úřadem. V roce 1865 se město napojilo na železnici a dne 1. 11. 1865 byl zahájen provoz na železniční trati Hof - Aš – Cheb a přijel první vlak bavorské dráhy. V roce 1871 došlo ke spojení Chebu s Chomutovem a Plzní a trať do Schirndingu byla vybudována v roce 1882. Město se tak stalo významným dopravním uzlem a obchodním centrem.¹⁴ Docházelo zde k velmi rychlému rozvoji.¹⁵

⁶ Johann Wolfgang Goethe navštívil západní Čechy mnohokrát a literatura o jeho pobytech v Karlových Varech, Lokti nad Ohří, Mariánských Lázních, Františkových Lázních a Chebu je velmi rozsáhlá. Např. Hugo Rokyta, J. W. Goethe a západní Čechy, Kynžvart 1954.

⁷ V letech 1845 - 1848 byl chebským purkmistrem, ale také byl badatelem a sběratelem v oblasti národopisu a historie Chebska. *Johann Wolfgang Goethe a Čechy*. Cheb, 2004, s. 9. ISBN 80-85-018-43-8.

⁸ Karel Huss byl městským katem a v roce 1828, kdy bylo v Chebu městské hrdelní právo zrušeno, se stal správcem muzea na zámku Kynžvart.

⁹ *Johann Wolfgang Goethe a Čechy*. Cheb, 2004, s. 9. ISBN 80-85-018-43-8.

¹⁰ *Johann Wolfgang Goethe a Čechy*. Cheb, 2004, s. 9. ISBN 80-85-018-43-8.

¹¹ Jejich společným přítelem byl hrabě Kašpar ze Šternberka, zakladatel Národního muzea.

¹² Koncert se konal 7. srpna 1847 v sále „U české koruny.“

¹³ Kolektiv autorů. *Muzeum v Chebu*. Cheb, 1980, s. 1.

¹⁴ KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, 2 díl*. Praha, 1997, s. 388. ISBN 80-85983-14-1.

¹⁵ Již v 70. letech 19. století mělo nádraží 11 hlavních kolejí a dvě posunovací plochy. Denně vyjíždělo či přijíždělo kolem 100 nákladních a osobních vlaků a ročně bylo přepraveno téměř milion cestujících.

Souběžně s proměnou města v 2. polovině 19. století se rozvíjela kultura a společenský život města. Otevřením nového divadla v 70. letech¹⁶ vznikla v Chebu stálá scéna. Ve městě působily četné pěvecké a zájmové spolky, které vyvíjely aktivní činnost. V této době byla také otevřena centrální školní budova Rudolfiny. Postupně se začal projevovat i větší zájem o poznání minulosti, regionální historie a vlastivědy.

1.2. Předpoklady pro vznik muzea

Od 60. let 19. století docházelo k zakládání regionálních muzeí v jednotlivých městech. V letech 1860 – 1890 vzniklo na českém území celkem 49 muzeí a muzejních spolků¹⁷ a tuto dobu můžeme označit za rané vývojové období regionálního muzejnictví. Souběžně s vlastivědnými muzei vznikala v letech sedmdesátých a osmdesátých na našem území i muzea, jejichž celkové zaměření bylo ryze německé.¹⁸ Muzea byla zakládána v oblastech s převahou německého obyvatelstva, většinou ve větších centrech buď v lázeňských městech nebo ve větších střediscích kulturního života či v průmyslových městech.¹⁹ V západních Čechách jich bylo hned několik. V roce 1867 vzniklo muzeum v Kraslicích, v roce 1870 v Karlových Varech a v roce 1873 v Chebu, později roku 1887 také v Mariánských Lázních.²⁰ Posláním bylo stejné jako u muzeí českých a to podávání všestranného obrazu regionu a jeho obyvatelstva. Tím se rozšiřovalo všeobecné vzdělání a láska k vlasti.²¹

Společným rysem nejstarších regionálních muzeí bylo jejich vlastivědné zaměření zejména na historické a přírodní vědy, které se týkaly zejména dané oblasti.

Již na počátku 19. století se sběratelské a badatelské činnosti na Chebsku věnoval Karl Huss,²² který byl vůbec prvním sběratelem v Chebu. Dalšími výraznými osobnostmi z této kulturní oblasti byly Anton Grassold²³ a Josef Sebastian Grüner. Všichni se stali dobrým příkladem pro pozdější počínající větší historický zájem o dějiny Chebu a jeho okolí.²⁴

¹⁶ Divadlo bylo otevřeno roku 1874, v témže roce byla otevřena i centrální škola.

¹⁷ Z tohoto počtu jich bylo 37 ve městech s s převahou českého obyvatelstva. ŠPÉT, Jiří. *Přehled vývoje českého muzejnictví I. (do roku 1945)*. Brno, 2003, s. 34.

¹⁸ ŠPÉT, Jiří. *Přehled vývoje českého muzejnictví I. (do roku 1945)*. Brno, 2003, s. 40. ISBN 80-210-3206-5.

¹⁹ Jako byl např. Liberec a Most.

²⁰ ŠPÉT, Jiří. *Přehled vývoje českého muzejnictví I. (do roku 1945)*. Brno, 2003, s. 40. ISBN 80-210-3206-5.

²¹ Tamtéž.

²² Více k jeho osobě níže.

²³ A. Grassold byl profesorem historie na Chebském gymnáziu a napsal historickou studii *O Chebu a falci*, která vyšla v roce 1831.

²⁴ *Muzeum v Chebu*. Cheb, 1980, s. 1.

1.2.1. Karl Huss

Významnou a velmi nevšední postavou pro dějiny Chebska a především pro jejich zachycení je Karl Huss, syn mosteckého kata,²⁵ který se po otcově vzoru rozhodl pro povolání kata. I když chtěl studovat na gymnáziu, ale předsudky doby na neplnoprávné postavení jej od tohoto cíle odvrátily. Do Chebu přišel v roce 1779, kde jako kat působil jeho strýc. O dva roky později se do Chebu vrátil již natrvalo a práci kata vykonával následujících 47 let. Díky svým rozsáhlým léčebným znalostem se stal vyhledávaným zázračným léčitелеm. Huss byl pro své povolání vyobcovaný ze společnosti a využil této nucené společenské izolace ke studiu a sebevzdělávání. Ke sběratelství mu pomohla i jeho léčitelská praxe, protože když lidé neměli na zaplacení, požadoval většinou nějakou věc či staré mince. Ze starých mincí, které získával, začal vytvářet numismatickou sbírku. Shromaždoval doklady k dějinám města a chebská katovna se pomalu měnila v malé muzeum. Díky lázeňským hostům se rychle šířila pověst o vzdělaném sběrateli katovi. Prohlídka jeho sbírek patřila ke společenskému programu lázeňských hostů. Pravidelným hostem tohoto „muzea“ se stal německý básník J. W. Goethe, s kterým se K. Huss velmi blízce spřátelil.²⁶

K. Huss nebyl jen sběratelem, ale i velkým badatelem v regionální historii. Jeho zájmy byly velmi rozmanité, zajímal se o mnoho oborů. Jeho hlavním cílem se stalo shromáždění a uchování starých předmětů. Považujeme ho za prvního cílevědomého sběratele na Chebsku. Vytvořil základy této disciplíny ve zdejších kraji. Velmi důležité bylo nejen to, že předměty sbíral a uchovával, ale především to, že se je snažil zpřístupnit veřejnosti. K tomuto účelu otevřel jedno z prvních soukromých malých muzeí v českých zemích.²⁷

V letech 1797 – 1828 sepsal obsáhlou čtyřdílnou Kroniku města Chebu.²⁸ Již ve vyšším věku jej starosti o zachování sbírek vedly k tomu, že své sbírky nabídl městu ke koupi. Chebská rada ale neprojevila zájem a radní tím způsobili nenapravitelnou ztrátu pro město. Sbírkou mohly velkou měrou obohatit fond městského muzea, které později vzniklo. Huss se po neúspěchu u městské rady obrátil na knížete Metternicha a ten souhlasil s převzetím jeho sbírek. Huss získal doživotní rentu a volné bydlení a místo kustoda zámeckých sbírek na Kynžvartě. Během prvních tří měsíců zde instaloval své sbírky a stal se správcem jednoho z prvních zámeckých muzeí. Tím se mu naplnil jeho životní cíl, v kterém mohl setrvat dalších

²⁵ Narozen roku 1761.

²⁶ J. W. Goethe navštívil Husa v Chebu šestkrát a to v letech 1806, 1808, 1820, 1821, 1822 a 1823.

²⁷ BOHÁČ, Jaromír. Karl Huss. In *Zprávy Chebského muzea o Okresního archivu*. Cheb, 1986, s. 42.

²⁸ Napsal také dílo „O pověrách.“

deset let až do své smrti. Jeho sbírky a písemná pozůstalost zůstaly natrvalo uloženy v kynžvartském zámku.²⁹

²⁹ BOHÁČ, Jaromír. Karl Huss. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1986, s. 43.

2. POČÁTKY MUZEA V CHEBU

2.1. Okolnosti vzniku muzea

Jedním z důležitých kroků pro vznik muzea bylo uspořádání městského archivu, který se od roku 1850 nacházel ve špatném stavu. V letech 1865 – 1869 se práce na obnovení funkce archivu ujal dr. Kürschner. Ten po několika letech odešel do Vídně, ale zanechal po sobě publikaci o chebském archivu, která vedla ke chvále chebského zastupitelstva jako ochránce minulosti a tradic. Již předtím městská rada shromažďovala historicky cenné předměty na radnici,³⁰ většinou předměty týkající se postavy Albrechta z Valdštejna. Snaha ukazovat a shromažďovat tyto předměty se stávala stále více intenzivnější a po přestěhování radnice do Městského domu, kde byl Valdštejn zavražděn, se ještě zvýšila. Jako zajímavost pak bylo toto místo spolu s předměty prezentováno většině významnějším návštěvám.³¹ Přes všechny tyto příznivé okolnosti nebylo ani na počátku 70. let 19. století jednoduché prosadit realizaci vzniku muzea.

V září roku 1869 přišel do Chebu Georg Schmid a získal zde místo archiváře a knihovníka. Vrátil se sem po několika letech, které strávil na pražské univerzitě, kde studoval na pedagogické fakultě a poté působil jako učitel na malostranském gymnáziu. Ihned po nástupu do funkce dostal vypracované instrukce pro uspořádání archivu a byl mu zadán úkol katalogizovat městskou knihovnu. Začal s tříděním archiválií a zároveň přistoupil k realizaci své představy muzea, protože již do Chebu přišel s jasným úmyslem vytvořit sbírkový soubor předmětů dokládajících kulturní bohatství města. Sám měl velký zájem o minulost kraje a také o záchranu starožitností, které dokládají historii. Již během studií získal určité poznatky z návštěv Metternichova muzea v Kynžvartě, muzeí v Praze a ve Vídni a také ze styku s pracovníky muzeí.³² Schmid pojímal knihovnu a archiv jako dvě oddělení vyššího celku, pro který používá označení městské sbírky a nepřístupuje k nim jako k samostatným celkům. Pak došel k závěru, že je nutné založit vedle archivu a knihovny ještě třetí oddělení umělecko-historickou sbírku a tím položit základ vzniku muzea. Ještě před nástupem do úřadu si Schmid vedl jako soukromá osoba soupis sbírkových předmětů.³³ V prosinci toho roku získává od starosty dr. Gschiera³⁴ uvolněnou místnost pro ukládání těchto předmětů. Tato sbírka vznikla především z darů a společně s dalším množstvím předmětů, které byly na

³⁰ Městská rada si nechala již v roce 1736 namalovat dva obrazy s tématikou zavraždění Albrechta z Valdštejna.

³¹ BOHÁČ, Jaromír. *Deset obrazů z dějin chebského muzea*. Cheb, 2003, s. 8. ISBN 80-85018-35-7.

³² BOHÁČ, Jaromír. Vznik chebského muzea. In *Muzeologické sešity IX*. Brno, 1983, s. 57.

³³ BOHÁČ, Jaromír. Vznik chebského muzea. In *Muzeologické sešity IX*. Brno, 1983, s. 60.

³⁴ Dr. Gschier podporovatelem snahu o založení muzea.

radnici v Městském domě, vytvářela základ pro existenci třetího sbírkového oddělení. Schmid měl velmi vyjasněný a promyšlený koncept vzniku muzea, což poukazuje na jeho správné chápání funkce a poslání muzea.

Během zimy 1869 – 1870 přistupuje Schmid k naplnění své koncepce muzea jako vytvoření uceleného sbírkového fondu ze tří oddělení – archiválií, knih a uměleckohistorických předmětů.³⁵ Jeho práce se zaměřuje na roztřídění knih a to tak, že z nich vyčleňuje pododdíl prvotisků a další pododdíl tvořený z rukopisů, dále pak založil a roztřídil sbírkové oddíly novin a periodik oddíl letáků. Také shromáždil četné chebské kroniky. Rok 1870 se pro Schmidu stal rozhodujícím v aktivitě, která směřovala k založení muzea, a stál před ním úkol dosáhnout úředního souhlasu s vytvořením muzejních sbírek. Začal psát články do novin, ve kterých vysvětluje nutnost založení muzea a jeho smysl. Tímto se snažil oslovit, co nejširší veřejnost. Nejdůležitější má být ovšem postoj městské rady, které pravidelně podával zprávy o růstu třetího oddělení a předložil ji návrhy na uznání této sbírky. Ve své první zprávě městské radě ze 7. května 1870 informuje o výsledcích své půlroční činnosti, především o vytvořené sbírce kronik, a požaduje finanční podporu pro vytvoření a pravidelné doplňování regionální knihovny. Nejvíce se však věnoval výkladu o založení třetího sbírkového oddělení. Podle jeho názoru již existuje dostačující základna předmětů pro vznik muzea. Předpokládal, že městská rada bude souhlasit se vznikem sbírkového oddělení, a proto ji také předložil plán na jeho uspořádání.³⁶ Předměty měly být rozděleny do 25 tematicky a materiálově rozdělených oddílů.³⁷

Na konci června roku 1870 dostal Schmid od městské rady dekret, ve kterém je vysloven souhlas s jeho zprávou a především s nákupem kronik.³⁸ Vypadalo to, že rozhodnutí o založení muzea je již jen otázkou času, ale jak vyšlo najevo, tak souhlas nezaručoval, že by rada rozhodla o založení muzea.³⁹ Poté Schmid rozpracoval detailněji programovou koncepci budování muzea a seznámil s tím i veřejnost prostřednictvím novin *Egerer Zeitung*.⁴⁰ V létě pak začal intenzivně připravovat živnostenskou a průmyslovou výstavu v Chebu, na které měly být prezentovány předměty především z třetího sbírkového oddělení, ale tato výstava se nakonec nekonala. Možná i neuskutečnění výstavy bylo příčinou úpadku úředního zájmu o kulturu. K obnově veřejné aktivity pro založení muzea došlo pak na jaře roku 1871.

³⁵ BOHÁČ, Jaromír. Vznik chebského muzea. In *Muzeologické sešity IX*. Brno, 1983, s. 60.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ 25 tematických oddílů – výšivky, obrazy, zbraně, kresby, rytiny, dřevořezy, mince, mapy, keramika, nábytek a další. Státní okresní archiv Cheb (dále jen SOKA Cheb), nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, návrh G. Schmidu na rozdělení sbírek z roku 1870.

³⁸ SIEGL, Karl. *Das Städtische Museum in Eger*. Eger, 1924, s. 4.

³⁹ BOHÁČ, Jaromír. Vznik chebského muzea. In *Muzeologické sešity IX*. Brno, 1983, s. 61.

⁴⁰ *Egerer Zeitung* byly v té době nejčtenějšími novinami na Chebsku.

Ve své další zprávě městské radě ze dne 2. června 1871⁴¹ informoval Schmid o růstu sbírek, které se rozrostly ze 156 na téměř 800 položek a to v období od června 1870 do května 1871. Schmid opět vyzvedával význam a potřebu muzea a poukazoval hlavně na růst a hodnotu sbírek.⁴² Podal modifikovaný plán rozdělení třetího sbírkového oddělení do 17 skupin a publikuje ho v novinách. Snaží se informovat a zapojit veřejnost do vytváření muzea. Vůbec poprvé vyslovil záměr na splynutí všech tří oddělení v jedno a to v Muzeum města Chebu.⁴³ Schmid uveřejnil několik obsáhlejších článků o muzeu, ve kterých podtrhuje existenci třetího oddělení a považuje ho za předpoklad pro založení muzea. Vyzdvihával roli muzea pro umění a průmysl a vyslovil také názor, že lidé na odpovědných místech již nenechají tento impuls bez povšimnutí.⁴⁴ Seznámil společnost s vymezením typu muzea jako regionálně historického a zabýval se praktickými návrhy k problematice vytvářeného chebského muzea, které lze charakterizovat jako přesun od pouhého sběru k odborné sbírkotvorné činnosti. Dále také reagoval na obsah článku Georga Habermanna,⁴⁵ ve kterém byl poprvé zveřejněn návrh na využití hradu ke zřízení muzea. Schmid tento nápad podpořil a souhlasil s tím, že by hrad měl být využit jako shromaždiště dějin, literatury a umění.⁴⁶ Přiblížil také určení typu muzea, které by mělo být historické, a jeho sbírkotvorné zaměření.⁴⁷

Podle Schmida byla vedle samotného sběru nezbytná i výzkumná, badatelská činnost k dějinám Chebska. V tomto se Schmidovi staly zárukou výsledky mnohých badatelů, kteří působili v té době i v době minulé, od historiků přes kronikáře a přírodovědce. Tito badatelé spolu s dalším sběrem předmětů dávali Schmidovi oprávněnou naději, že se i uměleckoprůmyslová sbírka připojí k dalším sbírkám a dojde ke splynutí jednotlivých oddělení v jeden velký celek - Městské muzeum v Chebu.⁴⁸

Zájem a podpora obyvatel o vznik muzea utvrzovaly Schmida v tom, že stoupá reálná naděje na oficiální založení muzea. V červenci 1871 se v Chebu konala průmyslová výstava, která Schmidovi umožnila vystavit část vybraných sbírkových předmětů z třetího oddělení. Výstava měla velký úspěch a vyvolala ohlas u veřejnosti, tak i u městské rady, která měla na výstavu velmi pozitivní reakce. Po ukončení výstavy rada Schmidovi zaslala dekret, ve kterém se přijímal termín „městské vědecké sbírky“ a byla vyslovena naděje, že vznik muzea

⁴¹ Viz příloha č. 1.

⁴² BOHÁČ, Jaromír. Vznik chebského muzea. In *Muzeologické sešity IX*. Brno, 1983, s. 63.

⁴³ Obsáhlejší zdůvodnění tohoto návrhu zveřejňuje v úvaze Über ein Stadt Eger Museum.

⁴⁴ BOHÁČ, Jaromír. *Deset obrazů z dějin chebského muzea*. Cheb, 2003, s. 10. ISBN 80-85018-35-7.

⁴⁵ Georg Habermann později působil jako předseda muzejní komise města Chebu.

⁴⁶ BOHÁČ, Jaromír. Vznik chebského muzea. In *Muzeologické sešity IX*. Brno, 1983, s. 62.

⁴⁷ Příkladem se Schmidovi stává germánské muzeum v Norimberku. Programové zaměření a rozdělení sbírek germánského muzea je pro Schmida vzorem pro program chebského muzea.

⁴⁸ Archiv Muzea Cheb, Egerer Zeitung, 15. června 1871. ISSN 0013-2241.

je věc uskutečnitelná. V srpnu podal Schmid žádost o zvýšení platu, který by odpovídal jeho vědecké činnosti. Městská rada to v září odmítla s tím, že nevidí důvod k vyhovění této žádosti. Rozhodnutí městského zastupitelstva překvapilo nejen Schmidu a znamenalo zároveň pozastavení nadějí, že dojde co nejdříve k úředně potvrzenému vzniku městského muzea.

Po tomto rozhodnutí Schmid zvažoval své setrvání ve městě a po poradě s přáteli se rozhodl k odchodu z Chebu. Zůstává zde ještě ale téměř další dva roky jako správce archiv a to do doby než našel nové odpovídající místo. Během času do svého odchodu se již Schmid k otázce a problematice muzea veřejně nevyjadřoval. Do poloviny roku 1872 vzrostla sbírka třetího oddělení na 1100 předmětů a na počátku ledna sbírka obsahovala již 1900 položek.⁴⁹ Patrně ještě na konci roku 1872 podal Schmid městské radě opět návrh na založení muzea.

2.2. Založení a oficiální otevření muzea

Během ledna 1873 si městská rada téměř po ročním ověřování faktů uvědomila, že založení muzea může městu nepochybně přinést prospěch. Město by z toho mělo jen přínos a podpora kulturního života by zvyšovala jeho popularitu. Tento nový pohled zastupitelstva vytvořil úplně novou situaci, kdy se muzeum stalo žádoucím. Na zasedání zastupitelstva dne 27. ledna 1873 bylo přijato rozhodnutí, ve kterém se ustanovilo, že založené sbírky dostávají schválení městského zastupitelstva a že archiv, stará i nová knihovna, uměleckohistorická sbírka, i přírodovědecká sbírka se slučují v Muzeum města Chebu.⁵⁰ Dále pak rada vzala na vědomí zprávu Schmidu o stavu nových městských sbírek a zadala si neodkladný úkol sehnat výstavní prostory.⁵¹

V průběhu celého roku se hledalo vhodné místo pro muzeum a především pro více jak 2000 nashromážděných předmětů. Městský dům nebyl ale zrovna nejvhodnější, protože se v něm nacházely úřadovny a jako volný prostor nevyhovoval. Nakonec ale rozhodla přitažlivost místa Valdštejnovy tragédie a kanceláře ze zadního traktu Městského domu se musely přestěhovat a tím se získaly dvě nové místnosti pro muzejní expozici. Během listopadu začal Schmid s instalací sbírek, která trvala do dubna roku následujícího, a po dokončení práce odešel do Salzburgu.

Dne 15. května 1874 bylo Muzeum města Chebu slavnostně zpřístupněno veřejnosti.⁵² Otevření se nezúčastnili ani podporovatel ideje založení muzea, starosta dr. Gschier, v té době

⁴⁹ BOHÁČ, Jaromír. Vznik chebského muzea. In *Muzeologické sešity IX*. Brno, 1983, s. 66.

⁵⁰ BOHÁČ, Jaromír. Vznik chebského muzea. In *Muzeologické sešity IX*. Brno, 1983, s. 67.

⁵¹ *Muzeum v Chebu*. Cheb, 1980, s. 1.

⁵² Archiv Muzea Cheb Egerer Zeitung, 13. května 1874. ISSN 0013-2241.

těžce nemocen, a ani její tvůrce Schmid,⁵³ který již pobýval v Salzburku, kde působil jako archivář v tamní univerzitní knihovně. Ještě toho roku na podzim vydal katalog muzea města Chebu,⁵⁴ prvního průvodce muzejními sbírkami. Muzeum dostalo ve své první oficiální muzejní publikaci přesnou charakteristiku svého zaměření. Zakladatel městského muzea Schmid se dočkal té chvíle, kdy muzeum oficiálně uznala městská rada, a to téměř po jeho pětiletém úsilí o založení a zpřístupnění muzea. Schmid formuloval poslání a program muzea takto: „*Muzeum města Chebu má podávat věrný obraz Chebska v kulturně historických a přírodovědeckých vztazích a být shromaždištěm pro regionální kulturní památky a uměleckohistorické předměty.*“⁵⁵ Hlavním úkolem muzea podle Schmidova je znázornění a popis přírody a dějin daného regionu, sběr pramenů a předmětů.⁵⁶ Muzeum mělo mít funkci výchovně vzdělávací a podávat vědecké poznatky pro širokou veřejnost. Díky formulaci Schmidova dostalo chebské muzeum již v počátcích své činnosti vyjasněnou koncepci a programové vymezení úkolů.⁵⁷ Schmid zastával názor, že je nutné zachránit mizející památky před zničením či jejich odvezením soukromníky a také mít odvahu sbírat, zachraňovat, chránit, a uchovávat vše, co vede k poznání chebského regionu.⁵⁸ Georg Schmid byl nejdůležitější osobou, která měla hlavní podíl na vzniku muzea, i když slavnostního otevření se již nezúčastnil.⁵⁹ Díky jeho práci a vytrvalosti se nakonec podařilo muzeum v roce 1874 otevřít.

2.3. Georg Schmid

Georg Schmid drží velmi významné místo v kulturních dějinách Chebska a to hlavně díky tomu, že se stal zakladatelem chebského muzea. Narodil se roku 1844 v Chebu jako syn podkováře. Absolvoval gymnázium a na Karlově univerzitě studoval nejdříve matematiku a fyziku, potom archeologii a starožitnictví.⁶⁰ Po studiu krátce působil jako učitel na malostranském gymnáziu, ale pak se vrátil do svého rodiště a ujal se volného místa archiváře a knihovníka. Po dlouhém boji s městskou radou o zřízení muzea a po odmítnutí žádosti o zvýšení platu odešel z Chebu. Působil pak jako správce univerzitní knihovny v Salzburku a

⁵³ SIEGL, Karl. *Das Städtische Museum in Eger*. Eger, 1924, s. 4.

⁵⁴ „Katalog des Museum der Stadt Eger,“ SOKA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, muzejní zápis.

⁵⁵ Schmid uvádí, že se k tomuto souhrnnému pohledu na poslání muzea dostal díky zkušenostem z cest po muzeích v Bavorsku během září 1872.

⁵⁶ SCHMID, Georg. *Catalog des Museums der Stadt Eger*. Eger, 1874, s. 2.

⁵⁷ BOHÁČ, Jaromír. Vznik chebského muzea. In *Muzeologické sešity IX*. Brno, 1983, s. 60.

⁵⁸ SCHMID, Georg. *Catalog des Museums der Stadt Eger*. Eger, 1874, s. 2.

⁵⁹ Již se nacházel v Salzburku.

⁶⁰ BOHÁČ, Jaromír. Georg Schmid. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1983, s. 81.

později ve Štýrském Hradci.⁶¹ I po odchodu z města se nemohl vyrovnat s traumatem nedocenené pětileté práce v Chebu a jeho tíživá finanční situace ho přivedla k zoufalému činu. Na konci února 1885 se vydal pěšky na cestu do Chebu. Po čtrnáctidenním pochodu dorazil na Zelenou horu,⁶² kde se zřejmě 12. března zastřelil. Jeho tělo bylo objeveno až za několik dní.⁶³

G. Schmid svou činností výrazně ovlivnil a povznesl kulturní obraz města Chebu. Nesmazatelně se zapsal do dějin Chebu a chebského kraje.

2.4. Městský dům tzv. Pachelblův

Muzeum sídlí již od svého vzniku v budově čp. 492 na náměstí Krále Jiřího z Poděbrad. Bývalý tzv. Pachelblův dům, později Městský dům, je přes všechny pozdější stavební úpravy jedním z mála dochovaných gotických měšťanských domů v Chebu. Budova byla postavena na počátku 15. století s průčelím do náměstí, zadním dvorem a průjezdem, v jehož vjezdu je dodnes zachován jednoduchý kamenný portál. Tato původní dispozice domu se od svého založení do dnešní doby nezměnila. Z vlastní gotické stavby zůstalo ve zdivu zachováno celé přízemí. Klenby průjezdu pocházejí z doby kolem r. 1600 a jsou již dílem renesančním. Částečně zachováno zůstalo i zdivo v prvním patře s jednoduchými gotickými okny do dvora. Vnitřní úpravy schodiště a haly s dřevěným kuželkovým zábradlím a dřevěným stropem vznikly na konci 1. poloviny 18. století.⁶⁴

V 16. století vlastnila dům rodina Greffů a koncem století ho získal Reinhold Flenz. V roce 1602 dům koupil Reinhold Holdorff, který dal přední část domu nově přestavět a nad portál vchodu umístil znaky rodiny Holdorffů a Greffů. V letech 1612 – 1616 dům několikrát změnil majitele, v roce 1619 dům získal Alexander Pachelbel,⁶⁵ podle kterého později dům pojmenovali. Byl to chebský purkmistr, ale kvůli svému protestantskému vyznání musel město v roce 1629 opustit. Od té doby vlastnil dům Heinrich Hergessell,⁶⁶ poté si v roce 1635 dům pronajali jezuité, kteří ještě v té době neměli v Chebu svou kolej. V roce 1642 dům koupili a měli ho v držení až do roku 1715, kdy dům odkoupilo město.⁶⁷

⁶¹ BOHÁČ, Jaromír. Georg Schmid. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1983, s. 82.

⁶² Nachází se u města Cheb a je z ní krásná vyhlídka na celé město.

⁶³ BOHÁČ, Jaromír. *Deset obrazů z dějin Chebského muzea*. Cheb, 2003, s. 60. ISBN 80-85018-35-7.

⁶⁴ *Muzeum v Chebu*. Cheb, 1980, s. 35.

⁶⁵ SIEGL, Karl. *Führer durch das städtische Museum, die alte Kaiserburg und sonstige Sehenswürdigkeiten von Eger*. Eger, 1906, s. 1.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ BABICKÝ, Stanislav. *Chebsko k 85. založení Chebského muzea*. Cheb, 1959, s. 9.

Od roku 1736 dům sloužil jako byt velitele městské posádky a během let 1808 – 1845 se využíval jako obytný prostor. V roce 1850 tam byl umístěn městský úřad a z té doby pochází pojmenování Městský dům. Od roku 1874 se zde nacházelo muzeum, které postupně zabíralo pro své sbírky celý dům.⁶⁸

Dům je proslulý zejména tragédií vévody Albrechta z Valdštejna, který zde byl dne 25. února 1634 zavražděn. Méně známá je skutečnost, že se v tomto domě v roce 1766 ubytoval Josef II. se svým doprovodem při své cestě a ještě jednou se tak stalo v roce 1769.⁶⁹

V předním průjezdu, ve dvoře a dvorním průjezdu dnešního muzea jsou instalovány četné náhrobní kameny z nálezů ve městě, ze zrušených kostelů a klášterů a z farního kostela sv. Mikuláše.

⁶⁸ BABICKÝ, Stanislav. *Muzeum a hrad*. Cheb, 1958, s. 13.

⁶⁹ *Muzeum v Chebu*. Cheb, 1980, s. 36.

3. PRVNÍ ROKY EXISTENCE MUZEA

Otevřením muzea v Chebu byla uzavřena pětiletá etapa sběratelského úsilí Geogra Schmida o vytvoření nové instituce. Ten už ale bohužel v otevřeném muzeu nepůsobil a právě v této chvíli město potřebovalo jeho kvalitních znalostí. Nepřítomný Schmid získal za své zásluhy čestné občanství města Chebu.

Ještě v květnu 1874 se konal konkurz na volné místo správce archivu a muzea. Místní tisk se věnoval samotnému muzeu. Sám starosta Chebu Adolf Tachezy⁷⁰ dojednal získání mineralogické sbírky.⁷¹ Zájem veřejnosti potvrzoval, že rozhodnutí místního zastupitelstva o založení muzea bylo správné. Během necelých tří měsíců v létě toho roku navštívilo muzeum přes 3000 lidí a do pokladny přibylo kolem 600 zlatých. Většinu městského zastupitelstva tento zájem těšil a přikláněly se k dalšímu rozvoji muzea, ale pokud možno bez nějakých větších výdajů ze strany města. To bylo také důvodem, že nemohli sehnat nového správce, protože plat správce se pohyboval ve výši 800 zlatých, ale v této částce rada již započítala i nákup prvního velkého sbírkového souboru. Vítězem konkurzu se stal učitel dr. Ludwig Gabel z Trutnova, který ale místo právě z důvodu nízkého platu nepřijal. Poté vzniklo několik variant rozdělení funkcí v muzeu a nakonec bylo rozhodnuto nechat místo zatím neobsazené.

Muzeum tedy nadále provizorně spravoval Vincenz Prökl,⁷² který pomáhal Schmidovi při instalaci první expozice a dočasně udržoval muzeum a archiv v chodu od května 1874. Dříve vykonával pro magistrát nejrůznější zaměstnání, byl stavebním úředníkem i lázeňským inspektorem. V době, kdy pracoval jako lázeňský inspektor, procestoval celou Evropu. Roku 1873 byl pověřen inspekcí při stavbě divadla v Chebu. Intenzivně se zabýval dějinami Chebska a v letech 1835 – 1857, kdy spravoval archiv, sepsal rozsáhlou kroniku města Chebu. Kronika se stala jedním z prvních sbírkových předmětů nově zakládaného muzea. Pro muzeum také nakreslil 220 erbů známých chebských rodů a patřil k nejaktivnějším sběratelům při doplňování sbírek. Vydal také dvousvazkové dějiny „Cheb a Chebsko“ a bývá označován za zakladatele dějepisectví Chebska. Profiloval se jako

⁷⁰ Adolf Tachezy se narodil roku 1814. Vystudoval farmacii na pražské Karlově univerzitě, v letech 1873 – 1882 byl starostou města Chebu.

⁷¹ VAŇKOVÁ, Eva. Chebský starosta, lékárník, Adolf Tachezy. In *Sborník Chebského muzea 1993*. Cheb, 1994, s. 42.

⁷² Vincent Prökl se narodil v roce 1804 v Hřebenech a do Chebu přišel v roce 1825, BOHÁČ, Jaromír, *Deset obrazů z dějin chebského muzea*, Cheb, 2003, s. 84.

všestranný organizátor kulturního života města, organizoval bály a zábavy a založil místní pěvecký spolek.⁷³

V. Prökl nazýval instituci Chebským muzeem, protože je určena k tomu, aby přijímala jen předměty z oblasti Chebska. Za jeho správcovství došlo v roce 1877 k rozšíření muzea o další dvě místnosti. Stálý růst sbírek umožnil toto rozšíření a z původních místností, kde dominovala valdštejská síň, začala vznikat ucelená expozice k dějinám města a regionu. Od obyvatel do muzea putovala velká záplava darů a předměty potřebovaly větší prostor. V Městském domě byl ještě předtím zrušen byt, který navazoval na dvě první místnosti, v nichž bylo muzeum umístěno. Z těchto prostorů vznikl v roce 1875 jeden velký sál.⁷⁴

Muzeum mělo zřetelný úspěch a jeho návštěvnost dosahovala vysokých čísel. V prvním roce fungování muzea přišlo 5560 návštěvníků a v roce následujícím to bylo 6304. Uvnitř muzea ale stále zůstávalo nejasné tematické vymezení sbírek. V muzeu se proto začalo shromažďovat velké množství předmětů, jež neměly pro muzeum význam a hodnotu. Jednalo se většinou o získané dary a mnohé z nich se spíše hodily do muzea kuriozit.

Po otevření muzea byla městu nabídnuta koupě obsáhlé přírodovědecké sbírky z pozůstalosti františkolázeňského lékaře a sběratele dr. Palliardiho. Její zakoupení se dvakrát projednávalo na městském zastupitelstvu, ale i přes výhodnou nabídku na splátky rozhodlo zastupitelstvo z finančních důvodů sbírku nekoupit.⁷⁵ Nový rádce v zastupitelstvu v otázce muzea Heinrich Gradl⁷⁶ se vyjádřil, že Palliardiho sbírka je jako soukromá dobrá, ale jako základ pro přírodovědeckou muzejní sbírku je naprosto nevyhovující. Svými pracemi a svou činností se H. Gradl stal prvním skutečně vědeckým historikem Chebska.⁷⁷ Ovšem ani jemu se nepodařilo zformulovat, čím by mělo muzeum být a jaký proto musí mít sbírkový fond. Muzeu chyběl program, usměrňující ho v jeho vývoji. V rozvoji muzejní myšlenky nastoupila stagnace a došlo k odklonu od původního záměru, a proto jsou následující čtyři roky pro muzeum jakýmsi zastavením v rozvoji. Nevyřešeno zůstalo, jak bude muzeum financováno a jakým směrem se bude muzeum ubírat. H. Gradl se rozhodl informovat širokou veřejnost, a proto vydal několik článků, kde řešil problémy muzea a snažil se v nich vymezit jeho úkoly a program. Tyto práce jsou v podtitulu věnovány i městskému zastupitelstvu, které se příliš

⁷³ BOHÁČ, Jaromír. *Deset obrazů z dějin chebského muzea*. Cheb, 2003, s. 84. ISBN 80-85018-35-7.

⁷⁴ BOHÁČ, Jaromír. Chebské muzeum – Programy a skutečnost. In *Sborník Chebského muzea 1995*. Cheb, 1996, s. 4.

⁷⁵ BOHÁČ, Jaromír. Chebské muzeum – Programy a skutečnost. In *Sborník Chebského muzea 1995*. Cheb, 1996, s. 5.

⁷⁶ Heinrich Gradl se narodil roku 1842 v Chebu a po nedokončeném studiu historie a germanistiky se vrátil do Chebu. Byl zde zaměstnán jako úředník spořitelny a od roku 1869 byl i redaktorem chebských novin. Věnoval se především historii a napsal první zpracování chebských dějin „Geschichte des Egerlandes bis 1437.“

⁷⁷ KUBŮ, František. Heinrich Gradl. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1983, s. 83.

nezabývalo problémem instituce. Gradl vysvětloval, že je nutné vyřadit ze sbírek vše, co není chebské a že do zájmu muzejních pracovníků musí být zahrnuty i kulturní dějiny, etnografie, umění a další pomocné vědy.⁷⁸ Podrobně rozebírá tři způsoby nabývání předmětů ve formě nákupů, darů a vlastním sběrem. Cestu minimálních vkladů vidí ve vlastním sběru, což ale potřebovalo kvalifikované vedení muzea. Druhým užitečným způsobem získávání předmětů jsou dary. Ty jsou sice ve velké většině problematické, ale jsou důležitým zdrojem, kterého se muzeum nemůže vzdát už jen z ohledu na své příznivce a podporovatele. Většina z darů se do sbírek nehodí a vzniká tak oddíl cizích předmětů.

Gradl navrhl detailní plán programu muzea, který se zakládal na dodržení tří hlavních směrů dalšího vývoje – oblast historie, přírodních věd a uměleckých řemesel. První, historické oddělení mělo mít sbírkové fondy – čistá historie, chronistika, heraldika, kartografie, numismatika, ikonologie a etnografie. Druhé hlavní oddělení přírodovědné obsahovalo fondy – paleontologie, zoologie, mineralogie a botanika. Třetí oddělení, uměleckořemeslné se mělo dělit na část uměleckohistorickou a část řemeslnou. Gradlovo vystoupení k problematice muzea se stalo pro dalších dvacet let jediným uceleným a veřejně formulovaným stanoviskem k programu muzea.⁷⁹

V roce 1877 zastupitelstvo schválilo návrh, který snižoval částku určenou pro muzeum. Z 500 zlatých na 300 a v této částce rada zahrnovala i plat správce. Odůvodnila to tím, že potřebné předměty pro muzeum jsou téměř vyčerpány a nákup cizích věcí by odporoval poslání tohoto muzea. Stále důležitějším se stávalo sehnání osobnosti, která by byla schopná roztrždit předměty a aby se nestalo to, že v muzeu budou nadále shromažďovány i předměty bez jakékoli ceny. Na tuto práci už ale starý a nemocný V. Prökl nemohl stačit a roku 1878 z místa správce muzea odešel do důchodu.⁸⁰

Na jaře roku 1878 obdržela chebská rada dopis od představitelů města Plzně se žádostí o podrobné vysvětlení okolností založení muzea a jeho poslání.⁸¹ Rada nechala Gradlem vypracovat memorandum a poslala ho do Plzně. Podle vzoru založení chebského muzea bylo založeno Muzeum města Plzně. Na zastupitelstvo Chebu se snesla sláva, ale v té době se muzeum dostávalo na okraj zájmu. Došlo k pozastavení muzejní práce a nečinnost vyprovokovala k ohlasu samotného zakladatele G. Schmida, který reagoval na Gradlovo

⁷⁸ KUBŮ, František. Heinrich Gradl. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1983, s. 83.

⁷⁹ KUBŮ, František. Heinrich Gradl. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1983, s. 84.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ Archiv Muzea Cheb Egerer Zeitung, 15. prosince 1878. ISSN 0013-2241.

vystoupení o nezbytnosti dalšího budování muzea.⁸² Schmid jako pozorovatel mimo centrum dění nese-psal žádný článek, ale využil k tomu doklad ze svého osobního archivu, dopis od Karla Rennera,⁸³ který mu napsal v dubnu 1873, když reagoval na přípravy vzniku muzea v Chebu. Je v něm uvedeno, že pro muzeum je nezbytné kritické hodnocení sbírek, má-li to být skutečně muzeum, a že se nemají vytvářet skříně rarit a odkládací komory starých časů.⁸⁴ V roce 1878 tak muzeum dostalo vystoupením Schmida a pojednáním Gradla základnu pro určení charakteru muzea. Toto vyjasnění bylo již nutné, což dokazuje zpráva, kdy statkář z Vokova daroval instituci dokonale vyvinuté narozené dvouhlavé tele, které mělo být vycpáno a vystaveno v muzeu k prohlídce.

V dubnu rada pověřila místo onemocnělého V. Prökla provizorní správou archivu a muzea Heinrich Gradla. V říjnu 1879 vznikla archivní a muzejní komise, která sloužila jako řídicí orgán muzea a poradní orgán zastupitelstva, jejímž předsedou byl zvolen Georg Habermann. Komise začala přinášet výsledky a to i po stránce financování. V roce 1879 se rozpočet dostal na 400 zlatých včetně platu správce a pro rok následující se zvýšil na 800 zlatých a pro rok 1881 již 1300 zlatých.⁸⁵ Přitom jsou ještě povolovány mimořádné nákupy mimo tento rozpočet. Gradl si během své správy vymezil hlavní úkoly – nové uspořádání sbírek, vybudování přírodovědného oddělení, vyloučení všech cizích předmětů, evidenci sbírek a zpracování katalogu. Komise po seznámením s Gradlovou zprávou provedla inspekci muzea a předložila zastupitelstvu požadavky, které byly téměř všechny schváleny. Rozhodlo pořídit nový inventář a přírůstkovou knihu, z jejíchž zápisů mělo být jasné, zda jde o dary, zápůjčky nebo nákupy a také zařazení předmětu do skupiny a oddílu, které vlastně znamenalo tématické rozřazení sbírkového fondu. Podle tohoto návrhu se sbírky měly dělit takto: tzv. historicko – statistické sbírky, které měly oddíly historické památky, kulturní historie města a kraje, topografie, církevní předměty. Druhou skupinu tvořily přírodní vědy Chebska s oddíly: fauna, flóra a mineralogie.⁸⁶ Do třetí skupiny patřily cizí předměty a čtvrtou kategorií byla řemesla, která měla vzniknout při členění sbírek živnostenského spolku ke sbírkám muzejním. Toto tzv. řemeslné muzeum umístěné v budově gymnázia bylo přístupné pro veřejnost. Spolek sám nabídl sloučení těchto sbírek a díky spojení došlo k vyšší návštěvnosti. G. Habermann zastupující komisi s tím souhlasil a v rozpočtu se schválil příspěvek na úpravu

⁸² BOHÁČ, Jaromír. Chebské muzeum – Programy a skutečnost. In *Sborník Chebského muzea 1995*. Cheb, 1996, s. 8.

⁸³ Karel Renner byl zakladatelem a jednatelem Spolku pro dějiny Němců v Čechách.

⁸⁴ BOHÁČ, Jaromír. Chebské muzeum – Programy a skutečnost. In *Sborník Chebského muzea 1995*. Cheb, 1996, s. 8.

⁸⁵ BOHÁČ, Jaromír. Chebské muzeum – Programy a skutečnost. In *Sborník Chebského muzea 1995*. Cheb, 1996, s. 9.

⁸⁶ SOKA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, zasedání rady 10. 11. 1879.

prostoru v muzejní budově. Avšak na březnovém zasedání roku 1880 bylo připojení sbírek živnostenského spolku zamítnuto, i když již dříve byl schválen příspěvek na úpravu prostor. Jako důvod rada uvedla vysoké finanční náklady. V tu chvíli se ukázalo, že jádro sporu je v rozdílných názorech zastupitelstva ve věci pohledu na muzeum. Starosta Tachezy se snažil, aby Cheb měl známé muzeum, ale při svém vystoupení k otázce muzea kritizoval práci muzejní komise a to především její vyřazování sbírek. Podle něj jde o ničení šestileté muzejní práce a o znehodnocení cenných darů místního obyvatelstva.⁸⁷

Skupina cizích předmětů vznikla z důvodu, aby se vyčlenily věci nemuzejní povahy, a umístila se na zvláštním místě. Komise v té době přistoupila k realizaci prvního nejdůležitějšího kroku a to k vyřazení předmětů, které neodpovídaly účelům muzea. Vypracovala seznam bezcenných věcí a došlo k seřazení předmětů podle tématických skupin. Také došlo k pojištění sbírek a byl schválen statut muzea.⁸⁸

⁸⁷ BOHÁČ, Jaromír. Chebské muzeum – Programy a skutečnost. In *Sborník Chebského muzea 1995*. Cheb, 1996, s. 10.

⁸⁸ Statut pro muzeum se nedochoval.

4. PŮSOBENÍ MUZEA DO DOBY MEZIVÁLEČNÉ

4.1. Chebské muzeum v útlumu

Po počátečních letech, kdy bylo muzeum svěřeno pod správu pana Vinzenza Prökla, se na místo dostal již zmiňovaný Heindrich Gradl. Správcem muzea a archivu se stal v roce 1878, ale již předtím zasahoval do dění v muzeu a to v době, kdy byl Vinzenz Prökl již těžce nemocný. H. Gradl vystudoval chebské gymnázium a potom strávil několik let studiem historie a germanistiky na Karlově univerzitě v Praze.⁸⁹ Bohužel si nemohl dovolit dostudovat z důvodu nedostatku finančních prostředků. Kvůli své těžké nedoslýchavosti nemohl pracovat jako učitel, a proto nastoupil do spořitelny v Chebu jako úředník. Poté se stal správcem městského archivu a muzea. Během svého působení pozvedl především vědeckou úroveň archivu. Podstatně prohloubil uspořádání tří hlavních skupin archiválií – listiny, listy a spisy. Archiv byl přestěhován pobudovy tzv. Rudolfiny. V muzeu se H. Gradl snažil, co nejvěrněji zobrazit dějiny regionu a podat i úplně prostému divákovi ve všech pododdělení dějin a přírody dokonalý obraz života a práce chebského regionu. H. Gradl se stal prvním skutečně vědeckým historiografem Chebska. Po řadě přípravných studií vydal sérii prací, které znamenaly průlom směrem k výzkumu chebské minulosti.⁹⁰ Věnoval se také jazykovědě a chebskému dialektu. Do paměti místních se zapsal také jako autor mnoha novinových článků, kterými přispíval do Egerer Zeitung. Řadil se k nejvýraznějším osobnostem chebského veřejného a kulturního života. Do budoucna plánoval založení vědecké společnosti, která měla organizovat výzkum dějin, jazyka a národopisu, k tomu již ale nedošlo. Uprostřed jeho činného období ho roku 1895 zastihla náhlá smrt. Po nešťastném pádu z archivního žebříku mu musela být amputována noha a na následky tohoto zranění krátce poté zemřel.⁹¹

Během jeho správcovství docházelo k úpadku muzejní práce. H. Gradl byl především archivář a z pochopitelných důvodů preferoval především zpracování a využívání archiválií. Muzejní sbírky se dostaly na okraj zájmu a to se stalo rozhodující pro další proměny programově tak velkolepě koncipovaného muzea. Shromažďování a zpracovávání nových muzejních sbírek ustoupilo do pozadí a muzejní činnost v dalším období se soustředila hlavně na prezentaci sbírek. I přes tyto pro muzeum nepříznivé okolnosti nebylo možné přehlížet objektivní potřeby doby, požadující doložení a znázornění dějin regionu. Muzejní sbírky se

⁸⁹ KUBŮ, František. Heinrich Gradl. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1983, s. 84.

⁹⁰ „Geschichte des Egerlandes,“ Eger, 1893. „Die Chroniken der Stadt Eger,“ Eger, 1884. „Die Privilegien der Stadt Eger,“ Eger, 1879.

⁹¹ KUBŮ, František. Heinrich Gradl. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1983, s. 84.

rozšiřovaly především dary od místních obyvatel a vyjímečně případnými nákupy. Z původních dvou místností, kterým dominovala valdštejnská síň, začala živelně vznikat expozice k dějinám města a regionu. Muzeum tak bylo rozšířeno na čtyři místnosti.

V roce 1886 H. Gradl vydal druhého muzejního průvodce a v roce 1894 prof. dr. Trötscher sepsal třetího muzejního průvodce, ve kterém uvedl, že se v muzeu nacházelo 1785 muzejních předmětů. Většina z těchto předmětů se vztahovala k dějinám města Chebu a jeho okolí.⁹²

4.2. Muzeum v letech dr. Karla Siegla

Po smrti H. Gradla nabídl chebský purkmistr dr. Anton Julius Gschier místo ředitele archivu a muzea dr. Karlu Sieglovi.⁹³ Ten po delším váhání i přes své zdravotní problémy místo nakonec přijal. Dr. Karl Siegl se narodil roku 1851 v Jáchymově, vystudoval gymnázium v Chebu a právnickou fakultu v Praze. Od mládí se zajímal o historii a při svých studiích na univerzitě navštěvoval také přednášky historie a pomocných věd historických na filozofické fakultě. Po dokončení školy nastoupil na krajský soud v Chebu a právní praxi vykonával v budově věznice. Těžká žaludeční a nervová choroba jej v roce 1895 donutila odejít do předčasného důchodu. V tomtéž roce ale přijal nabídku místa ředitele archivu a muzea. Jeho nemoc se během let zmírnila a on nakonec mohl ve své funkci setrvat až do roku 1934. Poté definitivně odešel do penze a ještě další roky se věnoval vědecké činnosti.⁹⁴

Dr. Karl Siegl byl jako jeho předchůdce H. Gradl také převážně spíše archivářem. Za čtyřicet let svého působení uspořádal chebský archiv do vzorně přístupné a vědecky využitelné podoby. Zaregistroval tisíce listin, pořídil rejstříky a zkatalogizoval starou magistrátní knihovnu. Základní inventář (listiny, spisy, knihy) doplnil řadou dílčích katalogů a inventářů. Během jeho období ředitelování byl v roce 1912 archiv přemístěn z tzv. Rudolfiny do budovy bývalého kláštera klarisek, kde sídlí dodnes.

Pro muzeum znamenalo jeho vedení novou etapu, během které došlo k ustanovení potřebného řádu a vnitřní organizace. Ačkoliv se dr. Siegl musel vyrovnat s různými obory, které nebyly jeho specializací, svého úkolu se zhostil dobře. Expozice byla pojata moderněji a úroveň průvodcovské služby se zlepšila. Sám do muzejního fondu věnoval cennou sbírku starých talířů.⁹⁵

⁹² KUBŮ, František. Heinrich Gradl. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1983, s. 84.

⁹³ SIEGL, Karl. *Führer durch das städtische Museum, die alte Kaiserburg und sonstige Sehenswürdigkeiten von Eger*. Eger, 1906, s. 14.

⁹⁴ KUBŮ, František. Karl Siegl. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1984, s. 89.

⁹⁵ Tamtéž.

Muzeum získalo do roku 1900 průjezd Městského domu a zadní část včetně velkého sálu. Rok na to vydal významný chebský etnograf Alois John v pořadí již čtvrtý katalog muzejních předmětů. Ve výstavě muzeum prezentovalo 2311 předmětů v sedmi výstavních sících.⁹⁶ A. John měl velmi vřelý vztah k Chebu a jeho okolí. Po letech studií na univerzitě ve Vídni, Innsbrucku a Mnichově se navrátil do Chebu, kde se nějakou dobu živil jako volný spisovatel. Soustředil se na výzkum a oživení chebské vlastivědy. Založil Spolek pro chebský národopis a časopis Unser Egerland.⁹⁷ Pro muzeum sepisoval muzejní listy, které poprvé vyšly roku 1901. Při sepisování podkladů si uvědomoval, jak málo jsou sbírky dosud využity a jak je důležité zpřístupnit je zobrazením a popsáním. Podával zprávy o činnosti muzea do místních novin. Později se přestěhoval k Františkovým Lázním, kde se již ve vyšším věku stal ředitelem městského muzea a městského archivu.⁹⁸

Na konci 19. století se také začala více rozšiřovat valdštejnská tradice. Původně vlastivědné muzeum se pod vedením dr. Siegla proměňovalo ve Valdštejnovo. Docházelo k systematictějšímu nákupu valdštejnských předmětů. V roce 1894 byl v Mnichově zakoupen obraz Valdštejna jako šestiletého chlapce. O dva roky později muzeum zakoupilo do hedvábí vypichovaný obraz Valdštejnova vojenského tábora, během dalších let byly nakoupeny dobové tisky a archiválie. Muzejní expozice věnovaná vévodovi z Frýdlantu se neustále rozšiřována.⁹⁹

Na přelomu 19. a 20. století chebské muzeum navštěvovalo více jak osm tisíc návštěvníků ročně. Byli mezi nimi zájemci o dějiny, lázeňští hosté či jen náhodně projíždějící, kteří se zajímali o dějiny Chebska či je lákalo vidět místo spjaté s Valdštejnem. Zájemci si mohli také zakoupit valdštejnský suvenýr nejrůznější typu jako pohlednice, malované sklo, pamětní odznaky či štítky. Kavárny a restaurace lákaly na pravou valdštejnskou atmosféru.

V roce 1906 sepsal dr. Siegl nový katalog muzejních předmětů, ke kterému pořídil i fotoalbum muzejní expozice. V muzeu se v té době nacházelo 3500 předmětů a vesměs všechny mohli návštěvníci vidět v deseti sálech.¹⁰⁰ Muzejní expozice byla v této době vlastně jakýmsi otevřeným depozitářem. Velký dopad mělo zorganizování Valdštejnských her a hlavní roli v tomto nápadu měl dr. Siegl, který chtěl spolu s chebskými měšťany pozvednout upadající úroveň města. Hry se setkaly s velkým úspěchem u veřejnosti a staly se pro město Cheb tradicí. Dr. Siegl působil jako vědecký poradce a tvůrce jejich programu.

⁹⁶ Viz příloha č. 2. a č. 3.

⁹⁷ Unser Egerland poprvé vyšly roku 1897.

⁹⁸ BOHÁČ, Jaromír. *Deset obrazů z dějin chebského muzea*. Cheb, 2003, s. 118. ISBN 80-85018-35-7.

⁹⁹ KUBŮ, František. Karl Siegl. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1984, s. 89.

¹⁰⁰ SOKA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, soupis předmětů z listopadu 1906, K. Siegl.

Dne 31. ledna roku 1907 zasáhl muzeum požár. Oheň vznikl od trámu v komíně a odtud se šířil do místností muzea, především do expozice městských řemesel a cechovní místnosti. Požár zničil některé vzácné cechovní památky a i část mobiliáře chebských domácností.¹⁰¹ Částečně poničené předměty byly restaurováním zachráněny.¹⁰² Škody se rychle napravily a ještě v tomtéž roce v měsících květnu a červnu bylo muzeum pod vedením starosty dr. Gustava Gschiera zcela nově zařízeno. Provedla se nová instalace sbírkových předmětů, jejichž počet v té době dosahoval přes 3500. Během července a srpna pak byly všechny předměty dr. Sieglem nově inventarizovány. Muzeum se rozrostlo i prostorově a to na 11 místností a tím zabralo celý zadní trakt Městského domu.

4.2.1. Získání sbírky dr. Hallwicha

V dubnu roku 1913 zemřel ve Vídni známý historik, valdštejnský badatel, dvorní rada dr. Hermann Hallwich.¹⁰³ Přední znalec během svého života nashromáždil úcti hodné množství předmětů týkajících se Valdštejna. Především se jednalo o slonovinové řezby představující významné osobnosti z období třicetileté války a samotného Valdštejna. Dále pak historické výjevy z tohoto období a zabití Valdštejna. Získané předměty byly umístěny do tzv. Valdštejnova úmrtního pokoje.¹⁰⁴

Již za svého života přislíbil dr. Hallwich, chebský rodák, přenechat místnímu muzeu skříňku s drahocennými valdštejnskými předměty a různé grafiky.¹⁰⁵ Získání věcí nebylo, ale vůbec jednoduché, protože dr. Hallwich nezanechal žádnou závěť. Vydání opakovaně slíbených předmětů dosáhl dr. Siegl až po delší korespondenci s dědici a po osobní návštěvě ve Vídni. Do chebského muzea tak přibylo 58 kusů řezeb ze slonoviny a další část odkázaného daru tvořili Valdštejniana, což byly grafické listy, obrazy a soubor 500 dobových rytin ze 17. století s podobiznami vojevůdců třicetileté války a valdštejnových současníků. Tímto činem vyvrcholila sběratelská aktivita zaměřená k osobě Albrechta z Valdštejna.¹⁰⁶

4.2.2. Chebsko kolem roku 1918

Chebsko patřilo k oblastem s převahou německého obyvatelstva. Do vzniku Československé republiky žilo na Chebsku velmi málo Čechů a i ti zpravidla užívali německý

¹⁰¹ SIEGL, Karl. *Das Städtische Museum in Eger*. Eger, 1924, s. 6.

¹⁰² BABICKÝ, Stanislav. *Chebsko k 85. výročí založení Chebského muzea*. Cheb, 1959, s. 10.

¹⁰³ Narodil se roku 1838 v Teplicích.

¹⁰⁴ SIEGL, Karl. *Das Städtische Museum in Eger*. Eger, 1924, s. 10.

¹⁰⁵ Viz příloha č. 8.

¹⁰⁶ SOKA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, zpráva o činnosti muzea z roku 1936, autor neuveden.

jazyk. Dějinným mezníkem se staly události z října 1918. I když bylo Chebsko součástí Československého státu, uchovalo si i nadále ráz německého osídlení a to až do 50. let.¹⁰⁷

Od roku 1919 lze v tomto kraji sledovat větší příchod Čechů. Česko - německé vztahy se postupně vyhrcovaly a docházelo ke střetům zájmů obou národů. Po roce 1922 se situace začala uklidňovat a rozvíjela se česká spolková činnost a menšinové školství. V životě české menšiny hrály významnou roly spolky. Češi nejvíce propagovali svou kulturu pořádáním různých oslav a akcí. Neprojevovali zatím ale žádné snahy působit v muzeu či ovlivnit jeho činnost ve prospěch českého obyvatelstva. Hlavním cílem české menšiny ve 20. letech se stala výstavba Národního domu v Chebu. Plány na výstavbu této instituce se objevovaly od vzniku českých spolků v Chebu. Poměry na Chebsku se pak začaly znovu zhoršovat po hospodářské krizi a hlavně s nástupem A. Hitlera k moci v sousedním Německu.¹⁰⁸

Muzeum se ve 20. letech rozrostlo o další sbírku, která se později stala základem pro Národopisné muzeum.

4.2.3. Müllerova sbírka

Jeden ze zakladatelů národopisných sbírek chebského muzea byl dr. Michael Müller. Pocházel z Chebu, kde vystudoval chebské gymnázium a dále pokračoval ve studiích na lékařské fakultě v Praze. Po působení v nemocnicích v Praze a ve Vídni si otevřel lékařskou praxi ve Františkových Lázních, kterou navštěvovali pacienti z Chebu i celého okolí. Dr. Müller byl velmi obětavý, čímž si získal velkou oblibu u obyvatel. Věnoval se, ale kromě svého lékařského povolání také národopisu. Založil sbírku krojů a domácího náradí a využíval možností jejího rozšiřování při stálém styku se svými krajany tak, že vytvořil muzeum kulturněhistorických objektů.¹⁰⁹ Svou sbírku dokázal zhodnotit výkladem a prezentací předmětů při četných přednáškách.¹¹⁰ Intenzivní zájem o národopis vyvrcholil u dr. Müllera v souvislosti se založením Spolku pro chebský národopis v Chebu v 90. letech 19. století.¹¹¹ Také se podílel na zařízení Chebské jizby v Národním muzeu v Norimberku. Vedle všech těchto činností psal i odborné statě do místních novin. V roce 1914 zemřel ve Františkových Lázních.

¹⁰⁷ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, dějiny Chebska z roku 1990.

¹⁰⁸ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, dějiny Chebska z roku 1990.

¹⁰⁹ BOHÁČ, Jaromír. *Deset obrazů z dějin chebského muzea*. Cheb, 2003, s. 134. ISBN 80-85018-35-7.

¹¹⁰ Své vlastivědné přednášky pronášel ve Spolku pro chebský národopis, ve Spolku fotografů, ve Vědeckém spolku v Chebu a Spolku Chebanů ve Vídni.

¹¹¹ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, zpráva o činnosti muzea z roku 1936, autor neuveden.

Jeho rozsáhlou etnografickou sbírku získalo v roce 1927 odkoupením od Spolku pro chebský národopis muzeum Cheb.¹¹² Tato bohatá sbírka byla v tom roce zpřístupněna veřejnosti a umožnila téměř úplnou rekonstrukci života venkovského lidu na Chebsku. Muzeum pro ni získalo další výstavní sál, protože sbírka obsahovala přes 1500 předmětů. I přes rozšíření o jednu místnost byly prostory muzea již v této době přeplněny. Budoucím cílem muzea se stalo sehnání nových prostorů pro stále se rozšiřující počet muzejních předmětů.¹¹³

4.2.4. Sbírkotvorná činnost

Od svého otevření se muzeum profilovalo jako typ historického muzea. Již první muzejní expozici, která byla otevřena ve dvou místnostech, dominovala valdštejská síň, protože muzeum lidé již od svého počátku neodmyslitelně spojovali s chebskými událostmi roku 1634, se zavražděním generalissima císařských vojsk Albrechta z Valdštejna. Tak navzdory svému širokému zakladatelskému programu chebské muzeum brzy vstoupilo do podvědomí veřejnosti jako Valdštejnovo muzeum. Muzeum se sběratelsky převážně zaměřilo na událost valdštejské události a všechno ostatní tvořilo jen podřadný doplněk. V prvním desetiletí 20. století vyvrcholila sběratelská aktivita muzea zaměřená k osobě Albrechta z Valdštejna. Muzeum získalo cennou sbírku dr. Hallwicha. V meziválečném období byly pro muzeum získány dva významné sbírkové celky (Müllerova a Ledererova sbírka), které dodnes tvoří základ sbírkových fondů etnografie.

Přírodovědné sbírky netvořily větší sbírkový fond a začaly se rozrůstat až v pozdější době. V jejich skladbě převažovala mineralogie, kterou činila velmi populární zvláštní geologická skladba chebské kotliny se sopečným útvarem Komorní hůrky. Značnou část přírodovědných sbírek tvořily i různé dary a odkazy muzeu, často s exotickým obsahem. Jednalo se např. o sbírky mušlí, lastur, tropických motýlů.¹¹⁴ Důslednější specializace a zaměření na výzkum flóry, fauny a geologie regionu se v muzejním programu objevila až po roce 1945.¹¹⁵

Již od počátku se jevil jako poměrně bohatý fond archeologických sbírek, který tvořily nálezy z archeologických výzkumů prováděných v Chebu a jeho okolí od poloviny 19. století.

¹¹² SIEGL, Karl. *Führer durch das städtische Museum, die alte Kaiserburg und sonstige Sehenswürdigkeiten von Eger*. Eger, 1927, s. 17.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, zpráva o činnosti muzea z roku 1936, autor neuveden.

¹¹⁵ *Muzeum Cheb*. Cheb, 1980, s. 2.

V roce 1879 bylo v Horních Lomanech¹¹⁶ objeveno kostrové pohřebiště. V roce 1911 proběhl na Chebském hradu archeologický výzkum,¹¹⁷ při kterém se ve východním areálu hradu odkrylo rozsáhlé kostrové pohřebiště s dochovanými šperky. Jednalo se o slovanský hřbitov z doby od 8. století do počátku 10. století. Další archeologický výzkum v letech 1932 – 1933 potvrdil, že na místě románské falce stávalo původně slovanské hradiště s pohřebištěm, na kterém si koncem 11. století nebo počátkem 12. století německý rod Vohburgů postavil strážní hrad.¹¹⁸ Nejrozsáhlejší byla expozice města Chebu a Chebska, jež seznamovala širokou veřejnost se sbírkovým fondem muzea v Chebu a přibližovala historický nástin vývoje města a kraje. Expozice měla dva oddíly, první část navazovala na archeologickou expozici a zahrnovala dějiny města od přemyslovců po josefínské reformy v 18. století. Druhá část se věnovala dějinám města od počátku 19. století.

Ne moc hojně zastoupené sbírky umění a uměleckých řemesel na počátku neměly ani svou samostatnou instalaci a stávaly se součástí různých souborů. Takhle problematicky se členily i ostatní fondy uměleckohistorických sbírek. Především se uplatňoval vztah sbírkového předmětu k městu a jeho minulosti. Fond uměleckých řemesel se rychle začal rozšiřovat, zejména sbírka cínu. Nejstarší kusy sbírky pocházejí z 2. poloviny 17. století a jsou mezi nimi i unikáty. Patří mezi ně soubor užitkových a dekoračních předmětů vyrobených z cínu. Z větší části se jednalo o dílenské práce místních řemeslníků, jejichž bohatá tradice souvisela s těžbou cínové rudy v nedalekých ložiscích Krušných hor a Slavkovského lesa. Významnou kapitolu v dějinách uměleckého řemesla na Chebsku tvořilo umělecké truhlářství a řezbářství.

Sbírkový fond skládající se z českého a německého skla převážně z konce 18. a 1. poloviny 19. století se rozšířil až v pozdějších letech. Patřily do něj kusy barokního skla, porcelán a soubor nástěnných, sloupkových a skříňových hodin. Na struktuře sbírky se odrážela skutečnost, že muzeum se od svého vzniku nikdy nevěnovalo sběru skla systematictěji. Přírůstky byly nahodilé či doprovodného charakteru. Větší množství předmětů se do sbírky dostalo společně s Müllerovou a Ledererovou sbírkou. Přestože se muzeum sběru skla nikdy nevěnovalo, vytvořila se ve sbírce postupem času např. početnější skupina skleněných lázeňských pohárků. Historicky a dokumentačně nejceněnějšími předměty jsou dvě francouzské secesní vázy firmy Legras a Cie., Le-Plaine-Saint-Denis z doby po roce 1900,

¹¹⁶ Vesnice poblíž města Cheb.

¹¹⁷ STLOUKAL, Milan. Antropologický materiál z výzkumů hradu v Chebu. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1982, s. 52.

¹¹⁸ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, zpráva o archeologickém průzkumu z roku 1934.

secesní váza ze sklárny v Klášterském Mlýně a váza Moser z doby kolem roku 1920.¹¹⁹ Samostatnou kapitolu tvoří grafická sbírka, jejíž těžiště tvoří soubor kreseb a grafických listů inspirovaných Albrechtem z Valdštejna a jeho smrtí. K nejcennějším listům s touto tematikou patří dvě sépiové kresby s výjevem zavraždění vévody a jeho důstojníků, které patrně vznikly nedlouho po této události.

Muzeum mělo velmi bohaté etnografické sbírky, pro které nebyl ale dostatek výstavních prostor. Toto omezení dovolilo ukázat jen zlomek těchto sbírek. Početný soubor lidového umění zahrnoval lidovou plastiku, malbu na skle, keramiku, lidové umělecké výrobky související se zvyky a obřady, kroje a jeho součásti, ozdoby, lidové šperky, soubor náradí a nástrojů k zemědělské práci. Tento velký sbírkový materiál umožňoval téměř úplnou rekonstrukci života venkovského lidu na Chebsku, počínaje architekturou, zvyky, obřady, až po způsob odívání a zobrazení celého rodinného života.

Sbírka nábytku je tvořena obsáhlou kolekcí malovaného lidového nábytku a kolekcí slohového nábytku. Mezi slohovým výrazně převažují kusy z období biedermeieru. Jednotlivé kusy byly součástí sbírek již od založení muzea. Nejstarší sbírkové kusy se vystavovaly ve valdštejnské místnosti expozice, ve velkém sále, v selské jizbě a v části věnované chebským řemeslům. K významnému rozšíření sbírky došlo v roce 1927, díky získání národopisné sbírky dr. Müllera, bohaté na malovaný lidový nábytek.

Významným fondem je sbírka textilu. Nejstarší kusy se v muzejních sbírkách nacházejí již od roku 1874. Již v této době patřilo patř k nejcennějším muzejním předmětům antependium chebských klarisek s korálky, perličkami a stříbrnými plíšky na pergamenu bohatě vyšívaný oltářní závěs. Později v muzejní expozici vystavili i další ukázky církevního textilu a zároveň byl položen základ bohaté sbírce textilu lidového. Fond obsahoval např. čepce z krajky, dva mužské a dva ženské kompletní lidové kroje z Chebska včetně doplňků, svatební čelenky nevěst, hřebeny do vlasů a křestní polštářky. V roce 1927 se sbírka rozrostla o etnografický textil z pozůstalosti lékaře dr. Michaela Müllera.

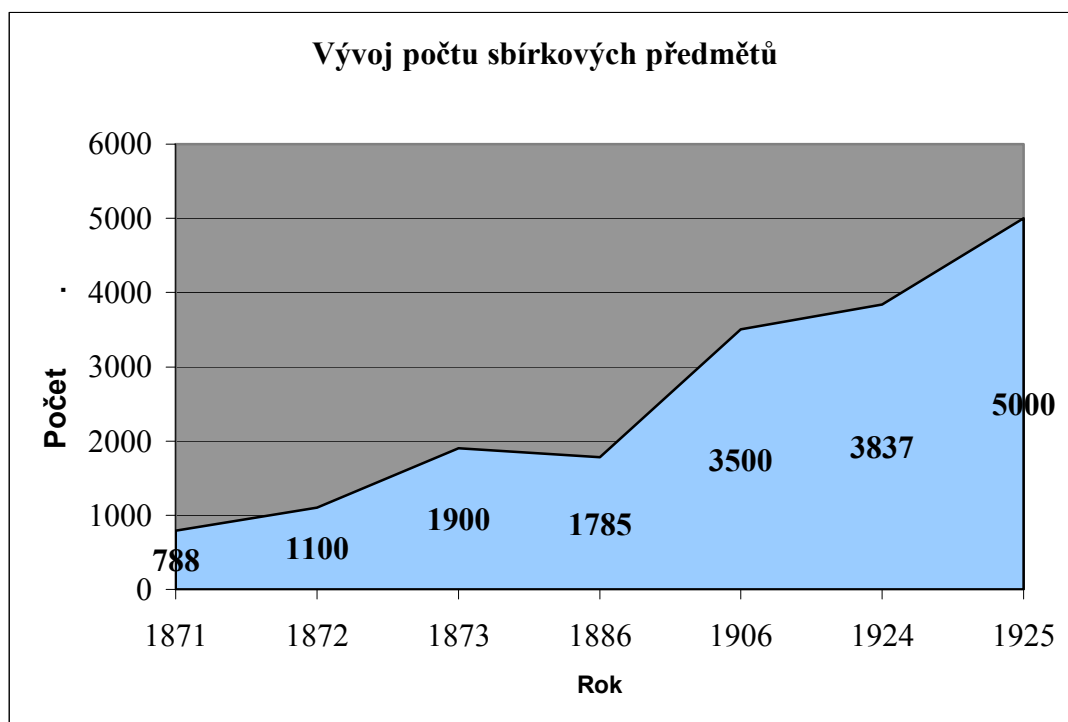
Již v době otevření muzea se v muzejním fondu nacházelo několik kusů zbraní. Sbírka evidovala palné zbraně, různé typy vojenských přileb a části vojenské výstroje od třicetileté války až po 2. světovou válku. K bezesporu nejcennějším kusům patřily palné zbraně z dílen chebských puškařů. Jedním z nejstarších muzejních předmětů je partyzána, kterou byl 25. února 1634 zavražděn Albrecht z Valdštejna a kterou na vyžádání získalo město Cheb z rozhodnutí císař Ferdinanda III. a v roce 1873 se dostala do muzejních sbírek. Po otevření

¹¹⁹ VOTROUBKOVÁ, Iva. Sbírký Chebského muzea Sklo. In *Sborník chebského muzea 2001*. Cheb, 2002, s. 176. ISBN 80-85018-32-2. ISSN 1211-9210.

muzea byla vystavena v expozici spolu s výzbrojí a výstrojí chebských ostrostřelců z roku 1831.¹²⁰ Na přelomu 70. a 80. let 19. století se do sbírky dostaly dvě jezdecká sedla, kord a ostruhy Albrechta z Valdštejna. V 90. letech 19. století se sbírka rozrostla o halapartny, meče a pušky.¹²¹

V roce 1924 se v muzeu nacházelo 3837 předmětů a kolem 2000 kusů mincí.¹²² O rok později katalog uváděl již přes 5000 sbírkových věcí, ve kterých ale byly započteny některé mince.¹²³ Sbírkové fondy muzea působily poměrně různorodé a hodnota jednotlivých přírůstků silně kolísala. Upřednostňoval se hlavně regionální původ a často se nepřihlíželo ke kvalitě a historické hodnotě předmětu.

V následujícím grafu můžeme sledovat vývoj počtu sbírkových předmětů. V začátcích se muzeum rychle rozrůstalo především díky darům místních obyvatel. V roce 1886 přišlo určité protřídění předmětů a tím je způsoben i menší počet v tomto roce. Pak došlo k velkému růstu sbírkových předmětů. Muzeum získávalo předměty nákupy a dary od občanů.

¹²⁰ VOTROUBKOVÁ, Iva. Sbírkota Krajského muzea Cheb Militária. In *Sborník Chebského muzea 2005*. Cheb, 2006, s. 188. ISBN 80-85018-56-X. ISSN 1211-9210.

¹²¹ V době třicetileté války, kdy byl Cheb důležitou zbrojnicí a místem mnoha vojenských střetů, bylo ve městě již více než dvacet puškařů. Sláva chebských puškařů začíná zvolna slábnout v 18. století. Centrum výroby ručních palných zbraní se přesunulo do Karlových Varů. Malé puškařské dílny začaly postupně zanikat. Poslední puškař v Chebu je zmíněn ještě těsně po skončení 2. světové války. Do dnešních dnů se dochovalo v různých muzejních sbírkách takřka po celém světě celkem 68 pušek a pistolí vzešlých z chebských puškařských dílen.

¹²² SIEGL, Karl. *Das Städtische Museum in Eger*. Eger, 1924, s. 6.

¹²³ SOKA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, zpráva dr. Siegla o počtu předmětů z listopadu 1925.

5. ČINNOST MUZEA OD POLOVINY 30. LET DO 40. LET 20. STOLETÍ

Po odchodu dr. Karla Siegla z funkce ředitele archivu roku a muzea roku 1934 byl na jeho místo dosazen Heribert Sturm, který pocházel z Kadaně a vystudoval dějiny a germanistiku na německé univerzitě. Nejdříve působil jako městský archivář v Jáchymově a pak až do roku 1946 vykonával funkci ředitele Chebského muzea. Z tohoto místa musel odejít v souvislosti s poválečnými ději.¹²⁴

Teprve roku 1934 po nástupu H. Sturma došlo k rozdělení sbírkových předmětů na výstavní exponáty a na studijní depozitární sbírkové předměty. Zároveň byl proveden nový, přehledný soupis sbírkových předmětů, z nichž bylo 3921 výstavních exponátů.¹²⁵ Samotná zpráva H. Sturma o stavu muzea: „Protože se muzeum nacházelo v bezprostředním sousedství služebních prostor městského domu, bylo prostorové rozšíření nad stav z roku 1907 nemožné. To bylo také příčinou přehlňování místností v průběhu let. Tento problém mohl být vyřešen teprve v novější době. Od roku 1934 byla expozice oddělena od uchovávané studijní sbírky a v této souvislosti byla provedena úplně nová expozice v jednotlivých místnostech. Hlavním lákadlem chebského muzea byl i nadále Valdštejnův úmrtní pokoj s cennými předměty upomínajícími na historický vztah Chebu k Albrechtu, vévodovi z Frýdlantu, včetně cenných dobových slonovinových reliéfů ze sbírky valdštejnského badatele Hallwicha. Zbylé muzejní předměty byly v jednotlivých místnostech rozděleny tak, že ve vymezených celcích byly vystaveny určité úseky bohaté historické tradice města. Do expozice byly zařazeny pouze význačné a vybrané kusy a vše ostatní bylo uloženo do studijních sbírek.“¹²⁶

V tomto roce byla dne 25. února otevřena nová výstava o Valdštejnovi. Muzeum se během třicátých let dostalo do určité podoby a vnitřní uspořádání se změnilo. Jeho podoba pak zůstala stejná do roku 1940. V průjezdu a na dvoře byla umístěna sbírka kamenných památek z doby od poloviny 14. století do konce 18. století. V první síni v prvním poschodí se nacházely pohledy na Cheb a situační plány z let 1480 – 1940. Byl zde i větší počet olejových portrétů habsburských panovníků a německých císařů. Kopie důležitých privilegií a rukopisů z chebského archivu a sbírky mincí, medailí a papírových peněz. Ve druhé síni, Valdštejnově komnatě, byly zbraně, brnění, tehdejší pokojové zařízení a různé předměty, připomínající valdštejnskou dobu a třicetiletou válku. V další síni, měšťanské a cechovní, se naskytly

¹²⁴ BOHÁČ, Jaromír. *Deset obrazů z dějin Chebského muzea*. Cheb, 2003, s. 170. ISBN 80-85018-35-7.

¹²⁵ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, soupis předmětů z prosince 1934, H. Sturm.

¹²⁶ BOHÁČ, Jaromír. *Deset obrazů z dějin Chebského muzea*. Cheb, 2003, s. 172. ISBN 80-85018-35-7.

k vidění kroje, cechovní předměty, cechovní a městská pečetidla¹²⁷ a portréty zasloužilých mužů Chebska.¹²⁸ Když se vešlo do následující místnosti návštěvník se ocitl v měšťanské jizbě, ve které se nacházely staré kusy nábytku, hodiny, sklo, obrazy chebské malířské rodiny Stadler, upomínky na rodinu Grüner,¹²⁹ domácí nářadí, dřevořezby a pohled na Cheb z ptačí perspektivy z roku 1850. V páté síni byly umístěny novější pohledy na Cheb, na jednotlivé městské části a domy v Chebu, pohledy na okolí, řemeslnické a umělecké rukodělné předměty, zvláště z církevní oblasti starého Chebu, zbraně a další předměty. Byl zde také vystaven nejvzácnější předmět celého městského muzea a to antependium, které zhotovily chebské klarisky v letech 1300 – 1310. Tato překrásná středověká výšivka z korálků je v muzeu umístěna již od jeho vzniku.¹³⁰ V síních šest a sedm se představovaly památky církevního umění. V další místnosti se nacházely prehistorické a přírodovědecké nálezy z Chebska. V průchodu k selským jizbám visely obrázky chebského kroje a modely selských chebských usedlostí. Návštěvníci si mohli prohlédnout selskou předsíň, obytnou místnost a komoru. Po roce 1940 se etnografické sbírky přesunuly do nově vzniklého Národopisného muzea v Chebu ve Františkánském klášteře.¹³¹

Během let 1940 – 1941 muzeum prošlo některými stavebními úpravami a přestavbami. Muzeum bylo pak nově vybaveno a stalo se prvotřídní pozoruhodností.

5.1. Ledererova sbírka

Muzeum ve 30. letech získalo rozsáhlou sbírku Karla Lederera, obchodníka z Kynšperku nad Ohří,¹³² který během svého života nashromáždil dlouholetým horlivým sbíráním obsáhlou národopisnou sbírku. Ta se skládala většinou z chebského selského nábytku, krojů, ozdob, obrazů, domácího náčiní, plastik apod. V roce 1935 vstoupilo městské muzeum ve spojení s K. Ledererem a začaly se uskutečňovat přípravy pro převzetí této sbírky v majetek muzea.¹³³ Po delším vyjednávání konečně muzeum s majitelem dohodlo alespoň na zapůjčení sbírky a to za podmínek, kdy muselo být zachováno právo na vlastnictví K. Lederera na tuto sbírku, a muselo se zajistit případné vrácení sbírky, kdykoliv by o to majitel požádal. Dále muzeum zařídilo pojištění proti vloupání a ohni a sbírku muselo označit při

¹²⁷ Nejstarší bylo z roku 1242.

¹²⁸ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, zpráva o uspořádání muzea z října 1934.

¹²⁹ Rodina se velmi blízce přátelila s J. W. Goethem.

¹³⁰ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, zpráva o uspořádání muzea z října 1934.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² Město nacházející se zhruba 20 km od Chebu.

¹³³ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, informační zpráva I – 102 z r. 1940.

vystavení k prohlídce jako Ledererovu.¹³⁴ Na základě těchto podmínek byla sbírka v dubnu 1936, po roce vyjednávání, převzata do úschovy v muzeu. Společnou spoluprací městského muzea a K. Lederera sbírku odhadli na 40 000 Kčs a na podkladě této sumy se také uzavřelo pojištění sbírky u pojišťovacího ústavu sv. Florián. Sepsána byla pojistka proti loupeži 1856/111 a požární pojištění č. 256.¹³⁵

Kromě této národopisné sbírky vlastnil K. Lederer ještě knihovnu, která obsahovala díla k dějinám, místopisu a literatuře Čech, dále kulturně – historická díla, literaturu týkající se Albrechta z Valdštejna, chebskou literaturu, časopisy, noviny, kalendáře a knihy z všeobecných oborů vědy. Také o této knihovně dr. Sturm dojednal, že bude městskému archivu zapůjčena. Knihovna se pak skutečně stala dočasným majetkem městského archivu. V červnu 1936 byla převezena z Kynšperka nad Ohří do Chebu a uložena v knihovně archivu.¹³⁶

Ani ne po roce a půl se K. Lederer rozhodl, že chce zapůjčené věci od muzea vrátit. V listopadu 1937 si odvezl sbírku i knihovny zpět do Kynšperka nad Ohří. Zpětný odvoz ukončil 29. listopadu 1937 a pojištění byla do konce roku 1937 stornována. Při tomto odvozu muzeum K. Ledererovi navrholo, aby sbírku, nebo alespoň knihovnu městskému muzeu prodal.¹³⁷ Na to však majitel nepřistoupil, protože si chtěl sbírky ponechat ve svém vlastnictví, a muzeum se svým požadavkem neuspělo.

V květnu 1938 sám K. Lederer zavedl s muzeem jednání o prodeji svých sbírek.¹³⁸ Následující měsíc se vše dojednalo a muzeum ji zakoupilo za 67 290 Kčs. Sbírka se vrátila zpět do Chebu a stala se spolu s městskou národopisnou sbírkou a sbírkou Müllerovou základem pro nově vznikající Národopisné muzeum v Chebu, které bylo otevřeno v roce 1940. Veškeré předměty byly zavedeny do inventáře a zvláště zaznamenány pod označením písmene L a číselným označením. Celkový počet se dostal na 464 a u každého předmětu se uvedla také kupní cena.¹³⁹

Po zabrání pohraničního území na podzim 1938 zůstalo pracovní obsazení muzea stejné. Během války pak činnost muzea byla v úpadku. Sám ředitel dr. Sturm odešel do války. Před odchodem dr. Sturm pečlivě a promyšleně zabalil nejcennější exponáty. Rozmýšlel se nad tím, jak co nejlépe chránit sbírky před možným poškozením. Pomáhal mu při tom Hans

¹³⁴ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, informační zpráva I – 102 z r. 1940.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, dopis ředitele muzea Heriberta Sturma Karlu Ledererovi ze dne 20. listopadu 1937.

¹³⁸ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, dopis Karla Lederera řediteli muzea H. Sturmovi ze dne 26. března 1938.

¹³⁹ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, informační zpráva I – 102, r. 1940.

Nitzel a pak je společně uložili do 14 beden, ve kterých je uložily v Městském divadle a kde měly přečkat válku.¹⁴⁰ Ke konci války pak muzeum sloužilo jako prostor k ubytování lidí.

5.2. Otevření Národopisného muzea

Národopisné muzeum bylo otevřeno v létě roku 1940¹⁴¹ v místnostech Františkánského kláštera.¹⁴² V lednu předešlého roku podal tehdejší kvardián řádu Františkánů P. Hlaváč městu návrh, aby dala část tehdejšího téměř zchátralého kláštera opravit, při čemž chtěl dát toto křídlo kláštera městu zdarma k dispozici.¹⁴³ Na tento návrh, co se týče užívání místností kláštera zdarma, městská správa nepřistoupila. Uzavřeli ale smlouvu dne 25. října 1939 o pronájmu této části kláštera a to na 20 let. Pronajatou část kláštera se město zavázalo opravit.¹⁴⁴ Nájemné určili na 960 RM, pak prvním dodatkem z 12. června 1940 zvýšeno o 480 RM a následně druhým dodatkem z 21. srpna 1941 o 24 RM. Celková suma tedy pak činila 1464 RM za rok. Nájemné se vztahovalo na následující místnosti: všechny místnosti muzea spolu s úředními místnostmi, skladiště v druhém poschodí a tři sály ležící v sousedním křídle. Patřilo k tomu i používání přilehlé zahrady a s tím byly spojené i její úpravy. Nájemné město vyplácelo pravidelně konventu Františkánů počátkem každého roku. Budova, v níž se muzeum nacházelo, byla ve velmi špatném stavu, a nutné větší stavební úpravy si vyžádaly nakonec 100 000 Kčs,¹⁴⁵ proto se s konventem řádu Františkánů uzavřela smlouva na 20 let, aby se vykompenzovaly prostředky na opravy. Později k pronájmu přibýly ještě další místnosti.¹⁴⁶

Na otevření Národopisného muzea měl největší podíl ředitel městského muzea H. Sturm, který to okomentoval slovy: „*Základ vlastního národopisného muzea, které bylo v roce 1939 nejmodernějším způsobem zřízeno v části františkánského kláštera, vytvořil velmi bohatý, dochovaný soubor národopisných předmětů, dále pak velká Müllerova sbírka, kterou spravoval spolek Unser Egerland, a na jaře roku 1938 v Kynšperku zakoupená Ledererova sbírka.*“¹⁴⁷

¹⁴⁰ BABICKÝ, Stanislav. *Muzeum a hrad*. Cheb, 1958. s. 14.

¹⁴¹ Viz příloha č. 4 a č. 5.

¹⁴² SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, zpráva IV. – 180 z 8. ledna 1946.

¹⁴³ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, zpráva o výstavbě Národopisného muzea ze 13. února 1946.

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ Do toho nebyly započítány náklady na vnitřní úpravu muzea.

¹⁴⁶ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, zpráva IV. – 180 z 8. ledna 1946.

¹⁴⁷ BOHÁČ, Jaromír. *Deset obrazů z dějin Chebského muzea*. Cheb, 2003, s. 172.

Smlouva o pronájmu místností byla pak prodloužená v roce 1943, kdy vrchní představený františkánského řádu dal souhlas k dalšímu používání prostorů.¹⁴⁸ Pak přešel konvent do majetku města a to již nemuselo vlastně samo sobě vyplácet nájemné.¹⁴⁹ Během své činnosti muzeum propagovalo a zneužilo sbírky k interpretaci dějin v duchu velkoněmectví.

¹⁴⁸ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb, souhlas k pronajmutí místností v klášteře psaný Jeronýmem Kadlecem 16. října 1943.

¹⁴⁹ Tamtéž.

6. MUZEUM PO ROCE 1945

Po skončení druhé světové války a úplné porážce nacistického Německa se vytvořily předpoklady k novému vývoji. Pohraniční oblasti se staly předmětem zájmu konference tří velmocí v Postupimi v roce 1945. Řešila se i otázka odsunu Němců z pohraničních oblastí Polska, Československa a Maďarska. Odsun neměl být chápán jako akt odvety, ale jako způsob zajištění klidu a míru. Odsun byl ale zcela lidskou tragédií a to pro Němce, kteří museli opustit své domovy, ale i pro ty, kteří přišli do opuštěných a zchátralých domů, které jim měly být náhradou za to, co ve válce ztratili. Takové situace vznikly i na Chebsku. Českým osídlením Chebska byly ale vytvořeny nezbytné předpoklady pro vytvoření nového národnostního a společenského charakteru města i celé oblasti.

Po osvobození Československa v roce 1945 stál před pracovníky muzea obtížný úkol a to obnovení muzejní činnosti. První roky se nesly ve znamení zabezpečování kulturních hodnot a napravování škod způsobených válkou. Za obtížných podmínek poválečného období a po značných úpravách se nová expozice muzea otevřela již 7. dubna 1946 a to v 11 sálech Městského domu.¹⁵⁰ Otevření se zúčastnili M. Lábková z Plzně, Blažena Králová z Hradce Králové, Josef Oldřich Veger z Mariánských Lázní a další.¹⁵¹

Nová expozice dokázala nezbytným přehodnocením a uspořádáním sbírkového fondu především vyvrátit nacionalistické pojetí staré expozice. Přihlíželo se více k materiálové skladbě sbírek a to se projevovalo i v organizaci muzejních depozitářů. Muzejní sbírky byly v té době obohaceny o přírůstky z různých konfiskátů a počet předmětů se o dost zvýšil. Ovšem znovuotevření muzea nebylo vůbec jednoduché, protože téměř veškeré sbírkové předměty se nacházely mimo město Cheb. Po skončení druhé světové války americké okupační úřady převážnou část sbírkových fondů zabavily a odvezly za hranice Československa.¹⁵² Odtud se vrátily až po zákrocích tehdejšího ředitele chebského archivu a muzea dr. H. Sturma a nového zaměstnance Jana Kubína. Muzejní sbírky se pak nově instalovaly a muzeum bylo zpřístupněno pro veřejnost jako Městské muzeum pod správou Městské správní komise. V instalaci se provedly mnohé změny s důrazem na objektivní výklad historie Chebska.

¹⁵⁰ DITBERTOVÁ, Eva. 95 let Jana Kubína. In *Sborník Chebského muzea 1995*. Cheb, 1996, s. 70.

¹⁵¹ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, listina hostů ze dne 7. dubna 1946.

¹⁵² BABICKÝ, Stanislav. *Muzeum a hrad*. Cheb, 1958. s. 14.

Sbírkky byly po zabavení americkou armádou umístěny v západoněmeckém městě Alt Muggel a čekaly na odvezení do Spojených států amerických.¹⁵³ Díky včasnému zásahu dr. Sturma byly po delších průtazích velmi neochotně vráceny zpět do Chebu. Po osvobození musel dr. Sturm jako Němec z místa správce odejít a usadil se ve městě Neuburg, kde působil jako státní archivní rada do roku 1953. Poté se přemístil do Ambergu, kde měl místo ředitele státního archivu až do roku 1973.¹⁵⁴ Správy muzea se po něm ujali čeští pracovníci Jan Kubín a dr. Mira Mladějovská.

6.1. Muzeum v rukou prvních českých pracovníků

Jan Kubín zastával místo správce muzea do roku 1955. Narodil se v roce 1900 a dožil se úctihodným sta let. Ještě v 90. letech se účastnil otevření nové expozice v Muzeu Cheb. Vyučil se uměleckým truhlářem ve Vídni a v roce 1916 narukoval na vojnu. Po válce delší dobu hledal zaměstnání a pak získal práci v truhlářské firmě v Praze. V roce 1929 odešel do Liblína,¹⁵⁵ kde pracoval jako truhlář a restaurátor u majitele panství. Během svého působení na tomto místě se seznámil s tehdejším ředitelem Národopisného muzea v Plzni Ladislavem Lábkem, který ho později doporučil na místo do muzea v Chebu na dočasnou pomoc. Měl se podílet na záchraně sbírek, na které se jel J. Kubín do Chebského muzea osobně podívat. J. Kubínovi se muzeum líbilo, i když vše bylo v bednách a nejcennější sbírky se zde nenacházely. Město se mu také zamlouvalo, takže se rozhodl místo přijmout a spolu s rodinou se přestěhovali.¹⁵⁶ Koncem června 1945 schválila správní komise města jeho přijetí za správce městských sbírek v Chebu. Vedoucí úředník L. Macháček předal J. Kubínovi klíče od muzea, které bylo do té doby uzavřené a J. Kubín se mohl pustit do obnovy muzea. Sám popsal své první dojmy z muzea takto: *„Dne 20. července 1945 jsem byl přijat do služeb města a byly mi předány klíče muzea, tehdy Valdštejnské síně a dalších místnost. Žádné pokyny a místo rady jen pokrčení ramen. Zažil jsem pocit neplavce hozeného do vody. Místnosti sloužily koncem války k dočasnému ubytování lidem ze Slezska, kteří prchali před blížící se frontou. V prvních místnostech byly dřevěné palandy a zmeť zavazadel, i v dalších místnostech byly v neladu skříně a vitriny. Skutečný poklad muzejních exponátů byl v poslední přízemní síni uprostřed na velké hromadě, která byla důkladně přikryta starými koberci,*

¹⁵³ BABICKÝ, Stanislav. *Chebsko k 85. výročí otevření Chebského muzea*. Cheb, 1959, s. 10.

¹⁵⁴ BOHÁČ, Jaromír. *Deset obrazů z dějin Chebského muzea*. Cheb, 2003, s. 170. ISBN 80-85018-35-7.

¹⁵⁵ Vesnice u Rokycan.

¹⁵⁶ DITBERTOVÁ, Eva. 95 let Jana Kubína. In *Sborník Chebského muzea 1995*. Cheb, 1996, s. 70.

pytloučinou a plachtami. Skrývala dobře uložené, některé zvláště zabalené muzejní exponáty.
„157

Budova muzea nebyla během války přímo zasažena, takže její stav byl dobrý. Ovšem vnitřek se nacházel v nepořádku, jak uvedl i J. Kubín: „*Všude změt různých věcí i nečistot, podle toho jak a kým byly jednotlivé místnosti používány nebo i kvapně opouštěny. V tomto velkém chlévě zůstaly i rozměrnější exponáty. Velká plátna obrazů na stěnách, divem nepoškozena. Také zvony i hrubá keramika.*“¹⁵⁸ V první řadě se musely veškeré prostory vyklidit a vše důkladně vyčistit. Oproti Městskému domu byla budova Špalíčku ve špatném stavu, hlavně její střecha přes kterou zatékalo do depozitářů. J. Kubín několikrát upozorňoval Místní národní výbor na havarijní stav střechy, ale žádné opravy se nedočkal, a proto se pak rozhodl pro písemné upozornění Místního národního výboru.¹⁵⁹ Poté se teprve začalo jednat o opravě střechy.

V uzavřeném muzeu dr. Sturm před nástupem do armády zajistil veškeré předměty. Většina sbírek byla zabalena a cennější předměty musely být zajištěny zvláště pečlivě a byly dány do 14 pevných beden. Dr. Sturm je umístil v městském divadle, kde měly přečkat válku. Jaké však bylo překvapení dr. Sturma, když se po válce do města vrátil a zjistil, že všechny bedny odvezla americká armáda jako válečnou kořist do Německa. Dr. Sturm se rozhodl pro rychlé jednání a začal zjišťovat, kam sbírky odvezly. Díky jeho spolupráci s J. Kubínem se podařilo všechny předměty bez jakékoli škody získat zpět na své místo, kam patřily, a to již během dvanácti dnů. Jen díky rychlému zásahu dr. Sturma a spolupráci úřadů se sbírky neocitly někde ve Spojených státech amerických. Sám J. Kubín v pozdějších letech tvrdil, že lze děkovat jedině dr. Sturmovi, že sbírky byly nalezeny a to díky jeho dobré angličtině a lásce k muzeu.¹⁶⁰ Udělal vše pro to, aby se sbírky navrátily a to i přesto, že věděl, že na podzim bude muset s rodinou Cheb opustit.

V lednu roku 1946 město navrhlo, aby s Františkány byla uzavřena nová smlouva a určila se výše nájemného na základě tehdy platných předpisů pro prostory Národopisného muzea. Situace se předtím změnila roku 1943, kdy se konvent stal majetkem města a nemusel se platit nájem za muzejní prostory. V roce 1945 se však vytvořila jiná právní situace, a proto

¹⁵⁷ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, vzpomínky Jana Kubína z roku 1990.

¹⁵⁸ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, zpráva Jana Kubína o záchraně sbírek dr. Sturmem z roku 1995.

¹⁵⁹ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, dopis Jana Kubína o naléhavosti oprav střechy Špalíčku Místnímu národnímu výboru ze dne 14. ledna 1946.

¹⁶⁰ DITBERTOVÁ, Eva. 95 let Jana Kubína. In *Sborník Chebského muzea 1995*. Cheb, 1996, s. 70.

nemohlo být na městské správě požadováno vyplacení nájemného za uplynulé dva roky.¹⁶¹ Po válce se uvažovalo i o přemístění Národopisného muzea z budovy Františkánů. Mnoho lidí zastávalo názor, aby zůstalo na svém místě. Důvodů se našlo hned několik, ale především ten, že v budově byly vybudovány nové prostory určené k účelům muzea a stěhování by si vyžádalo velkou finanční částku. Od otázky přemístění se proto za několik měsíců upustilo.¹⁶²

Již koncem března se blížilo ukončení obnovujících prací. Chebský starosta dr. Košer vydal pokyn k otevření muzea 1. dubna 1946 a určil 7. dubna jako datum otevření muzea pro veřejnost. Ani ne rok po převzetí muzea J. Kubínem se tak konalo slavnostní otevření instituce. Na slavnosti byl přítomen i delegát Národního muzea dr. Svoboda, který pronesl projev, ve kterém zaznělo, že Chebské muzeum je v pohraniční oblasti otevřeno jako první české. Svoji řeč ukončil přáním mnoha úspěchů této instituci. J. Kubín ho seznámil s tím, v jakém stavu muzeum bylo před rokem a s podmínkami, za nichž se obnova prováděla a dr. Svoboda to ohodnotil slovy : „*To jste se nadřel jako vůl.*“¹⁶³ Na rychlém uspořádání expozice měl také velký podíl zaměstnanec německé správy Hans Nitzel, jednoruký invalida, který pracoval svědomitě a pilně a až do odsunu byl velmi platným pomocníkem při instalaci sbírek. V dřívějších letech působil v muzeu jako průvodce. Společně s ním tehdy do muzea přišel na výpomoc Jakob Bartl, který také býval průvodcem. Oba již byli v pokročilém věku a za minimální mzdu vykonali obrovský kus práce. Dalo se na ně spolehnout a nebylo potřeba na ně stále dohlížet.¹⁶⁴ Výhodou se stala jejich znalost muzejního prostředí již z dob předešlých a fakt, že sbírkové předměty jim nebyly cizí. Tři důležité osoby dr. Sturm, H. Nitzel a J. Bartl měly na záchraně muzea velký podíl, ale ani oni se nevyhnuli odsunu. Nebyli nacisté, ale museli odejít jako všichni ostatní němečtí obyvatelé. Přes známou skutečnost, že budou muset město brzy opustit, přinášeli věci vyhozené novými obyvateli a tím se zasloužili o rozšíření muzejní sbírky.

V březnu roku 1946 se muzeum rozšířilo o sbírku Roberta Linka z Chebu, který ji nabídnul darovat. R. Linka, rytec již postaršího věku německého původu, kterého čekal odsun, se rozhodl cennou a zachovalou sbírku muzeu věnovat, aby byla zachována pro další generace. Skládala se zejména z nábytku, obrazů, plastik a porcelánu.¹⁶⁵ Vzhledem k tomuto činu, že se

¹⁶¹ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, zpráva o výstavbě Národopisného muzea ze dne 13. února, č. j. IV-100.

¹⁶² SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, zpráva o Národopisném muzeu ze dne 8. ledna, IV-100.

¹⁶³ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 - 1995, vzpomínky Jana Kubína z roku 1990.

¹⁶⁴ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, zpráva Jana Kubína z roku 1995.

¹⁶⁵ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 - 1995, zpráva o převzetí sbírky K. Linka z 25. března 1946

snažil sbírku uchránit, napsal J.Kubín Místní správní komisi, aby na něj při odsunu byl brán ohled.¹⁶⁶

V roce 1947 vyšel první česky psaný Chebský průvodce, který napsal archivář Jan Slavík. Je v něm zahrnut popis muzejních sbírek a památek chebského hradu. Ještě dr. Sturm začal psát evidenci sbírek a pokračování se ujal J. Kubín. Úkolem muzea v poválečných letech bylo dokázat nesprávnost původních tvrzení zdejších německých historiků, kteří celou dobu Chebsko představovali jako německé území. Chebsko patřilo již v dávných dobách Slovanům a od roku 1322 to bylo území patřící zemím Koruny české. Práce to byla ale těžká, protože mnoho materiálů bylo zpracováno německými nacionálními historiky, kteří se snažili právě o opak. Po odsunu Němců přicházeli do města a okolí noví čeští obyvatelé, u kterých se postupně vytvářel vztah k regionu, jejich novému domovu. Pracovníci muzea položili největší důraz na výchovu k vlastenectví a upevňování regionální tradice. V muzeu došlo k podstatným změnám, které se projevily v pojetí celkové koncepce a v úrovni expozic. Hlavním hlediskem byl národopisný charakter muzea.

Během roku 1949 se muzeum potýkalo z několika krádežemi v depozitářích a s jednou přímo v expozici. V květnu byla některým z návštěvníků muzea odcizena ze stěny mědirytinka, která zobrazovala dolní část chebského náměstí ještě s třetím blokem u Špalíčku, které nikde jinde zachyceno není. Po stránce stavební historie města to je nenahraditelná ztráta. Rytinka sama neměla na sběratelském trhu až takovou hodnotu jako pro sbírky muzea.¹⁶⁷ V červnu a červenci zmizelo z depozitáře v domech č. 47 a č. 48 ve Špalíčku na náměstí dr. Beneše 12 kusů různých typů zbraní, pět pušek zadovek, čtyři kusy opakovaček starších typů a 14 různých sečných zbraní jako šavle, kordy. Zloděj si odnesl ještě dalších pět kusů zbraní. A při krádeži zcela zničil starožitný dřevěný stojan.¹⁶⁸ Celková škoda byla vyčíslena na 8 870 Kčs. V říjnu pak zloději odcizili se stejného depozitáře další muzejní předměty. Tentokrát muselo být viníků více, protože si odnesli velké množství exponátů a to čtyři obrazy, porcelán, sklo, keramiku, zbraně, různé sošky a nástěnné hodiny. Škoda se vyšplhala téměř na 30 000 Kčs. Během vyšetřování se zjistilo, že pachatelé vnikli do domu sousedním otevřeným domem a na půdě probourali slabou stěnu a dostali se do prostorů depozitáře. Ani jeden pachatel z těchto dvou krádeží nebyl dopaden.¹⁶⁹ V listopadu se krádež

¹⁶⁶ Tamtéž.

¹⁶⁷ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 - 1995, hlášení Jana Kubína o krádeži adresované Oblastní kriminální úřadovně ze dne 29. května 1949. 15 - M - 49.

¹⁶⁸ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 - 1995, hlášení Jana Kubína o ukradených muzejních předmětech pro Velitelství stanice ze dne 18. června 1949. 19.M - 49.

¹⁶⁹ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 - 1995, hlášení Jana Kubína o vloupání a krádeži adresované Sboru národní bezpečnosti ze dne 10. října 1949. 179 - M/49.

opakovala. Po říjnové loupeži se muzeum rozhodlo pro přesun depozitářů do Městského domu. Během tohoto stěhování se zloděj dostal z úzké uličky mezi domy do prvního patra, odkud zcizil majetek muzea. Ukraden byl hrací stroj, vosková soška a karabina předovka. Ta byla později do muzea přinesena náhodným nálezcem, který ji našel poblíž náměstí.¹⁷⁰ J. Kubín byl z opakujících se krádeží nešťastný a obával se, že sbírky nebudou v bezpečí ani po přestěhování: „*Za takového stavu bezpečnosti ve středu města, lze se právem domnívat, že sbírky nebudou v bezpečí před vykradením, ani v nově přidělených místnostech, v přízemí s okny do postranní Kostelní ulice.*“¹⁷¹

Již od svého založení fungoval archiv a muzeum jako jedna instituce. Takto to navrhl sám zakladatel muzea G. Schmid a fungovalo to takhle téměř 80 let. Změnilo se to až 7. listopadu 1950, kdy se Městské muzeum v Chebu stalo samostatným zařízením.¹⁷² V témže roce se muzeum rozrostlo o předměty, které byly zajištěny na zámku Ostroh. Jednalo se o obrazy, zbraně a kovové nádoby. Ještě toho roku se v květnu rozrostla numismatická sbírka díky daru Františka Havláta, který muzeu daroval 16 kusů starých mincí.¹⁷³ Další předměty muzeum získalo od Immricha Farkaše, který se rozhodl instituci věnovat osm kusů starých zbraní.¹⁷⁴ Soupis militárií z toho roku dokládá rozsah celé sbírky. V lednu byl odeslán dopis pro Okresní národní výbor, ve kterém muzeum žádalo o přezkoumání některých typů zbraní a to z důvodu vydání vyhlášky Ministerstva vnitra a národní obrany ze dne 31. prosince 1949 §25, která se týkala historických zbraní. Jednalo se o 36 kusů karabin typu Wantzel, 12 kusů pušek typu Holub-Werndl, čtyři zadovky, dvě opakovací z první světové války typu Winchester, italský těžký kulomet Rewelli také z první světové války, tři německé opakovací karabiny Mauser z druhé světové války, jedna opakovací karabina Manlicher z první světové války.¹⁷⁵ Také sbírka map toho roku nabyla většího rozsahu, nacházelo se v ní 30 kusů různých starých map.¹⁷⁶

¹⁷⁰ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, hlášení Jana Kubína o opětovném vloupání adresované Sboru národní bezpečnosti ze dne 10. listopadu 1949. 181 – M/49.

¹⁷¹ Tamtéž.

¹⁷² SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, zpráva o vzniku samostatného Městského muzea v Chebu ze dne 7. listopadu 1950.

¹⁷³ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, poděkování Jana Kubína Františku Havlátovi za jeho dar, 5. května 1950, 368 – 5. V. 50-1/I.

¹⁷⁴ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, poděkování Jana Kubína Immrichu Farkašovi za jeho dar, 18. května 1950, 368 – 18. V. 50 – 1/I.

¹⁷⁵ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, hlášení sbírky zbraní Okresnímu národnímu výboru ze dne 18. ledna 1950.

¹⁷⁶ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, dopis Jana Kubína o stavu mapového materiálu Státnímu historickému ústavu Josefská 8, Praha 3, ze dne 27. dubna 1950, 368 – 1/50.

J. Kubín se v říjnu roku 1950 zúčastnil muzejního kurzu pro pokročilé, který se konal v Praze.¹⁷⁷ Chtěl se obohatit o nové znalosti a podělit se o své zkušenosti s kolegy z oboru. Spolu s J. Kubínem působila po druhé světové válce v muzeu dr. Mira Mladějovská.¹⁷⁸ Hned po válce vedla archiv a zpočátku řídila i Muzeum města Chebu. Společně se potýkali s velkým problémem nedostatku zaměstnanců. Němečtí občané museli odcházet, ale nepřicházeli za ně žádné náhrady.¹⁷⁹ Díky její práci a pracovnímu úsilí se podařilo zachovat kulturní a historické bohatství obou těchto institucí téměř neporušené a celistvé. V počátcích ji velmi pomohl dr. Sturm, který ji ještě před odchodem z města předal své znalosti a rady. V dopise pro Alici Masarykovou, kde se za něj přimlouvá, se o něm vyjadřuje takto: „*Musím říci, že jsem měla veliké štěstí, že jsem v archivu zastihla dr. Sturma, člověka, vzácných mravních vlastností a s pozoruhodnými vědeckými znalostmi. Dnes přišel do odsunu a nerada bych jeho osobu zcela ztratila. Sám přilnul ke zdejšímu archivu a byl by mi i nadále nápomocen, kdyby mohl získati místo poblíž našich hranic. V úvahu přichází jedině státní archiv v Ambergu. Tam by se snadno dostal, kdyby ho američané doporučili nebo se o kladné vyřízení jeho žádosti zajímali. Sama jsem o všem jež psala vyslanectví USA. Dosud odpověď nemám. Nechtěla bych, aby byla záporná a proto se osměluji Vás požádat, abyste byla tak laskavá a přimluvila se za muj přepis, který jsem učinila vyslanectví USA dne 3. VIII. 1946.*“¹⁸⁰ Značnou část života M. Mladějovská věnovala ochraně, zpřístupnění a publicistice kulturních památek chebské oblasti a badatelské práci zaměřené na historii města Chebu. Orientovala se především na soupisy kulturních památek a jejich dokumentaci. Její základní práce „Bibliografie Chebska“ se cení i v dnešní době. Významným edičním činem bylo vydání chebských zlomků veršované legendy o svaté Anežce.¹⁸¹ Tyto fragmenty byly nalezeny v knižní vazbě ve fondech bývalého kláštera svaté Kláry.¹⁸²

Poté co se komunisté dostali k moci došlo k omezení tvůrčí práce muzejníků. Na počátku 50. let byla dr. Mladějovská postavena před soud a obviněna z několika činů a také z toho, že archiv neodebíral Rudé právo. Neodsoudili ji, ale o zaměstnání přišla. Celý následující rok marně hledala jiné místo. Později našla uplatnění v jedné chebské cestovní

¹⁷⁷ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, dopis Jana Kubína pro Svaz českých muzeí v Praze ze dne 7. srpna 1950.

¹⁷⁸ Narodila se roku 1899 v Praze, kde poté vystudovala dějiny umění na Filozofické fakultě Karlovy univerzity. Její otec byl doktor a působil v Mariánských Lázních, proto měla blízko k Chebskému regionu. V roce 1945 se natrvalo přestěhovala do Chebu.

¹⁷⁹ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, dopis Miry Mladějovské adresovaný Alici Masarykové ze dne 24. 8. 1946.

¹⁸⁰ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, dopis Miry Mladějovské adresovaný Alici Masarykové ze dne 24. 8. 1946.

¹⁸¹ VYKOUKAL, Jiří. Mira Mladějovská. In *Zprávy Chebského muzea*. Cheb, 1989, s. 85.

¹⁸² HEŘMAN, Petr. Moje teta Mira. In *Sborník Chebského muzea 1995*. Cheb, 1996, s. 72.

kanceláři a pak řídila nově otevřenou městskou obrazovou galerii, která byla ale zanedlouho uzavřena a to v roce 1955. Po jejím zrušení dostala místo odborného pracovníka v chebském muzeu, z kterého na počátku 60. let odešla, aby spolu s malířem Bojmírem Huttou vybudovala městskou galerii. V letech 1962 – 1964 byla městská galerie znovu otevřená ve spolupráci s Národní galerií v Praze a proměnila se v Okresní galerii výtvarného umění. Ředitelem instituce se stal právě B. Hutta. Dr. Mladějovská zde působila až do své smrti v lednu 1969, kdy podlehla těžkému onemocnění.¹⁸³

V roce 1953 správce městského Vlastivědného muzea navrhoval, aby se z muzea stal pouze depozitář a významné exponáty se přemístily do Městského muzea. Stejného názoru byl i vedoucí Městské galerie, kam již z muzea odvezli velkou část plastik a všechny obrazy. I zájem lidí o Vlastivědné muzeum byl nízký, i přesto že vstup byl zdarma. Během letních měsíců přišlo zhruba deset návštěvníků za měsíc a průvodcovské služby zajišťovali zaměstnanci Okresního archivu.¹⁸⁴

J. Kubín musel z muzea odejít v roce 1955 a následující roky pracoval v různých dělnických profesích. V roce 1965 odešel do Prahy, kde opravoval starožitný nábytek. V roce 1990 se vrátil zpět do Chebu a zde žil až do své smrti v roce 2000. I přes svůj vysoký věk stále projevoval zájem o muzeum, politiku a kulturní dění. V roce 1995 se ještě zúčastnil otevření nové muzejní expozice.¹⁸⁵ Po jeho odchodu v roce 1955 se ředitelem muzea stal Stanislav Babický. Rok předtím byl zadán vládní úkol, který ukládal vybudovat v Chebu jedno ze tří vzorných muzeí českého pohraničí. Plán reinstalace vypracoval Místní národní výbor a prvotně se musel vyřešit nedostatek prostoru pro muzeum. Po jednání se Místní národní výbor rozhodl uvolnit sousední budovu muzea. Prorazily se do ní průchody a tím se dvojnásobně rozšířili výstavní prostory na 20 sálů. Provedly se nutné stavební úpravy, při kterých se bývalé kanceláře Místní národního výboru přeměnily na průchozí sály muzea a původních 11 sálů se od základu přebudovalo. Dne 9. května 1956 byla slavnostně otevřena nová expozice.¹⁸⁶ V téže roce muzeum převzalo funkci Okresního vlastivědného muzea.

6.1.1. Chebská kamna

¹⁸³ HEŘMAN, Petr. Moje teta Mira. In *Sborník Chebského muzea 1995*. Cheb, 1996, s. 72.

¹⁸⁴ SOKA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, dopis Ministerstvu kultury z 19. listopadu 1953, 347.

¹⁸⁵ DITERTOVÁ, Eva. 95 let Jana Kubína. In *Sborník Chebského muzea 1995*. Cheb, 1996, s. 70.

¹⁸⁶ SOKA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, zpráva o získání nových muzejních prostor, 15. května 1956.

V roce 1941 byla u akademického sochaře a keramika Willi Russa,¹⁸⁷ který žil v Krásnu nad Lesy u Karlových Varů, objednána velká umělecká kamna.¹⁸⁸ Jednalo se o kamna tři metry vysoká a tři metry široká, která měla být bohatě zdobena figurami. Autor na nich ztvárnil v 16 reliéfech lidové zvyky a obyčeje Chebského kraje. Na nárožích představil 12 lidových krojů z širší chebské oblasti. Reliéfy jsou doplněny 62 lidovými příslovími a pořekadly v nářečí. Na horní a dolní římse je umístěno 76 znaků sudetských měst a obcí.

W. Russ práci dokončil v březnu 1944 a kamna byla připravena k dodání v krásenském ateliéru až do konce války. Kamna se však během války na své místo vůbec nedostala. V roce 1945 byly všechny předměty i chebská kamna W. Russe ale zabaveny Správní komisí. Německého umělce postihnul v březnu 1946 první transport z Krásna.¹⁸⁹ Novou dílnu si otevřel v roce 1963 v Merkershausenu.

Původně domluvený honorář 120 000 Kč nestačil a během práce na kamnech se cena dostala na 170 000 Kčs.¹⁹⁰ Bylo v tom započítáno i vestavění elektrického výtopného tělesa firmou Rössner z Karlových Varů. Peníze se W. Russovi vyplácely postupně od října roku 1943. Společně s muzeem se kamnech finančně spolupodílel Umělecký spolek pro chebský okrsek a město Cheb. Po válce se J. Kubín začal snažit získat kamna do muzea. V únoru 1946 se obrátil přímo na umělce, který mu odepsal, že celý jeho ateliér i s uměleckými kamny byl zajištěn Správní komisí z důvodu jeho německého původu.¹⁹¹ Poté se J. Kubín obrátil právě na Správní komisí a ta mu odpověděla, že o kamna projevílo zájem již muzeum ve Wunsieldu. Doporučila mu také, že se má pokusit domluvit s W. Russem, aby on sám dohlédl na případné stěhování do muzea v Chebu.¹⁹² Kamna nakonec neputovala ani do muzea v Chebu ani ve Wunsieldu. Místní správa je umístila na hrad v Lokti nad Ohří. Tam byly instalovány v rytířském sále a během let byly silně poškozeny, protože návštěvníci ulámali dvě třetiny hlaviček z reliéfů.¹⁹³ Pak je pracovníci uložili do hradního sklepení, kde zůstaly do doby než byly převezeny do Chebu.

V roce 1952 J. Kubín obnovil snahu získat umělecká kamna. Byla vypravena odborná prohlídka, složená z Otakara Černého a Jana Vítovce z Místního národní výboru, do Loketského muzea, kde měli zkontrolovat a popsat stav kamen. Jejich závěr zněl, že kamna

¹⁸⁷ ČERNÝ, Zbyněk. *Willi Russ – Sochař a keramik (1888-1974)*. Cheb, 2004, s. 44. ISBN 80-85018-44-6.

¹⁸⁸ Viz příloha č. 7.

¹⁸⁹ ČERNÝ, Zbyněk. *Willi Russ – Sochař a keramik (1888-1974)*. Cheb, 2004, s. 49. ISBN 80-85018-44-6.

¹⁹⁰ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, zpráva o uměleckých kamnech ze dne 7. března 1946, IV – 200.

¹⁹¹ Tamtéž.

¹⁹² SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, dopis muzeu od Místní správní komise ze dne 4. června 1946.

¹⁹³ ČERNÝ, Zbyněk. *Willi Russ – Sochař a keramik (1888-1974)*. Cheb, 2004, s. 47. ISBN 80-85018-44-6.

jsou velmi cenným dílem a jejich případné rozebrání a zase postavení v muzeu Cheb by si vyžádalo zhruba 80 000 Kčs.¹⁹⁴ Chebskému muzeu se ale kamna nepodařilo získat a tak se do Chebu dostala až v 80. letech. V roce 1993 byla chebská kamna po náročném sestavování a restaurování instalována do expozice na Chebském hradě.¹⁹⁵

6.2. Krajské vlastivědné muzeum Cheb

V 50. letech začínal narůstat význam západočeských lázní a to zvláště Karlových Varů, které se po válce vrátily ke svému léčebnému účelu. V dalším rozvoji však městu bránil nedostatek léčebných objektů, a proto bylo roku 1956 rozhodnuto, že všechny úřady a podniky, které nejsou ve městě nezbytně nutné, budou přesunuty převážně do Chebu. Ostatní instituce, které zůstaly, měly nadále sloužit lázeňskému ruchu. Z tohoto důvodu se i muzeum v Kalových Varech stalo muzeum se zaměřením na lázeňství a funkci Krajského vlastivědného muzea pro kraj Karlovy Vary převzalo od 1. ledna 1957 Muzeum v Chebu.¹⁹⁶ Došlo k vytřídění sbírek ve všech muzeích krajské sítě a začalo se s inventarizací sbírkových předmětů. Při těchto pracích se zjistilo, že stav sbírek ve všech muzeích je dost špatný, a proto při muzeu v Chebu vznikly krajské restaurátorské a konzervační dílny, které byly první tohoto typu na území republiky.

V roce 1958 došlo ke zrušení Státní památkové správy v Praze a její činnost převzaly instituce v příslušných krajích. Rozhodnutím rady Krajského národního výboru v Karlových Varech bylo touto činností pověřeno muzeum v Chebu a od 1. září 1958 se tam zřídilo Krajské středisko památkové péče a ochrany přírody při Krajském vlastivědném muzeu v Chebu se samostatným pracovištěm pro parkové a zahradní úpravy na zámku Kynžvart. Od tohoto roku spadá pod správu muzea Chebský hrad.¹⁹⁷

V druhé polovině 50. let byl zlepšován styk s návštěvníky a svědčila o tom také vysoká návštěvnost muzea. Návštěvnost muzea je dosti ovlivněna i polohou města Chebu, který leží v tzv. lázeňském trojúhelníku a díky tomu muzeum navštěvuje i velký počet lázeňských hostů. Zájemci se mohli těšit na velké množství odborných přednášek, besed a na vlastivědný kroužek, který při muzeu fungoval. Pro hromadné výpravy i pro časté zahraniční návštěvníky byl v muzeu v roce 1958 instalován automatický zvukový průvodce, který podával výklad česky nebo jedním z deseti cizích jazyků – rusky, německy, anglicky,

¹⁹⁴ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, zpráva Otakara Černého a Jana Vítovce o stavu chebských kamen ze dne 11. listopadu 1952.

¹⁹⁵ ČERNÝ, Zbyněk. *Willi Russ – Sochař a keramik (1888-1974)*. Cheb, 2004, s. 47. ISBN 80-85018-44-6.

¹⁹⁶ BABICKÝ, Stanislav. *Chebsko k 85. výročí otevření Chebského muzea*. Cheb, 1959, s. 11.

¹⁹⁷ BABICKÝ, Stanislav. *Chebsko k 85. výročí otevření Chebského muzea*. Cheb, 1959, s. 12.

francouzsky, italsky, polsky, maďarsky, rumunsky, bulharsky a švédsky.¹⁹⁸ Muzeum vydalo také průvodce po sbírkách, ke kterému byl připojen i popis a historie stavebních památek hradu. V tom stejném roce měla velký úspěch výstava věnující se rekonstrukci historického jádra města Chebu. Na tento projekt záchrany a obnovy města získal Cheb vládním usnesením z roku 1956 částku přes 200 milionů Kčs.¹⁹⁹

¹⁹⁸ Tamtéž.

¹⁹⁹ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, zápis o rekonstrukci města z ledna 1957, II. – 109.

7. ČINNOST MUZEA V 60. AŽ 80. LETECH

Vydáním zákona o muzeích a galeriích v roce 1959 došlo k mnoha změnám v celé oblasti muzejnictví. Chebské muzeum plnilo nejen funkci památníku historických předmětů, ale stalo se kulturním a vzdělávacím zařízením. Po státoprávní reorganizaci v roce 1960 a po zrušení kraje Karlovy Vary se Chebské muzeum ztratilo statut krajské instituce a stalo se muzeem okresním s názvem Okresní vlastivědné muzeum v Chebu.²⁰⁰

Sbírkový fond muzea se velmi rychle rozrůstal, a proto musela být vyřešena otázka nových depozitárních prostorů. Po rekonstrukci historického jádra města v polovině 60. let muzeum získalo do své správy budovy Špalíčku, Špejcharu a část kláštera klarisek. V těchto všech budovách byly vybudovány depozitáře. Muzeum mělo ve své péči i dvě chráněné přírodní rezervace, Soos u Františkových Lázní a Komorní Hůrku u Chebu. Probíhaly zde přírodovědné práce a výzkumy. Soos byl v roce 1964 vyhlášen státní přírodní rezervací a muzeum tam zřídilo biologickou stanici, která sloužila k vědecké práci odborníků.

Během 60. let proběhla generální revize sbírkového fondu. Začala se opravovat hlavní budova muzea a vevnitř se upravilo pět výstavních místností. Ze zbylých volných prostorů vznikly nově dva menší výstavní prostory. Došlo ke zlepšení vybavení konzervátorských dílen a proběhlo několik úprav v přírodní rezervaci Soos.

V této době byla navázána spolupráce s dalšími ústavami a to s Vojenským historickým muzeem a Národní galerií, díky níž se chebské muzeum zúčastnilo mezinárodní výstavy v Miláně se svými dvěma cínovými exponáty. Dále se prohloubila spolupráce s Archeologickým ústavem v Praze. V letech 1962 – 1964 se na slovanském hradišti v okolí chebského hradu prováděl výzkum, který vedl dr. A. Hejna z Archeologického ústavu ČSAV. Všechny provedené archeologické výzkumy a jejich výsledky jednoznačně potvrdily původní slovanské osídlení.²⁰¹ Později vzniklá archeologická expozice pracovníci rozdělili do dvou tématických oddílů. První část se věnovala pravěku horního Poohří a druhá část zdůrazňovala

²⁰⁰ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, zpráva o změně postavení muzea z prosince 1960.

²⁰¹ STLOUKAL, Milan. Antropologický materiál z výzkumů hradu v Chebu. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1982, s. 53.

úlohu slovanského osídlení Chebska. Od roku 1965 pak začal při muzeu na stálo působit archeolog, který na základě dohody s Archeologickým ústavem ČSAV prováděl průzkumové a záchranné práce na území okresů Karlovy Vary, Cheb, Sokolov a Tachov. V roce 1967 předal dr. Hejna částečně zpracované materiály z výzkumu chebského hradu muzeu. Instituce rovněž spolupracovala s Etnografickým ústavem ČSAV a numismatickým oddělením Národního muzea, které v Chebském muzeu provádělo revizi numismatického fondu.

Muzeum bylo do roku 1966 zapojeno do vědeckého úkolu pod Etnografickým ústavem ČSAV. Jednalo se o zpracování tématu Dějiny kultury lidu Československa se zaměřením na lokalitu Chebsko. Roku 1965 byla v Praze uspořádána konference, která se týkala slovanského osídlení Chebu a Chebska, za účasti Archeologického ústavu ČSAV. Od prosince tohoto roku se muzeum stalo regionálním společenskovědním ústavem, který po odborné stránce metodicky řídil městská muzea ve Františkových Lázních, Mariánských Lázních a v Aši. Byla k němu přičleněna Skupina pro údržbu a rekonstrukce památkových objektů.

Muzeum přistoupilo k reinstalaci celé expozice a byla otevřená nová instalace pravěku na Chebsku, slovanského osídlení Chebska národní obrození na Chebsku. Cílem nově instalované expozice bylo podat souvislý přehled vývoje Chebska a ukázat návštěvníkovi přehledný obraz minulosti Chebska.²⁰² V návrhu koncepce činnosti a zaměření chebského muzea z roku 1966 se předpokládalo, že dosavadní městská muzea ve Františkových Lázních a v Aši se stanou pobočkami chebského muzea či jeho specializovanými pracovišti. Tento návrh přijat nebyl a dosavadní muzejní síť na okrese Cheb zůstala zachována v tomto členění: Regionální muzeum v Chebu s chebským hradem a přírodní rezervací Soos, Městské muzeum v Aši, Městské muzeum ve Františkových Lázních, Městské muzeum v Mariánských Lázních s pamětní síní Maxima Gorkého a zámek Kynžvart (samostatný památkový objekt, který byl ve správě Okresního národního výboru a nespadal pod muzejní síť). Chebské muzeum mělo být střediskem celé této oblasti a to jak z hlediska historického, etnografického tak i přírodního. Muzeum jako regionální ústav zajišťovalo komplexní dokumentaci vývoje přírody a společnosti v regionu a stalo se střediskem pro městská muzea a kronikáře v okrese Cheb. Podle usnesení ze dne 1. března bylo Chebské muzeum zařazeno mezi regionální muzea s širší územní působností podle požadavků jednotlivých vědních oborů. Jednalo se o Chebsko, Ašsko, Tachovsko a větší část Sokolovska. Postavení muzea jako regionálního ústavu bylo pojato v návrhu tzv. základní celostátní sítě muzeí ČSSR, vypracovaným Ministerstvem

²⁰² SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, zpráva o činnosti muzea 1965 – 1968.

kultury v roce 1968.²⁰³ Chebské muzeum se stalo jedním z opěrných článků muzejnictví v dokumentační, sběratelské a výzkumné činnosti v Západočeském kraji vedle Krajského muzea v Plzni.

Po srpnu 1968 došlo v muzeu k mnoha organizačními změnám a jeho činnost podléhala doзору. Dne 22. října 1968 schválila kulturní komise Okresního národního výboru v Chebu novou koncepci. Hlavním z úkolů pro zajištění nové koncepce bylo dodržování zákona č. 54/59 Sb. o muzeích a galeriích, včetně spolupráce s chebským archivem a společenskými zařízeními a organizacemi. S novou koncepcí souviselo i přizpůsobení interiérů muzea pro expozici, dále pak uspořádání a technické vybavení depozitářů. Ukončilo se stěhování předmětů z bývalého Národopisného muzea z Františkánského kostela a provedlo se ošetření tohoto fondu, který byl ve velmi špatném stavu. V budově Špalíčku se uspořádal depozitář národopisu a umění. Z části se přestěhoval textil z archivu do depozitáře v Kláře.

Na konci 60. let pracovali v muzeu dva přírodovědci s úkolem terénního výzkumu regionu se zaměřením na tvorbu nového sbírkového fondu. Pečovali o státní přírodní rezervaci Soos a Komorní Hůrku.

V první polovině 70. let se postupně instalovaly nové expozice muzea: jako první byla otevřena expozice přírodovědná, zaměřená na geologii, faunu a floru okresu Cheb, následovala expozice archeologická, uměleckohistorická (1974) a v roce 1978 expozice dělnického hnutí a tzv. současnosti.²⁰⁴ Předpokladem pro tuto prezentační činnost muzea se stal nový vnitřní systém vytvořený zpracováním fondů, vybudováním kartoték, zavedením druhotné dokumentace a budováním databanky. Zároveň s tím byly tříděny sbírky a zpracovával se stávající muzejní fond. Od roku 1974 se začalo budovat dokumentační pracoviště muzea s centrální sbírkovou a informační databankou pokrývající celý okres. Probíhala také práce s kronikáři, školní výuka v muzeu, přednášky a výstavní činnost. Muzeum se věnovalo dokumentační práci a hlavní důraz byl kladen na fotodokumentaci regionu.

Roku 1971 reprezentovalo muzeum ČSR na konferenci v Lipsku. Toho roku zaznamenalo muzeum podstatné změny v pracovním složení. Mnoho zaměstnanců i z vedení muzea muselo svá místa opustit, i když neradi. Místo ředitele byl nucen opustit Bojmír Hutta a na jeho místo byla dosazena Kateřina Iterská. Na počátku se začínalo se 17 zaměstnanci a

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, zkrácený průvodce expozicemi z roku 1978.

do konci roku jich sedm přibylo.²⁰⁵ Vzhledem k havarijnímu stavu hlavní budovy došlo k přestěhování všech depozitářů z hlavní budovy do depozitárních budov Špalíčku, Špejcharu a Kláry. Došlo k vyřídění předmětů a mnoho exponátů se muselo dát restaurovat. Vznikla nutnost vytvořit samostatnou expozici umění a uměleckých řemesel. V tu dobu byla nejbohatší sbírka plastik, i když soubor gotických sice se zúžil převodem větší skupiny gotických plastik do majetku galerie v Chebu. I přesto zůstala v muzejních sbírkách řada kvalitních soch.

Při stěhování předmětů byla v depozitáři v muzeu objevena řada malých cechovních truhliček, které byly po restaurování umístěny v expozici. Pracovníci provedli evidenci I. stupně sbírek, ale začali pracovat i na evidenci II. stupně podle daného harmonogramu. Současně s uspořádáním sbírek se prováděla konzervace a v některých případech i restaurace sbírkových předmětů.²⁰⁶ Oblíbené u návštěvníků města i místních se staly „Vycházky Chebem“, které seznamovaly s historií města a konaly se v letní sezóně již po několik let.

Během 60. a 70. let muzeum uspořádalo celou řadu výstav. Byly to např. *Chebsko na mapě dříve a dnes*, *Rekonstrukce města Chebu*, *Třicetiletá válka a Valdštějnský pivovar*, *Cheb 1945* a další. Vědecká práce samotných pracovníků byla ale značně omezena.

V oblasti kultury došlo ke zpracování Zásad rozvoje českého muzejnictví, jako materiálu, který určoval další rozvoj muzeí. Vyhlášením těchto zásad roku 1972 byly formulovány úkoly rozvoje muzejnictví. Při Krajském muzeu v Plzni se ustanovila komise, která měla vypracovat systém tvorby sbírek dokumentujících současný vývoj společnosti. Veškerá činnost muzea a jeho pracovníků byla pod kontrolou úřadů. V tom roce se chebské muzeum stalo hlavním organizátorem a pořadatelem okresní výstavy „Proměny Chebu.“ Ta byla uspořádána při výročí připojení Chebska k zemím Koruny české. Vznikla redakční rada za účelem vydání publikace *Cheb 1322 – 1972*. Ta zároveň sloužila jako libreto výstavy.²⁰⁷ Při těchto oslavách byla pro veřejnost připravena soutěž *Cheb, včera, dnes a zítra*. Začalo se také s výstavbou biologické stanice v přírodní rezervaci Soos. Postavením a vybavením této stanice dalo muzeum možnost většímu výzkumu rezervace.

V muzeu se postupně přeinstalovaly jednotlivé části. V roce 1972 byla otevřena expozice přírody, která kladla důraz na ochranu přírody. Důslednější specializace a zaměření na výzkum flóry, fauny a geologie regionu se v muzejním programu objevila teprve po roce 1945. Expozice přírodních věd zároveň tvořila vstupní expozici celé nové instalace muzejních

²⁰⁵ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, Činnost muzea v roce 1971 psaná pracovníky muzea v r. 1972.

²⁰⁶ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, zápis o činnosti muzea z roku 1971.

²⁰⁷ Archiv Muzea Cheb, libreto výstavy Proměny Chebu.

sbírek a byla zaměřena výhradně na přírodu Chebska. Expozice věnovala pozornost otázkám ochrany přírody a životního prostředí. Další rok se muzeum představilo s archeologickou expozicí, ve které kladlo důraz především na připojení Chebska k zemím Koruny české roku 1322. Zvýšila se publikační činnost muzea a nejvýznamnější prací v té době byla kniha *Cheb 1322 – 1972*, připravená k 650. výročí připojení Chebu k zemím Koruny české. Vydaly se brožury *Chebský hrad a Soos*.²⁰⁸ V roce 1978 byla dokončena poslední část expozice, rozdělená do části historické, umělecké, národopisné a části věnované vzniku a vývoji dělnického hnutí.²⁰⁹

Muzeum postupně rozvíjelo spolupráci i s ostatními institucemi a různými zájmovými kroužky. V letech 1971 – 1973 velmi úzce spolupracovalo s pionýrským kroužkem Exotarium z Oloví. Společně připravili čtyři výstavy o přírodovědných expedicích. V roce 1975 působilo při muzeu pět vlastivědných kroužků, složených z žáků z místních základních škol a gymnázia. Rozvíjela se spolupráce školami, pro které muzeum připravovalo přednášky o historii, přírodě apod.

Od roku 1974 byl přerušen provoz v muzeu v Mariánských Lázních z důvodu rekonstrukce budovy. V tom stejném roce město uzavřelo pro havarijní situaci muzeum v Aši. Po nutných rekonstrukcích pak provedla nová zaměření expozic, v Aši byla instalována expozice vývoje textilního průmyslu na Ašsku. V Mariánských Lázních se zaměřili na vývoj a rozvoj lázeňství. Chebské muzeum převzalo kontrolní a metodickou pomoc nad vytvářením jednotlivých expozic v těchto muzeích. Muzeum svolávalo okresní muzejní radu, která rozebírala a řešila problémy celého okresu. Rok 1974 byl pro Chebské muzeum především ale ve znamení 100. výročí založení muzea.²¹⁰ Cílem oslav se stalo zhodnocení dosavadní činnosti a vývoje muzea od jeho vzniku. Dále se poukázalo na to, jakou práci provedli zaměstnanci muzea a vyzdvihl se význam, funkce a poslání muzea jako významné kulturní instituce. Poukázalo se na hodnoty ve sbírkovém fondu muzea a na důležitou péči o sbírky.

Při rekonstrukci chebské radnice v roce 1976 našli pracovníci ve dvoře radnice zasypanou středověkou studnu. Archeolog z Chebského muzea prováděl tento výzkum studny a vyzvedl z ní velké množství keramiky ze 14. století²¹¹, dřevěné a skleněné předměty a

²⁰⁸ Archiv Muzea Cheb, zpráva o činnosti muzea 1977.

²⁰⁹ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, zkrácený průvodce expozicemi z roku 1978.

²¹⁰ 100. výročí mělo již být o rok dříve, tedy v roce 1973. Rok 1873 je brán za vznik muzea, ne rok jeho otevření. Srov. BOHÁČ, Jaromír. Kritické zastavení nad literaturou o chebském muzeu. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu* 2/83. Cheb, 1983.

²¹¹ Asi 300 kusů.

mince ze 14. a 15. století.²¹² Středověká keramika a skleněné předměty prošly restaurováním v muzeu Cheb a dřevěné předměty restaurovalo Západočeské muzeum v Plzni. Poté byly předměty instalovány na výstavě *Nálezy ze středověké studně* v kapli Chebského hradu v září 1978. Tuto výstavu muzeum zpřístupnilo u příležitosti desáté celostátní konference středověké archeologie v Plzni.²¹³

Během roku 1973 se započala systematická práce na kronikářství, které se poté značně zkvalitnilo, jak po stránce metodické ze strany muzea, tak i po stránce obsahové ze strany samotných kronikářů. Muzeum pro kronikáře vydávalo Metodické listy a pořádalo odborné semináře, organizovalo soutěže a provádělo hodnocení zápisů.

Dosavadní statut, vydaný v lednu 1969, nevyhovoval nové koncepci muzea a tak Okresní národní výbor v Chebu schválil podle zákona č. 54/59 Sb. o muzeích a galeriích a v souladu se Zásadami českého muzejnictví z roku 1972 statut Chebského muzea dne 1. ledna 1976. Chebské muzeum se stalo odborným a kulturně výchovným zařízením Okresního národního výboru v Chebu pro muzejní a vlastivědnou práci. Muzeum bylo současně odborně metodickým a koordinačním střediskem muzejní a kronikářské práce v okrese Cheb. Metodicky řídilo muzejní práci v Mariánských Lázních, Františkových Lázních a Aši. Tuto činnost zajišťovalo za pomoci ÚMK při Národním muzeu v Praze.

Od roku 1977 začalo muzeum pracovat na sbírkotvorné části novodobých dějin. Na této činnosti spolupracovalo s Okresním archivem v Chebu. Společně také připravovali pro veřejnost výstavy, publikace, přednášky, besedy a semináře. Dokumentace regionu se prováděla a zpracovávala systematicky pro celé období ve všech oborech odbornými pracovníky muzea a za pomoci dobrovolníků v okrese, kronikářů a okresního archivu. Výsledkem byly výstavy z vlastních zpracovaných fondů – výstava zbraní, hodin, chebské keramiky, cínu a numismatická výstava.

Roku 1979 pracovníci muzea vybudovali centrální kartotéku a v nově upravených depozitářích ve Špalíčku, Špejcharu a Kláře se v tu dobu nacházelo 80 000 sbírkových předmětů. Muzeum se snažilo zlepšit průvodcovské služby a odbornou publikační činnost. Pracovníci si doplňovali či zvyšovali odbornou kvalifikaci. Počet návštěvníků v muzeu v roce 1970 dosáhl 50 297. V roce 1975 to bylo 110 899 a v roce 1981 139 824 osob, v tomto počtu byli zahrnuti i návštěvníci Chebského hradu a rezervace Soos.

7.1. Osmdesátá léta

²¹² Mincí bylo asi 1400.

²¹³ Archiv Muzea Cheb, průvodce výstavou *Nálezy ze středověké studně*.

V 80. letech se rozvíjela oblast muzejnictví a byly vymezeny čtyři hlavní úseky: evidence, správa a ochrana sbírek, kulturně výchovná činnost, úsek dokumentace, odborné a výzkumné činnosti a úsek správně provozní. Během roku 1981 byla provedena inventura všech 22 oddílů celého sbírkového fondu. Celkem se zrevidovalo 79 346 kusů sbírkových předmětů a na nádvoří muzea došlo k restaurování devíti kusů náhrobních kamenů v hodnotě 40 000 Kčs.²¹⁴ Tento rok se podařilo získat do majetku muzea koně, který patřil Albrechtu z Valdštejna. Prozatímně ho umístili ve vstupní části expozice.

Po generální inventuře sbírkového fondu v roce 1980 rozděleny sbírkové předměty muzea na starý sbírkový fond (od 1873 do 1980) a přírůstky, tj. předměty získané po roce 1980.

Z hlediska prezentace výsledků odborné činnosti muzea se stala nejvýznamnější výstava zbraní ze sbírek muzea. Její dobrá úroveň odborné přípravy a zpracování přinesla do té doby nejlépe zpracovaný a prezentovaný sbírkový celek v dlouhodobém programovém úkolu muzea a zhodnocení sbírkového fondu a jeho představení veřejnosti.²¹⁵ V rámci programového cyklu *Z ateliéru* muzeum už druhým rokem představovalo veřejnosti tvorbu známých i začínajících autorů. Při muzeu působil archeologický kroužek a během roku byla uzavřena druhá etapa archeologického výzkumu. Celkem se uskutečnilo 104 akcí. Návštěvnost dosáhla 152 282 osob a z toho do expozice 64 287, na hrad 40 862 a do rezervace Soos 47 133. Byla také vydána publikace Chebské muzeum. Na základě nového statutu z 30. ledna 1976 byl zpracován a schválen organizační řád, pracovní řád a jednací řád nákupní komise. Komise vypracovala zásady pro vedení muzejního archivu a zahájila třídění materiálu.²¹⁶ V letech 1981 – 1982 se pokusili pracovníci vytvořit dokumentační model současného stavu průmyslové výroby na ašském provozu porcelánky v Kožlanech.

Počátkem 80. let získalo Chebské muzeum do svých sbírek rozsáhlý soubor keramiky z dílny krásenského rodáka, keramika a sochaře Williho Russe. S tímto souborem se do Chebu vrátila také jeho vyhlášená tzv. chebská kamna. V roce 1945 se kamna stala válečným konfiskátem a v roce 1952 se dostala na hrad Loket, kde je ještě v roce 1965 mohli obdivovat návštěvníci. Pak skončila v hradním sklepení spolu s hromadami uhlí. Před jejich vyvezením na skládku počátkem 80. let je zachránili pracovníci muzea.

Během roku 1982 muzeum získalo 595 předmětů a na jejich nákupy vynaložilo 70 000 Kčs. Vlastními prostředky bylo restaurováno a konzervováno 492 předmětů pracovníky

²¹⁴ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, zpráva o činnosti muzea v roce 1980.

²¹⁵ Tamtéž.

²¹⁶ Tamtéž.

Chebského muzea. Stěžejní výstavou se stala výstava *Cín ze sbírek chebského a karlovarského muzea*. V kapli se pak přeinstalovala výstava Archeologické nálezy ze středověké studně v Chebu. Došlo k postupnému zlepšování úrovně kronikářských zápisů. Návštěvnost oproti minulému roku klesla na 139 824 osob.

Následující rok instituce uspořádala osm výstav a zpřístupnila novou část stálé expozice s názvem *Keramika Chebska*. Návštěvnost za tento rok dosáhla 65 705. Nejrozsáhlejší výstavou se stala výstava *Československé mince a medaile 1948 – 1983*, uspořádaná ve spolupráci s muzeem Hradec Králové a muzeem Kutná Hora. Komisařem výstavy byl dr. Pavel Šebesta.²¹⁷ Muzeum uspořádalo 20 akcí mimo muzeum a proběhla velká spolupráce ze školami. Pracovníci muzea chodili přednášet na Gymnázium Cheb, Střední školu ekonomickou v Mariánských Lázních a na Střední zdravotnickou školu v Chebu. V samotné expozici muzea se uskutečnilo přes 150 průvodcovských besed se školními výpravami. Pro veřejnost byly připraveny soutěže *Mladý historik* a *Co víš o svém městě*, které se těšili velké oblíbenosti.²¹⁸ Pro mimo chebské i místní se pořádaly procházky historickým jádrem města spolu s výkladem. Byla provedena fotodokumentace obcí Valy, Lázně Kynžvart a Ovesné Kladruby a taky pomníků²¹⁹ a památníků padlých ve druhé světové válce.

Během roku se začalo vypracovávat libreto k výstavě *Valdštejn a Cheb*. Návštěvnost Chebského hradu v roce 1983 byla jen 15 416 a to z důvodu jeho zpřístupnění až od srpna, protože tam probíhala výstavba nového přístupového mostu. Na přírodní rezervaci Soos se přišlo podívat 38 106 osob. Byl doložen rozsah dokumentace proměn i stavu na Soosu a pak také i na Komorní Hůrce. Muzeum v roce 1984 otevřelo výstavu k 111 letům Chebského muzea. Koncepce celé výstavy vycházela z principu doložení a předvedení chronologické posloupnosti jevů a událostí.

Ve druhé polovině 80. let byly zahájeny rozsáhlé práce na rekonstrukci objektů ve správě muzea. Jednalo se o střechu Špejcharu, výměnu topného kanálu ve Špejcharu a úprava podlahy na hradě. V muzeu došlo k úpravě celého studijního fondu knihovny a sbírky starých tisků. Každým rokem se knihovna rozšiřovala o nové publikace a díky Ireně Michalákové, která zde pracuje od roku 1979, se stávala odborným zařízením. Jen během roku 1987 přibylo 777 knižních titulů. Od významných podniků a národních výborů v okrese získávalo muzeum tiskový materiál, který ukládalo a evidovalo.

²¹⁷ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, zpráva o činnosti Chebského muzea v roce 1983.

²¹⁸ Tamtéž.

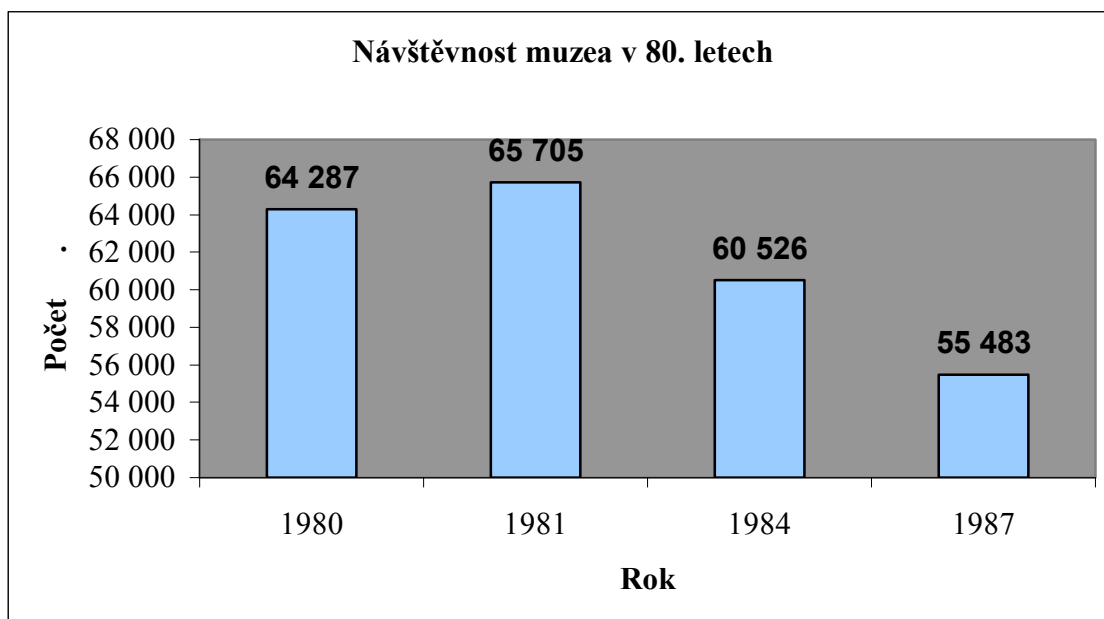
²¹⁹ Bylo jich 45.

V muzeu došlo k mnoha personálním změnám. Mnoho pracovníku odešlo a přišli noví zaměstnanci. Po odchodu ředitele Václava Syrového do důchodu se jeho místa ujal 1. ledna 1987 JUDr. Miroslav Bukovjan. Funkcí náměstka ředitele byl pověřen PhDr. Jaromír Boháč.²²⁰ Během roku se podařilo obnovit činnost orgánů práce okresní muzejní rady a sboru pro sbírkotvornou činnost. Pro zkvalitnění průvodcovské činnosti byl zpracován model pravidelné přípravy průvodců. Na základě toho se uskutečňovali semináře, kterých se kromě průvodců zúčastnili i další pracovníci muzea. Začalo se také jednat o otevření Klubu přátel muzea. Ve velké síni muzea se toho roku uskutečnila výstava *Scénografie loutkového divadla*, připravená ve spolupráci s divadelní fakultou DAMU Praha a Loutkářskou komisí. Výstava trvala od dubna do října a na navštívilo ji 43 905 osob. Celková návštěvnost pak byla 55 483 a na Chebský hrad 38 386. Toho roku si muzeum nechalo na zakázku zhotovit soubor kopií mučících nástrojů pro expoziční účely²²¹ a získalo soubor ceter. Náklady na restaurování veškerých předmětů se vyšplhaly na 250 000 Kčs.

V následujícím grafu je zobrazena výše návštěvnosti muzea v 80. letech. Návštěvnost byla v dřívějších letech zapisována spolu s návštěvností Chebského hradu a rezervace Soos, proto graf zobrazuje 80. léta, u kterých již byla vždy uvedena návštěvnost samotného muzea. V roce 1981, kdy byla pořádána výstava *Cesta bojů a vítězství*, byla vysoká účast. Další roky docházelo k úpadku.

²²⁰ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, zpráva o činnosti Chebského muzea v roce 1987, Miroslav Bukovjan.

²²¹ Vynaloženo bylo téměř 60. 000 Kčs.

Muzeum připravovalo novou expozici a toto nové vybudování představovalo jeden z hlavních cílů dalšího rozvoje kultury v okrese Cheb v oblasti muzejnictví. Průměrná roční návštěvnost se pohybovala kolem 100 000 osob²²² a Chebské muzeum tímto počtem výrazně předstihlo i některá velká krajská muzea.²²³ Jeho důležitá role se odvíjela i od pohraniční polohy města. Expozice vybudována v letech 1972 – 1974 byla zastaralá a výstavní zařízení již nevyhovovala požadavkům. V plánu se počítalo s tím, že kdyby se expozice budovala, tak by došlo souběžně k rekonstrukci výstavních prostor. Muzeum už novou expozici potřebovalo a i ve všech městských muzeích v okrese již měly nové expozice. V Aši se postavila moderní specializovaná expozice k dějinám textilního průmyslu a dělnického hnutí a nová historická expozice, ve Františkových Lázních vznikla vlastivědná expozice a na Soosu přírodovědná, v Mariánských Lázních pak scénograficky pojatá expozice k dějinám města s filmovým doprovodem. Všechny muzea na tom pracovaly několik let než byly expozice hotové. Nově otevřeny byly také expozice v sousedních okresních muzeích v Karlových Varech a Sokolově. Odborný útvar navrhl možné varianty obsahového členění expozice, která by měla podat ucelený pohled na nejdůležitější momenty dějinného vývoje v chebském regionu. Tyto plány však nebyly realizovány.²²⁴ K otevření nedošlo a muzeum si na novou expozici muselo počkat až do roku 1995.

²²² V tomto počtu jsou započtení i návštěvníci Chebského hradu a přírodní rezervace Soos.

²²³ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, příprava nové expozice 1987, Jaromír Boháč.

²²⁴ Tamtéž.

V roce 1989 bylo rozhodnuto o rozsáhlé rekonstrukci budovy na náměstí, ve které sídlilo muzeum. Ředitelství Chebského muzea se muselo se všemi pracovníky, depozitáři a knihovnou přestěhovat do Františkánského kostela. Do svých původních prostor se navrátilo až v roce 2003.

Po listopadové revoluci 1989 byl v únoru 1990 pověřen vedením muzea PhDr. Jaromír Boháč a v březnu téhož roku jmenován ředitelem Státního okresního archivu. Je současným největším znalcem chebské historie. Do muzea nastoupil již v roce 1973 po ukončení studia na Karlově univerzitě, kde studoval literární historii a germanistiku.²²⁵ Věnoval se především regionálním dějinám a jejich prezentaci. Narodil se v roce 1945 v česko-německé rodině v Lubech a vystudoval chebské gymnázium, ale z politických důvodů nebyl přijat na vysokou školu. Během své náhradní vojenské služby pracoval jako zámečnický, skladnický a stavební dělník. V 70. letech mohl konečně studovat na vysoké škole. V roce 1981 – 1984 absolvoval postgraduální studium muzeologie na Masarykově univerzitě v Brně. Mnoha způsoby se zasloužil o spolupráci Čechů a Němců a významně se podílel na organizaci dnes již legendárního zasedání Interregu v Marktredwitz v prosinci 1990, kde také vznikla iniciativa k založení Euregia Egrensis. Nejlepším důkazem velkého přínosu této instituce je pracovní skupina muzeí, která představuje dodnes nejlépe fungující spolupráci mezi Bavorskem, Čechami, Saskem a Durynskem. PhDr. Boháč při mnohých konferencích ohromuje vysídlené Němce svou perfektní výslovností egerlandsko-severobavorského dialektu a vůbec jako první začal vyhledávat spolupráci s vyhnanými německými občany Chebu.²²⁶ Jako archivář se snažil zpřístupnit badatelům archivní fondy pomocí počítačové techniky. Tím předstihl všechny bavorské a saské státní archivy.

7.2. Dokumentační činnost

Dokumentace současnosti se stala stěžejním úkolem muzejní práce. V roce 1975 zahájilo muzeum postupné zřizování svých dokumentačních fondů: fondu negativů, fotopozitivů, diapozitivů a výstřižkové dokumentace. V roce 1976 byla uzavřena dohoda o spolupráci mezi Chebským muzeem a Okresním kulturním střediskem v Chebu pro dokumentaci regionu.²²⁷ Tato spolupráce byla vynucena faktem, že muzeum v té době nemělo

²²⁵ NEUBAUER, Michael. Nositel ceny Euroregionu PhDr. Jaromír Boháč. In *Sborník Chebského muzea 2000*. Cheb, 2001, s. 182. ISBN 80-85018-24-1. ISSN 1211-9210.

²²⁶ NEUBAUER, Michael. Nositel ceny Euroregionu PhDr. Jaromír Boháč. In *Sborník Chebského muzea 2000*. Cheb, 2001, s. 182. ISBN 80-85018-24-1. ISSN 1211-9210.

²²⁷ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, dokumentace současnosti 1980 – 1985, Iva Votroubková

vlastního fotografa. Základním úkolem fotodokumentace regionu se stalo zachycení současného stavu obcí a měst chebského okresu a zdokumentování výroby stěžejních průmyslových podniků okresu. Program o spolupráci se naplňoval až do roku 1982, kdy v muzeu začal pracovat fotograf. Dokumentační oddělení se utvářelo v roce 1978, kdy došlo ke zformování sbírky současných dějin. Nutnost dokumentace současnosti podtrhlo vládní usnesení č. 234 z roku 1980, jehož naplňování se pro muzejní instituce stalo závazným. Podle tohoto usnesení je vedle povinnosti archivní a knihovní dokumentace zdůrazněna potřeba věcné dokumentace daného období, které spočívalo právě na muzeích.²²⁸

Vedle muzeí se na naplňování vládního usnesení č. 234/80 podíleli v rámci svých úkolů rovněž archivy a knihovny. V roce 1980 muzeum přistoupilo k dopracování systému evidenčního zpracování dokumentačního a sbírkového materiálu k období nejnovějších dějin a současnosti. Vymezen byl program sběru rozdělený do tří základních skupin: dokumentace fotografická, která zachycovala stávající podobu města a obcí okresu a důležité politické a kulturní události v regionu.²²⁹ Pak to byla dokumentace tisková, která podchytila publikační činnost v rámci regionu včetně plakátové produkce. Tento dokumentační materiál podle svého charakteru při zpracování rozdělili mezi knihovní fond, sbírku současných dějin a nesbírkový fond výstřižkové dokumentace. Třetí skupinou byla předmětná dokumentace, která se soustřeďovala na sběr trojrozměrných předmětů.²³⁰

Samostatnou oblastí dokumentační práce muzea je úzké spojení s obecními kronikáři, jejichž možnosti a znalosti je využíváno pro dokumentaci proměn měst a obcí. Dokumentační materiál byl v muzeu ukládán podle své materiálové povahy do 23 vymezených sbírkových celků. Pokud se týká fotodokumentace, tak ta pociťovala absenci informací o dokumentační práci Okresního kulturního střediska. Projevovalo se to výrazně od roku 1983, kdy byla ukončena platnost dohody o spolupráci mezi Chebským muzeem a od kdy obě instituce prováděli dokumentaci vlastní. Docházelo k duplicitě materiálu a oboustranná neznalost o materiálu té druhé instituce stěžuje a zpomalovala práci.²³¹

Muzeum přistoupilo na spolupráci s Okresním archivem, která vycházela z faktu spojení archivních a muzejních fondů v jednu instituci, jak tomu bylo v minulosti. Jednalo se v omezené míře o spolupráci v oblasti sbírkotvorné, vzájemnou informovanost o fondech

²²⁸ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, dokumentace současnosti 1980 – 1985, Iva Votroubková.

²²⁹ SOkA Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995, dokumentace současnosti 1980 – 1985, Iva Votroubková.

²³⁰ Tamtéž.

²³¹ Tamtéž.

hlavně z hlediska dokumentace současnosti a o společné využívání archivních a muzejních fondů z oblasti prezentace.

8. MUZEUM PO ROCE 1989

Roku 1990 se konal konkurz na nového ředitele muzea, který vyhrála PhDr. Eva Dittertová a je ve vedoucí funkci až dodnes. V tehdejší době ji dal o konkurzu vědět PhDr. J. Boháč, který odcházel na místo ředitele do Okresního archivu Cheb. Od 1. ledna 1991 muzeum zřizoval Okresní úřad Cheb podle zákona 425/1990. Nejprve to byl referát kultury a po jeho zrušení v roce 1991 přešla zřizovatelská funkce pod kancelář přednosty okresního úřadu, a to až do 31. prosince 2002. V muzeu se nacházelo kolem 90 000 předmětů a v roce 1991 se muzeum stalo místem celorepublikového setkání pracovníků muzea, při kterém se sešlo na 120 muzejníků z Čech, Moravy a Slovenska.²³²

V muzeu se začalo pracovat na úpravách a došlo také ke změnám v personálním obsazení. Od roku 1993 muzeum začalo samostatně vydávat Sborník Chebského muzea, jehož kvalita se neustále zlepšuje. Do té doby vycházely Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu.

Koncem roku 1994 se muzeum rozhodlo pro novou instalaci své expozice. Rozhodnutí vycházelo především z faktu stávající expozice vybudované v letech 1974 – 1978. Nová expozice byla slavnostně otevřena 21. září 1995 přednostou Okresního úřadu v Chebu ing.

²³² DITTERTOVÁ, Eva. Úvod. In *Sborník Chebského muzea 1993*. Cheb, 1994, s. 2.

Michalem Karasem.²³³ Tomuto slavnostnímu okamžiku předcházela devítiměsíční tvrdá práce. V lednu byl PhDr. J. Boháč hotov se scénářem a ing. arch. Zdeněk Franta se ujal výtvarného a interiérového řešení. Souběžně s tím probíhala likvidace stávající expozice, stavební úpravy, rozvody elektřiny, omítky a oprava bezpečnostní signalizace. Počátkem května proběhlo zadání řízení na dodavatele interiéru. Z pěti nabídek muzeum vybralo Karna Interier Mariánské Lázně. Koncem srpna byl interiér připraven a mohly se začít instalovat sbírkové předměty a pak už přišel slavnostní okamžik otevření. Expozice je tematicky rozdělena do 11 obsahových celků, jejichž rozsah a charakter je určen 11 místnostmi expozičního prostoru. Vstupní část je jakousi zkratkou seznamující návštěvníka s podobou historického Chebska. Další část tvoří mapy a plány Chebu a Chebska z let 1642 – 1720. V menším sálu se promítá film o historii města a regionu, a to nejen v české, ale i v německé a anglické verzi. Zároveň jsou zde přestavena nejvýznamnější města regionu jako Františkovy Lázně, Mariánské Lázně, Aš a Cheb. Velký sál expozice je věnován prezentaci umělecko-řemeslných sbírek. Mezi historicky nejcennější předměty patří jedinečné chebské antependium,²³⁴ což je korálková oltářní výšivka na pergamenu ze 14. století a nejstarší v Čechách dochovaný zvon z roku 1286. Dále je na základě dobové fotografie předvedena co možná nejvěrnější rekonstrukce části expozice muzea z roku 1905, která byla věnována cechovní a řemeslné výrobě.²³⁵ Tato rekonstrukce dobové místnosti je umístěna do stejného místa,²³⁶ v níž ji mohli návštěvníci vidět již v roce 1905. Ve stejném sále jako po celou dobu existence Chebského muzea najdou návštěvníci rovněž tzv. *Valdštejnskou expozici*. Nabízí ke shlédnutí bohatství muzejních sbírek, které se váží k osobě Albrechta z Valdštejna. Je to jeho osobní kord, ostruhy, krajový límec, cestovní vybavení, portréty a dobová zobrazení jeho smrti.²³⁷

Díky nové expozici se zvýšila návštěvnost a zájem veřejnosti se zvyšoval. Jedna věc se ale muzeu nezdařila a to ne jeho vinou. Součástí rekonstrukce měla být i přeměna topného systému z plynového na elektrické. Rekonstrukce elektrických rozvodů byla dokončena, ale vše záviselo na stavbě nové trafostanice. Katalog expozice muzeum vydalo s ročním zpožděním z důvodu nedostatku financí. Vybudování expozice bylo finančně velmi náročné a celková částka přesáhla dva milióny korun. V souvislosti s tímto nákladem muselo dojít k silnému omezení ostatní muzejní práce. Muzeum nenakupovalo sbírkové předměty, nedoplňovalo tituly knihovnu, neorganizovalo přednášky a nekonaly se výstavy. V dalším

²³³ Archiv Muzea Cheb, průvodce expozicí 1995.

²³⁴ Viz příloha č. 6.

²³⁵ Viz příloha č. 9.

²³⁶ Viz příloha č. 10.

²³⁷ Archiv Muzea Cheb, scénář k expozici 1995.

roce se muzeum zaměřilo na styk s veřejností. Letáky, do té doby vyráběné černobíle na kopírce, byly nahrazeny propagačním materiálem vytištěným na kvalitním papíře s barevnými fotografiemi v česko-anglicko-německé verzi.

Přestože finanční situace muzea byla velmi neuspokojivá, snažilo se muzeum zorganizovat co nejvíce akcí a udržet vydávání Sborníku Chebského muzea. Uspořádáno bylo pět koncertů a v prosinci se konaly mikulášské trhy. Celoroční návštěvnost dosáhla 35 000 osob i spolu s hradem. Během roku 1997 sehrála důležitou roli zástupkyně ředitelky PhDr. Iva Votroubková, která téměř celý rok vedla muzeum, když ředitelka byla nemocná. Stěžejním úkolem pracovníků se tento rok stala expozice keramiky. Také proběhla inventura sbírek – loutky a modely, grafika, hudební nástroje a byla zahájena inventura numismatické sbírky. Celkem pracovníci zakonzervovali a očistili 1 000 předmětů. Muzeu se podařilo dokončit restaurování celého valdštejnského souboru a náhrobních kamenů v lapidáriu.²³⁸

Muzeum také přikročilo k lepší vybavenosti počítačovou technikou a začalo docházet k pravidelnému důkladnému a systematickému ukládání veškerých informací do počítačů. V roce 1998 se podařilo rozšířit stálou expozici o Valdštejnskou obrazárnu. Probíhala výstava *Hrady, zámky a tvrze na Chebsku*, na které se podílel i Státní okresní archiv Cheb. Archeolog Pavel Šebesta prováděl archeologický výzkum na Chebském hradě a v historické části starého Chebu. O výsledcích svých výzkumů referoval v rámci cyklu přednášek v muzeu. Také se mu podařilo sepsat a vydat průvodce Chebským hradem. Pro zájemce muzea byl připraven speciální program tzv. den v muzeu, při kterém byl předveden jeden pracovní den v muzeu. Návštěvníci se mohli podívat na evidenci, uložení, zpracování a konzervování sbírkových předmětů.

Vedení Chebského muzea se podařilo vyřešit dlouhodobý problém nájemních smluv. Muzeum sídlící v objektech, které jsou majetkem města Chebu, řešilo celých osm let nájemní vztah v objektech čp. 492 a 493 a ve Špejcharu na Františkánském náměstí, kde má muzeum centrální depozitář sbírek. Zastupitelstvo města Chebu dne 22. října 1998 odsouhlasilo návrhy nájemních smluv.²³⁹ Po delším projednávání byla také podepsána nájemní smlouva pro objekt Františkánského kláštera, kde má muzeum pracovny, depozitáře a konzervátorské dílny, a budova je majetkem Plzeňského biskupství. Toho roku došlo k přejmenování Státního hradu na Chebský hrad. Majitelem hradu je město Cheb a správu má na starosti Muzeum Cheb.

²³⁸ DITBERTOVÁ, Eva. Úvod. In *Sborník Chebského muzea 1997*. Cheb, 1998, s. 5. ISSN 1211-9210.

²³⁹ DITBERTOVÁ, Eva. Úvod. In *Sborník Chebského muzea 1998*. Cheb, 1999, s. 6. ISBN 80-85018-17-9. ISSN 1211-9210.

Postupná obnova hradu se financovala ze sdružených finančních prostředků Ministerstva kultury České republiky, Okresního úřadu Cheb a Městského úřadu v Chebu.

Zřizovatel muzea Okresní úřad v Chebu vydal Doplněk ke Zřizovací listině s platností od 1. listopadu 2000. Chebské muzeum bylo Ministerstvem kultury České republiky navrženo pro nově zřizované Karlovarský kraj do krajské sítě kulturních zařízení vedle karlovarské knihovny a galerie. Muzeum je také členem Asociace muzeí a galerií. Dne 7. dubna vešel v platnost zákon č. 122/2000 o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů. Během října a listopadu provedli kurátoři jednotlivých sbírek generální inventuru sbírkového fondu. Inventurou prošlo všech 26 sbírkových celků: současné dějiny, kovy, nábytek, sochy, textil, keramika a porcelán, kamenné artefakty, numismatika, cín, obrazy, hodiny, hospodářské nářadí, archeologie, militária, loutky modely hračky, grafika, hudební nástroje, sklo, sfragistika, různé sbírky, zoologie, botanika, geologie, staré tisky, manuskripta a regionální literatura. Hlavní kurátorka sbírek I. Votroubková zpracovala Plán sbírek Chebského muzea na základě podkladů jednotlivých kurátorů. Plán sbírek obsahuje popis jednotlivých sbírkových fondů, jejich historii, katalogizaci, uložení a využívání sbírek a jména jednotlivých kurátorů. Z hlediska předpokládaného rozšiřování jednotlivých sbírek vycházejícího z aktivit muzea jsou tyto sbírky rozděleny do čtyř skupin: sbírky s náhodnými přírůstky a to jsou militária, cín, hodiny, textil, sklo, kurioza a manuskripta. Druhou skupinou jsou sbírky s minimálními přírůstky: nábytek, sochy, staré tisky a kamenné artefakty. Další sbírky s běžnými přírůstky: obrazy, grafika, sfragistika a numismatika. Tou poslední jsou sbírky s programovanými přírůstky: současné dějiny, kovy, loutky a modely, hudební nástroje, hospodářské nářadí, keramika a porcelán, archeologie a regionální literatura.

Výstavní sezóna roku 2000 byla zahájena národopisnou výstavou *Čtyři obrazy ze života lidí*. Návštěvníkům se předvedly chebské rodinné zvyky. Další výstava, nazvaná *Kronika a kronikář*, představila veřejnosti staré kroniky a současnou kroniku města. Realizace výstavy se zhostila knihovnice Irena Michaláková. V muzeu se konalo také několik akcí pro děti. O Velikonocích se soutěžilo o nejkrásnější kraslici a o Vánocích o nejhezčí vánoční stromeček. Divadelních představení mohli děti během roku shlédnout hned několik a mohli se zúčastnit programu Brána muzea otevřená.

Muzeum navštívili v rámci výjezdních pracovních návštěv kolegové ze Středočeského muzea v Roztokách u Prahy, ze Západomoravského muzea v Třebíči a z Jihočeského muzea v Českých Budějovicích. Muzeum a Chebský hrad v roce 2000 navštívilo 40 000 návštěvníků. V dalším roce stoupla návštěvnost na 56 576. Velmi narostl počet lidí, kteří do muzea přišli

při příležitosti různých kulturních akcí.²⁴⁰ Konal se víkendový program pro rodiny s dětmi a jako novinka byly zavedeny speciální pořady pro seniory a pro matky s dětmi v předvánočním čase. V březnu byla nově otevřena Muzejní kavárna a Muzejní obchod. K dobré orientaci přispívá od této doby orientační systém, který je umístěn ve vstupním prostoru.

Chebské muzeum a Chebský hrad jsou často zařazovány do programu oficiálních návštěv Města Chebu. Vyvrcholením byla návštěva tehdejšího německého spolkového kancléře Gerharda Schödera a českého premiéra Miloše Zemana v Chebu. Oba si prohlédli expozici muzea. Česká média o tuto akci neprojevila moc velký zájem, ale o to větší byla přítomnost německých novinářů a televizí. Záznamy z Chebu a Chebského muzea bylo možné vidět ve zprávách po celém Německu.²⁴¹ Pro město a muzeum to byla velmi dobrá reklama. V rámci několika kulturních akcí muzeum navštívil japonský velvyslanec s manželkou, čínský velvyslanec s manželkou starosta města Wendlingen.

V závěru roku se muzeu podařilo naplnit Zákon a ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů č. 122/2000. Instituce požádala Ministerstvo kultury České republiky o zápis do Centrální evidence sbírek.²⁴² Zápis do CESu byl výsledkem dobré práce sbírkového oddělení včetně vedoucí oddělení a všech správců jednotlivých sbírek. Správci se pak účastnili školení pro zápis CESu pomocí programu Cesík. Ředitelka, kurátorka sbírek a zapisovatelka CESu absolvovaly ještě jedno školení Ministerstva kultury České republiky. Dlouho se zaměstnanci nemohli dohodnout, jestli budou pokračovat v užívání evidenčního programu Paradox či jestli začnou úplně znova s přepisem v programu Demus. Několikrát bylo rozhodnutí změněno, ale nakonec se rozhodli zůstat u programu Paradox.²⁴³

Během roku se začaly upravovat místnosti, kde byl skutečně Albrecht z Valdštejna zavražděn, a připravoval se program *Kdo je kdo, kdo co umí*. Taková praktická dílna muzea, kde děti byli seznámeni s prací archeologa, konzervátora a vazače knih a vše si mohly samy vyzkoušet.

K 1. lednu 2003 převzal zřizovatelské povinnosti příspěvkové organizace Chebské muzeum Karlovarský kraj.²⁴⁴ Do té doby muzeum zřizoval od roku 1991 Okresní úřad Cheb. Název instituce se změnil na Krajské muzeum Cheb. V lednu pak probíhaly oslavy ke 130.

²⁴⁰ Archiv Muzea Cheb, Výroční zpráva za rok 2000.

²⁴¹ DITTERTOVIÁ, Eva. Úvod. In *Sborník Chebského muzea 2001*. Cheb, 2002, s. 5. ISBN 80-85018-32-2. ISSN 1211-9210.

²⁴² DITTERTOVIÁ, Eva. Úvod. In *Sborník Chebského muzea 2001*. Cheb, 2002, s. 6. ISBN 80-85018-32-2. ISSN 1211-9210.

²⁴³ DITTERTOVIÁ, Eva. Úvod. In *Sborník Chebského muzea 2001*. Cheb, 2002, s. 6. ISBN 80-85018-32-2. ISSN 1211-9210.

²⁴⁴ *Výroční zpráva Krajského muzea za rok 2003*. Cheb, 2004, s. 3. ISBN 80-85018-41-1.

letům od založení Muzea města Chebu.²⁴⁵ Byla otevřena výstava *Deset obrazů z dějin chebského muzea*, jejímž autorem byl PhDr. Jaromír Boháč, v tu dobu ředitel Státního okresního archivu Cheb. Velkou pozornost u návštěvníků vyvolala také výstava *Řemeslo s kouzlem hudby*, na které se spolupodílelo Střední odborné učiliště houslařské Luby.

V roce 2004 se změnil šéf redakční rady Sborníku Chebského muzea. Dosavadní vedoucí PhDr. P. Šebesta se této činnosti vzdal a na jeho místo byl vybrán Mgr. Tomáš Dostál, který je i výkonným redaktorem. Kromě Chebského sborníku vychází v Karlovarském kraji už jen Historický sborník Karlovarska. Pro veřejnost byl v tomto roce poprvé v historii zpřístupněn pokoj, ve kterém došlo k zavraždění vévody. Muzeum vyšlo vstříc cestovním kancelářím a to tím, že prohlídku stálé expozice rozdělilo na dva prohlídkové okruhy, protože u zahraničních návštěvníků převládal zájem vidět jen valdštejnské památky, proto muzeum vytvořilo tzv. Valdštejnský prohlídkový okruh.

V květnu 2005 muzeum získalo druhou cenu v Národní soutěži muzeí Gloria musaealis v kategorii Muzejní výstava roku 2004 za výstavní projekt *Sochař a keramik Willi Russ*, kterou připravoval Mgr. Zbyněk Černý.²⁴⁶ Tato výstava se zalíbila i v partnerském muzeu v Marktredwitz, kam se pak přesunula. Novinkou v programu Muzeum a škola bylo zorganizování dvou příměstských táborů, které se setkaly u dětí a rodičů s velkým zájmem. Poprvé se veřejnost mohla setkat s chebským masopustem, který muzeum připravilo ve spolupráci se Západočeským divadlem v Chebu. O adventní sobotě se v muzeu vystřídalo více jak 2 000 návštěvníků a to bylo pro muzeum opravdu příjemné překvapení. Celková návštěvnost za celý rok se dostala na 57 000. Novinkou bylo zavedení jedné vstupenky, jak pro vstup do muzea tak i na hrad. Tzv. kombinovaná vstupenka je nabízena za výhodnou cenu. V roce 2006 činnost muzea ovlivnilo konání přeshraniční krajinné výstavy *Cheb – Marktredwitz*. Po celou dobu muzeum zaznamenalo zvýšený zájem veřejnosti o návštěvu Chebského hradu. Celý areál hradu byl součástí prohlídkového okruhu samotného výstaviště. Krajinnou výstavou prošlo kolem 300 000 návštěvníků.²⁴⁷

V říjnu 2006 se ředitelka muzea zúčastnila 8. sněmu Asociace muzeí a galerií v Mikulově, kde byla zvolena předsedkyní Asociace muzeí a galerií na dobu tří let.

Od 1. ledna 2007 vznikla nová příspěvková organizace Karlovarského kraje – Krajské muzeum Karlovarského kraje se sídlem v Chebu. Zastupitelstvo Karlovarského kraje na svém

²⁴⁵ Archiv Muzea Cheb, Muzeum bude slavit 130 let, Chebský deník 24. ledna 2003.

²⁴⁶ *Výroční zpráva Krajského muzea Cheb příspěvkové organizace za rok 2005*. Cheb, 2006, s. 3. ISBN 80-85018-55-1.

²⁴⁷ *Výroční zpráva Krajského muzea Cheb příspěvkové organizace za rok 2005*. Cheb, 2006, s. 16. ISBN 80-85018-55-1.

zasedání 14. prosince 2006, pod číslem usnesení ZK 217/12/06 projednalo a rozhodlo o sloučení příspěvkových organizací zřízených Karlovarským krajem – Krajského muzea Karlovy Vary, Krajského muzea Cheb a Krajského muzea Sokolov do příspěvkové organizace Krajské muzeum Karlovarského kraje. Ředitelkou tohoto Krajského muzea Karlovarského muzea je E. Dittertová.²⁴⁸ Pro muzeum to znamenalo spoustu náročných výkonů ve věci sloučení, veškeré smluvní i partnerské vztahy se museli přejmenovávat a musel se sjednocovat vnitřní chod tří muzeí, z nichž dvě instituce se de facto staly samostatnými pobočkami s názvy Muzeum Sokolov a Muzeum Karlovy Vary. Během roku se musela všechna muzejní pracoviště detailně zmapovat k tomu, aby mohla být připravována nová koncepce krajského muzejnictví. V únoru pak byla v Chebském muzeu otevřena nová expozice 19. a 20. století *Chebsko poklidné a bouřlivé*, která vyšla na více než 850 000 Kč. Autorský tým se skládal z PhDr. J. Boháče, Mgr. Z. Černého, E. Dittertové, Mgr. Karel Hally a PhDr. I. Votroubkové.²⁴⁹

V listopadu 2007 byla v Praze ve Valdštejnské jízdárně zahájena jedinečná výstava s názvem *Albrecht z Valdštejna a jeho doba*. Organizátory a garanty výstavy se staly Senát parlamentu ČR, Vojenský historický ústav ČR a Národní muzeum v Praze. Mezi spolupořadatele patřilo také Krajské muzeum Karlovarského kraje, Muzeum Cheb, které pro tento významný výstavní projekt zapůjčilo ze svého sbírkového fondu 38 sbírkových předmětů s valdštejnskou tematikou. V takovémto rozsahu chebské valdštejnské sbírky mimo Cheb nebyly dosud prezentovány.

Muzeum se velmi aktivně věnuje kulturní a společenské společnosti. Jen v minulém roce byly uspořádány tyto akce: Když vládne masopust, Velikonoce v muzeu, Muzejní noc, Bolest v kameni (křest knihy), Letní výtvarná dílna, Knihobraní, Seminář knihovníků, Chebský advent a Muzejní dílny.²⁵⁰ Muzeum připravilo unikátní projekt pro všechny děti ze základních škol. V předem vyhlášené pondělní odpoledne se v prostorách muzea a na Chebském hradě konaly Muzejní dílny - Historické toulky Chebskem. Cílem těchto dílen bylo přiblížit historii, kulturu a přírodní krajinu Chebského kraje od jeho začátků po současnost formou mimoškolního vzdělávání. Letní výtvarná dílna se setkala s velkým zájmem. Během týdne se děti seznámily s různými výtvarnými technikami a také s některými historickými epochami a pracovaly s hlinou - vyráběly hrnky a šperky, dále si udělaly vlastní puzzle,

²⁴⁸ DITTERTOVÁ, Eva. Úvod. In *Sborník Chebského muzea 2006*. Cheb, 2007, s. 5. ISBN 978-80-85018-58-5. ISSN 1802-5617.

²⁴⁹ DITTERTOVÁ, Eva. Úvod. In *Sborník Chebského muzea 2006*. Cheb, 2007, s. 7. ISBN 978-80-85018-58-5. ISSN 1802-5617.

²⁵⁰ *Výroční zpráva Krajského muzea Cheb příspěvkové organizace za rok 2006*. Cheb, 2007, s. 44. ISBN 978-80-85018-00-4.

smaltované šperky a malovaly na hedvábí. Všechny tyto výrobky se vystavovaly na slavnostním zakončení každého turnusu. Novinkou minulého roku bylo dobrodružné přespávání v muzeu a tajemné noční setkání s osobou Albrechta z Valdštejna.²⁵¹ Tyto programy podporují zájem o historii a muzeum a to u těch nejmladších. Mnoho ostatních muzeí by si mohlo vzít příklad z Chebského muzea a zrealizovat něco podobného ve své instituci.

Chebské muzeum²⁵² v současné době patří se svými přibližně 100 000 kusy sbírkových předmětů, bohatými sekundárními dokumentačními fondy k dějinám Chebska a obsáhlou studijní knihovnou k nejdůležitějším muzejním zařízením v západních Čechách. Správou sbírek je pověřeno celkem 8 správců sbírek, zastřešených hlavním kurátorem sbírek, který je pověřen evidencí sbírek 1. stupně a vedením centrální agendy sbírkového fondu. Vedle výstavní činnosti, správy a odborného zpracování sbírkového fondu plní Krajské muzeum Cheb rovněž důležitou roli dokumentačního a informačního a výzkumného centra regionální historie. Popularizační práci v této oblasti napomáhá také přednášková a publikační práce Krajského muzea Cheb. Muzeum má také svou prezentaci na internetu a stránky jsou velmi kvalitně vedeny. V květnu prošly stránky úpravami a byly zmodernizovány. Návštěvník může dokonce přes internet projít i virtuální prohlídkou muzea.

V současnosti můžeme v Chebském muzeu navštívit tyto stálé expozice: umělecko-historická,²⁵³ Valdštejnův okruh, Valdštejnská obrazárna, Valdštejnské památky, Chebská keramika,²⁵⁴ Lapidárium²⁵⁵ a Chebsko poklidné i bouřlivé.²⁵⁶ Stálé muzejní expozice jsou každoročně doplňovány sbírkovými a výtvarnými výstavami. V květnu letošního roku byla otevřena výstava *Když zazní zvony svatební aneb jak si náš dědeček babičku bral*. Na srpen se plánuje otevření výstavy *Dějiny (chrabrého) českého národa* a na září pak *Velká válka aneb konec zlatého věku*. V současné době je vstupné do stálé expozice 50,- Kč a na samotný Valdštejnský okruh 25,- Kč.²⁵⁷ Muzeum připravilo pro návštěvníky i výhodné kombinované vstupné za 50,- Kč, které platí pro vstup do Muzea Cheb a na Chebský hrad.²⁵⁸

²⁵¹ Muzeum Cheb. *Letní výtvarná dílna v muzeu* [cit. 2008-5-18].
URL: <<http://www.muzeumcheb.cz/Kultur/Tabor07/Tabor07.html>>.

²⁵² Budova muzea viz příloha č. 17.

²⁵³ Viz příloha č. 10 a č. 11.

²⁵⁴ Výstava je instalována v kasematech chebského hradu.

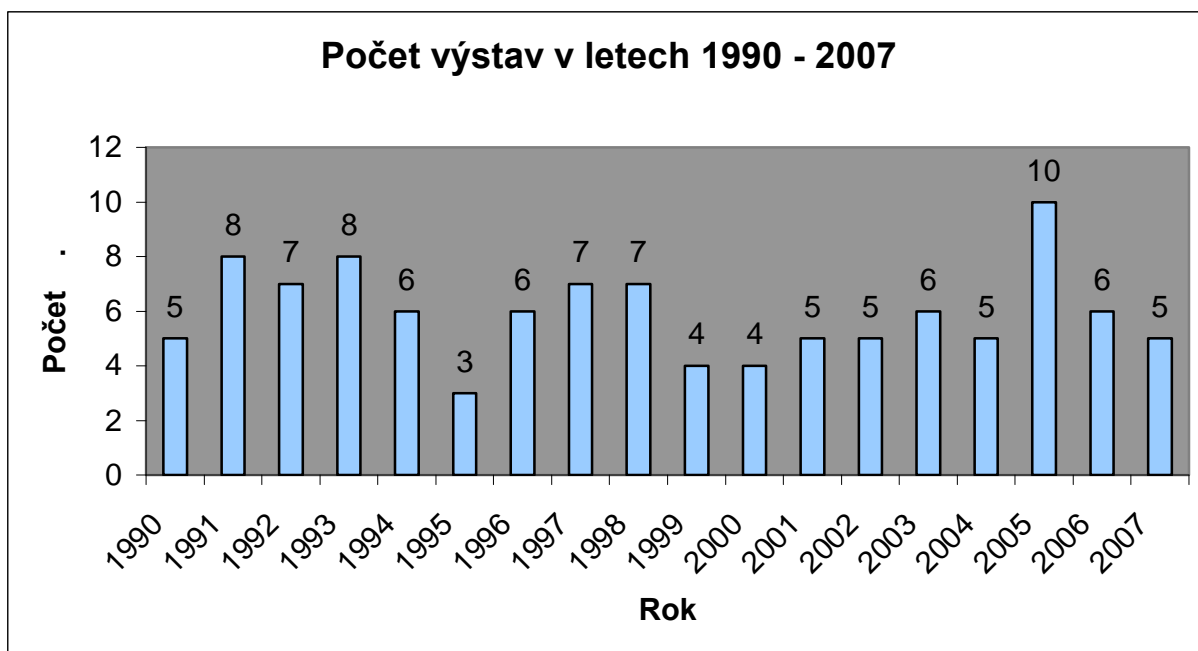
²⁵⁵ V nádvoří muzea je již od 19. století instalováno 22 náhrobních kamenů, vybraných při rekonstrukci kostela sv. Mikuláše v roce 1873. Tzv. lapidárium.

²⁵⁶ Viz příloha č. 12.

²⁵⁷ Částka vstupného pro dospělé, studenti a děti mají slevu. Pro rodiny muzeum nabízí výhodné rodinné vstupné.

²⁵⁸ Platnost vydané vstupenky je dva dny.

Následující graf zobrazuje počet výstav, které muzeum uspořádalo od roku 1990. Letošní rok zahrnut není, protože ještě není znám konečný počet výstav. V přílohách je vložen seznam výstav muzea od roku 1948.²⁵⁹

8.1. Budovy spadající pod správu muzea

Muzeum má pod svou správou několik historických památek na Chebsku. Od roku 1960 spravuje Chebský hrad, dále pak Špýchar Klarisek a Špalíček, ve kterých jsou

²⁵⁹ Viz příloha č. 19.

vybudovány depozitáře muzea, a samotný Městský dům,²⁶⁰ ve kterém muzeum sídlí. Nedílnou součástí muzejní přírodovědné práce je správa a péče o dvě chráněné přírodní rezervace Soos u Františkových Lázní a Komorní Hůrku u Chebu.

Románská falc s unikátní dvojitou kaplí vznikla před koncem 12. století rozšířením a přestavěním staršího kamenného hradu na slovanském hradišti. Římský císař Friedrich I. Barbarossa ji začal budovat v roce 1179.²⁶¹ Za vlády Friedricha II. na počátku 13. století byla postavena jedinečná dvojitá hradní kaple sv. Erharda a Uršuly. Z barokní přestavby na citadelu se dochovaly cihlové hradby s kasematy, kde je instalována stálá výstava chebského kamnářství. Dnes jsou přístupné ještě další zachované objekty a to Černá věž postavená ze sopečného tufu a pobořený palác s unikátními pětídílnými románskými okny. Po francouzském obléhání Chebu v roce 1742 se ukázalo opevnění města jako neúčinné a i hrad ztratil definitivně svou strategickou úlohu. V 18. a 19. století pak sloužil jen jako skládka odpadu a hlíny z likvidovaného městského opevnění. Hned v roce 1745 byly zbořeny hospodářské objekty při západní hradbě. Celá západní polovina hradu zmizela později pod osmimetrovým. V roce 1762 odnesla vichřice střechu z kaple, a tak kaple zůstala po 56 let vystavena ničivému působení času a přírodním jevům. Až v roce 1818 nechal velitel města plukovník von Roll na nátlak chebského profesora Antona Grassolda kaplí nově zakrýt šindelovou střechou. Tehdy byla i v obou patrech položena nová podlaha, v dolní kapli dvouramenné vstupní schodiště, v horní kapli naopak byl vstupní otvor zazděn.²⁶² V roce 1895 byl zchátralý a rozpadající se hrad předán do majetku města pod podmínkou, že bude udržován jako památka a nebudou zde prováděny takové změny, které by rušily jeho historický charakter. Rovněž nesměl být používán k účelům, odporujícím duchu památky.²⁶³

Špalíček tvoří typickou dominantu chebského náměstí.²⁶⁴ Skládá se ze shluku různých domů a domků, rozdělených úzkou uličkou, nazývanou Kramářská. Základy byly položeny na dolním, severním konci náměstí v 1. polovině 13. století, kdy zde byly vybudovány boudy trhovců na místním tržišti. Přechodný ráz těchto budek se začal měnit v trvalý možná již na sklonku 13. století, kdy město po velkém požáru v r. 1270 měnilo svou tvář a většinu dřevěných staveb nahrazovalo kamennými. Definitivně byly dřevěné boudy nahrazeny zděnými krámkami v roce 1320 z příkazu městské rady. Na těchto zděných krámcích pak postupně narůstaly přístavby, dosahující až tří pater na poměrně velmi úzké základně. Dnešní

²⁶⁰ Viz práce 2.4. Městský dům tzv. Pachelblův.

²⁶¹ ŠAMÁNKOVÁ, Eva. *Cheb*. Praha, 1974, s. 14.

²⁶² Muzeum Cheb. *Muzeum v Chebu*. Cheb, 1980, s. 59.

²⁶³ BABICKÝ, Stanislav. *Muzeum a hrad*. Cheb, 1958, s. 52.

²⁶⁴ Viz příloha č. 18.

podoba Špalíčku se v hlavním rysech neliší od stavu z 15. století, kdy celek bloku stál téměř v podobě, jak ho můžeme vidět dnes. Nasvědčuje tomu kresba ze 2. poloviny 15. století v muzeu v Norimberku, kde zachycuje dolní část náměstí s charakteristickými budovami Špalíčku.²⁶⁵ Dnešní podoba je pozměněna jen pozdějšími empírovými přestavbami. V roce 1965 byl Špalíček rekonstruován a muzeum v něm mělo své depozitáře.

Špýchar klarisek začal být stavěn²⁶⁶ v 18. století a dnes tvoří po celé své délce jednu stranu Františkánské ulice. Tato třípatrová stavba je hlavním průčelím situována do Františkánského náměstí. Muzeum zde má umístěné depozitáře.

Národní přírodní rezervace Soos je unikátní [přírodní rezervace](#) na sever od [Františkových Lázní](#). Národní přírodní rezervace Soos byla vyhlášena v roce 1964, její rozloha činí 452 [ha](#). Slovo Soos znamená v egerlandském, tj. chebském [německém](#) nářečí močál.²⁶⁷ Naučná stezka²⁶⁸ vede po dřevěných chodnících na dně vyschlého slaného [jezera](#), ve kterém ze schránek jezerních řas rozsivek vznikla evropská rarita - tzv. křemelinový štít. Nyní je z jezera vlastně rozlehlé [rašeliniště](#) a minerální [slatiniště](#) s dozvuky vulkanické činnosti v podobě unikátních tzv. bahenních [sopek](#) - [mofet](#), ze kterých vyublává oxid uhličitý, dále zde vyvěrají minerální prameny, např. [Císařský pramen](#).²⁶⁹ Nachází se tu rostlinná společenstva, která jsou značně zachovalá a vyskytují se v nich spousty vzácných a ohrožených druhů rostlin. Pro svou rozlohu a silné zamokření je území téměř neprůstupné, a tak zde nachází útočiště mnoho druhů živočichů, především ptáků. Díky pozdní vulkanické činnosti, rašelině i dalším vlivům je krajina jedinečná a ve střední Evropě nic podobného není. Dnes je rezervace pod správou Městského muzea Františkovy Lázně.²⁷⁰

8.2. Přeshraniční spolupráce Chebského muzea

Město Cheb leží na samé hranici České republiky se Spolkovou republikou Německo, zemí Bavorsko. Po otevření hranic v roce 1990 se zde opět žije přirozeným příhraničním každodenním životem. Hned na počátku 90. let byly navázány zcela nové profesní, kolegiální a přátelské vztahy s kolegy v několika bavorských muzeích. První pracovní kontakty byly

²⁶⁵ Muzeum Cheb. *Muzeum v Chebu*. Cheb, 1980, s. 60.

²⁶⁶ Tamtéž.

²⁶⁷ HANUŠ, Vlastimil. *Rezervace Soos – za zbytky vulkanické činnosti na Chebsko*. 1. červen 2006 [cit. 2008-5-18].

URL: <<http://www.cestovatel.cz/clanky/rezervace-soos/>>.

²⁶⁸ Je dlouhá 1,2 km.

²⁶⁹ HANUŠ, Vlastimil. *Rezervace Soos – za zbytky vulkanické činnosti na Chebsko*. 1. červen 2006 [cit. 2008-5-18].

URL: <<http://www.cestovatel.cz/clanky/rezervace-soos/>>.

²⁷⁰ KRÁSA, Petr. *Soos*. [cit. 2008-5-18].

URL: <<http://priroda-kv.cz/lokality/soos/index.php>>.

navázány s těmi muzei, které mají společný předmět hlavní činnosti a to dějiny Chebska. Je to muzeum Egerlandmuseum v Marktredwitz, Stiftlandmuseum ve Waldsassen, Fichtelgebirgsmuseum ve Wunsiedlu, Stadtmuseum v Ambergu a Oberpfälzer Freilandmuseum v Neusath-Perschen.²⁷¹ Společný úkol bádání dějin Chebska je daný historickým vývojem velkého Chebska a dodnes je téma dějin a vývoje Chebska spojuje. Vzájemná spolupráce se začala nejdříve rozvíjet na poli výstavním a později se přidaly pořádané přednášky. Ředitelka PhDr. Eva Dittertová se pravidelně účastní každoročního setkávání pracovníků muzeí z Čech, Bavorska a Saska. Jedná se o pravidelné pracovní setkávání, které se každoročně koná v jedné ze tří pořádajících zemí. Společná setkání slouží k výměně pracovních zkušeností. S německými partnery intenzivně udržuj kontakt archeolog Chebského muzea dr. Pavel Šebesta v oblasti archeologie. Pravidelně se účastní různých tematických seminářů v oboru. V roce 2002 bylo Chebské muzeum pořadatelem mezinárodního setkání Archeologické pracovní skupiny Bavorsko – západní a jižní Čechy. Již několik let se pracovníci muzeí Euroregia Egrensis scházejí pravidelně dvakrát do roka na tzv. Chebských rozhovorech. Někteří němečtí kolegové přispívají svými články do chebského sborníku.²⁷²

Cílem Chebského muzea je vytváření dobrých partnerských vztahů nejen mezi muzejníky a historiky, ale i širší veřejností. V letech 1991 – 2003 muzeum připravilo nebo spolupracovalo na 26 výstavách. Pracovali společně např. na výstavě *Willi Russ a Deset obrazů z dějin Chebského muzea*. Na obou se spolupracovalo s Egerlandmuseum v Marktredwitz. Společným projektem s muzeem v přírodě Neusath-Perschen byla výstava *Jak se dříve hospodařilo*. Záleželo hodně na domluvě a vzájemné důvěře, protože obě strany musely podat žádost o finanční prostředky. Plánovat se začalo již na podzim 2001 a poté co byly obě žádosti schváleny a smlouvy podepsány se mohl začít připravovat především text katalogu a výběr exponátů pro výstavu. Ta byla otevřená v listopadu 2002 a autorkou byla PhDr. Iva Votroubková, která je kurátorkou sbírky hospodářského náradí. Výstava se setkala s velkým úspěchem, ale bohužel musela být ukončena již v lednu, a to z důvodu, že se blížil čas příprav výstavy a oslav 130. výročí založení Chebského muzea. V únoru 2003 pak byla výstava zpřístupněna v Hornofalckém muzeu v přírodě v Neusath-Perschen, kde trvala do

²⁷¹ DITTERTOVÁ, Eva. Přeshraniční spolupráce Chebského muzea. In *Sborník Chebského muzea 2002*. Cheb, 2003, s. 262. ISBN 80-85018-36-5. ISSN 1211-9210.

²⁷² DITTERTOVÁ, Eva. Přeshraniční spolupráce Chebského muzea. In *Sborník Chebského muzea 2002*. Cheb, 2003, s. 262. ISBN 80-85018-36-5. ISSN 1211-9210.

řijna. Tento společný projekt se podařil a obě strany si vyzkoušely své schopnosti při přípravě projektů a také prošli náročnou administrativou.²⁷³

8.3. Otevření Valdštejnské obrazárny

Chebské muzeum otevřelo v roce 1998 reprezentativní Valdštejnskou obrazárnu jako specializovanou expozici ke stálé expozici muzea. V obrazárně je vystaveno 15 velkých portrétů velké postavy a dva portréty v polopostavě. Pro vybudování obrazárny bylo využito prostoru dřívější velké výstavní síně ve druhém patře podle návrhu a architektonického řešení ing. arch. Zdeňka Franty z Mariánských Lázní. Rok po otevření obrazárny se podařilo nashromáždit finanční prostředky na vydání katalogu.²⁷⁴

Souboru obrazů převezených z Valdštejnského paláce byl ve velmi špatném stavu. Od 50. let 20. století byly obrazy odloženy na půdě Valdštejnského paláce a vystaveny extrémním podmínkám, stav většiny z nich byl havarijní. Odbornému posouzení bránil špatný stav obrazů, pokrytých rozsáhlými přemalbami a ztmavlými laky. I přesto se u nich předpokládala značná umělecká kvalita. V původním návrhu nové expozice Chebského muzea, který vznikl v letech 1985 – 1989, bylo počítáno s vystavením obrazů v expozici s valdštejnskou tematikou.

Kolekci 17 obrazů restaurovali akademický malíř Pavel Blatný a akademická malířka Ivana Příbylová. V roce 1983 soubor začala restaurovat I. Příbylová a v roce 1994 se restaurování P. Blatný. Právě po skončení restaurátorských prací a obhájení diplomové práce P. Blatného, týkající se tohoto souboru obrazů, se vedení muzea s přihlédnutím k novým objevům rozhodlo celý soubor poprvé veřejnosti trvale zpřístupnit v podobě portrétní Valdštejnské obrazárny. P. Blatný právě při své umělecko-historické a restaurátorské analýze zjistil, že jednotlivé nápisy a erby, označující portrétované postavy jako členy valdštejnského rodu, jsou druhotné.²⁷⁵ U některých obrazů z této kolekce došlo v minulosti k záměně identity portrétovaného v rámci Valdštejnského rodu. Například údajný Hinko z Valdštejna byl identifikován jako Arnošt, hrabě z Valdštejna.²⁷⁶ Někteří z portrétovaných však zůstávají přes

²⁷³ DITBERTOVÁ, Eva. Přeshraniční spolupráce Chebského muzea. In *Sborník Chebského muzea 2002*. Cheb, 2003, s. 263. ISBN 80-85018-36-5. ISSN 1211-9210.

²⁷⁴ DITBERTOVÁ, Eva. Valdštejnská obrazárna a valdštejnské sbírky v Chebském muzeu. In *Sborník Chebského muzea 1998*. Cheb, 1999, s. 192. ISBN 80-85018-17-9. ISSN 1211-9210.

²⁷⁵ DITBERTOVÁ, Eva. Valdštejnská obrazárna a valdštejnské sbírky v Chebském muzeu. In *Sborník Chebského muzea 1998*. Cheb, 1999, s. 194. ISBN 80-85018-17-9. ISSN 1211-9210.

²⁷⁶ DITBERTOVÁ, Eva. Recenze Pavel Blatný a kolektiv: Valdštejnská obrazárna v Chebském muzeu. In *Sborník Chebského muzea 2000*. Cheb, 2001, s. 185. ISBN 80-85018-24-1. ISSN 1211-9210.

veškerou snahu i nadále neznámí nebo je jejich určení pouze hypotetické. Podobně je tomu také s určením autorů maleb.

8.4. Badatelské centrum

Na sklonku roku 2003 se přestěhovalo ředitelství Krajského muzea Cheb se všemi pracovními a depozitáři zpět do původních prostor, které v roce 1989 opustilo. Knihovna muzea, která od roku 1985 putovala a střídala prostory, se tak konečně vrátila na místo odkud vyšla, a díky pochopení a finanční dotaci zastupitelstva Karlovarského kraje vznikl reprezentativní prostor nejen pro pracovní knihovníka, ale zároveň důstojné prostředí pro badatele jak z řad pracovníků muzea, tak i odborné veřejnosti. Regionální badatelské centrum vzniklo při knihovně a bylo otevřeno v roce 2004 a nabízí čtyři samostatná badatelská místa, dvě s možností připojení vlastního notebooku, možnost kopírování materiálů našich i přinesených, fotografování, videozáznam, skenování. Pro návštěvníky je k dispozici i šatna.²⁷⁷

Knihovna má zhruba 21 000 svazků, z toho 5500 regionálních, 300 starých a vzácných tisků a 25 rukopisů.²⁷⁸ Zaměřena je především na literaturu historickou, včetně pomocných věd historických, vlastivědnou, národopisnou a přírodovědnou. Je zde i velké množství encyklopedií, slovníků, regionálních novin a časopisů historických i současných. Knihovna je zásadně prezenční, její využívání se řídí Badatelským řádem Muzea v Chebu ze dne 1. 1. 2007, ve kterém jsou stanoveny i poplatky za poskytované služby.

Badatelské centrum nabízí kompletní ročníky významných regionálních periodik v digitální podobě. Jedná se o ročenky Egerer Jahrbuch 1871 - 1930, Kalender für das Egerland 1884 – 1941, Unsere Egerland 1897 – 1943 a Egerer Zeitung 1868 – 1939.²⁷⁹ Originály těchto titulů jsou vzhledem ke svému stáří a špatné kvalitě papíru ve velmi špatném stavu a není je možné půjčovat. Díky finanční a odborné pomoci Ministerstva kultury a Národní knihovny ČR jsou tituly zpřístupněny v digitální podobě v našem muzeu.

Od roku 2001 pořádá každoročně muzeum tzv. Knihobraní, při kterém se schází milovníci knih a kultury. Organizačně tuto akci vede knihovnice paní Irena Michaláková.

²⁷⁷ DITTERTOVÁ, Eva. Úvod. In *Sborník Chebského muzea 2004*. Cheb, 2005, s. 6. ISBN 80-85018-51-9. ISSN 1211-9210.

²⁷⁸ Muzeum Cheb. *Regionální badatelské centrum* [cit. 2008-5-18].
URL: <<http://www.muzeumcheb.cz/Index/Badat.html>>.

²⁷⁹ Muzeum Cheb. *Regionální badatelské centrum* [cit. 2008-5-18].
URL: <<http://www.muzeumcheb.cz/Index/Badat.html>>.

Pokaždé je vybráno nějaké hlavní téma, které provází celý toto setkání. Program se skládá z přednášek, autorského čtení pozvaného spisovatele, křtu knihy a z doprovodných akcí.

9. VALDŠTEJN A CHEB

Pátý pobyt v Chebu se Albrechtu z Valdštejna stal osudným. Dne 25. února 1634 byl v Městském domě zavražděn. Tato událost vstúpila do obecného povědomí spojitost Albrechta z Valdštejna s Chebem a byla důvodem vzniku pozdější Valdštejnské tradice ve zdejší oblasti. Asi za sto let od zavraždění si město začalo uvědomovat, že by mohlo velmi dobře do budoucnosti zúročit a podporovat vazbu Valdštejn a Cheb. Městská rada myšlenku podporovala a vycházela tomuto zájmu vstříc. Od počátku 18. století nechala zhotovovat pro vzácné návštěvy a další zájemce obrazy s valdštejnskou tematikou. V roce 1736 objednávala pro doložení osudné události u místního malíře Johanna Maximiliana Hofreitera zavraždění Albrechta z Valdštejna a zavraždění Valdštejnových důstojníků na Chebském hradě.²⁸⁰ Popularita města značně stoupla díky Schillerově dramatu Valdštejn. Básník skutečně Cheb v roce 1791 navštívil, aby si udělal představu o městě a místě, kde byl slavný vojevůdce zavražděn.

V polovině 19. století se radnice přestěhovala do Městského domu, kde byl vévoda zavražděn. Když se v roce 1873 rozhodovalo, kde bude umístěno právě založené muzeum, rozhodla již jednoznačně atraktivita místa Valdštejnova úmrtí. V době svého založení mělo

²⁸⁰ BOHÁČ, Jaromír. *Deset obrazů z dějin Chebského muzea*. Cheb, 2003, s. 8. ISBN 80-85018-35-7.

muzeum jen čtyři předměty určené jako památky na Valdštejna.²⁸¹ Byly to již dva zmiňované obrazy, Valdštejnův portrét a partyzána, kterou byl Valdštejn propíchnut. Autorem portrétu je malíř Christoph Frank, který žil ve Vídni, ale pocházel z Chebu. Obraz namaloval kolem roku 1805 při jedné z návštěv svých rodičů v rodném městě.²⁸² Od 90. let minulého století dochází k cílevědomému sběru valdštejnských památek a tzv. Valdštejnova úmrtní místnost se stala cílem mnoha návštěvníků z celé Evropy. V roce 1894 byl zakoupen v mnichovské pinakotéce obraz Valdštejna coby šestiletého chlapce.²⁸³ Autorství obrazu je připisováno španělskému malíři Alonsu Sanchezu Coellovi.²⁸⁴ Obraz byl silně poničen v roce 1907 při požáru muzea, kdy celá horní část obrazu byla zasažena ohněm, který téměř zničil malbu v části obličeje a části oděvu. Obraz byl opraven, ale zároveň zmenšen formát. Naposledy obraz restaurovala akademická malířka Ivana Příbylová v roce 1989. Sbírký muzea byly nadále rozšiřovány např. v roce 1896 byl zakoupen do hedvábí vpichovaný obraz Valdštejnova vojenského tábora, v roce 1902 Valdštejnův dopis z roku 1632 a četné tisky, mezi nimiž byl i unikát francouzských novin z roku 1634 se zprávou o zavraždění vévody.²⁸⁵ V expozici a ve sbírkách Chebského muzea se nachází celá řada obrazů od místních realistů²⁸⁶ většinou z druhé poloviny 19. století s náměty např. Tábor Valdštejnových vojsk u Chebu v roce 1632, Albrecht z Valdštejna s družinou. Snaha doložit vztah Cheb a Valdštejn byla právě záležitostí druhé poloviny 19. století, kdy byla většina předmětů získána nebo právě k tomuto účelu pořízena. Sběratelská aktivita zaměřená k postavě Albrechta z Valdštejna vyvrcholila v roce 1913, kdy je získána pro město Cheb a pro muzeum část bohaté Hallwichovy sbírky. Samostatnou kapitolu tvoří grafická sbírka, jejíž těžištěm je soubor kreseb a grafických listů inspirovaných Albrechtem z Valdštejna a jeho smrtí v Chebu. K nejcennějším listům s touto tematikou patří dvě sépiové kresby s výjevem zavraždění vévody a jeho důstojníků, které patrně vznikly nedlouho po krvavé události. V roce 1934 v rámci chebských valdštejnských slavností byla uspořádána velká výstava *Valdštejn a Cheb*, kde byly vystaveny všechny sbírkové předměty související s daným tématem.

²⁸¹ BOHÁČ, Jaromír, JANÁČEK, Josef, KUBŮ, František. *Albrecht z Valdštejna a Cheb – Albrecht von Wallenstein und Eger*. Cheb, 2005, s. 3. ISBN 80-85018-53-5.

²⁸² DITTERTO VÁ, Eva. Valdštejnská obrazárna a valdštejnské sbírky v Chebském muzeu. In *Sborník Chebského muzea 1998*. Cheb, 1999, s. 192. ISBN 80-85018-17-9. ISSN 1211-9210.

²⁸³ BOHÁČ, Jaromír, JANÁČEK, Josef, KUBŮ, František. *Albrecht z Valdštejna a Cheb – Albrecht von Wallenstein und Eger*. Cheb, 2005, s. 42. ISBN 80-85018-53-5.

²⁸⁴ DITTERTO VÁ, Eva. Valdštejnská obrazárna a valdštejnské sbírky v Chebském muzeu. In *Sborník Chebského muzea 1998*. Cheb, 1999, s. 192. ISBN 80-85018-17-9. ISSN 1211-9210.

²⁸⁵ DITTERTO VÁ, Eva. Valdštejnská obrazárna a valdštejnské sbírky v Chebském muzeu. In *Sborník Chebského muzea 1998*. Cheb, 1999, s. 192. ISBN 80-85018-17-9. ISSN 1211-9210.

²⁸⁶ Např. J. Schilhabel, W. Schneider.

V roce 1978 byla z Valdštejnského paláce převezena vzácná kolekce autentických památek jednak z osobní výbavy Albrechta z Valdštejna, jednak některé sbírkové předměty pocházející z mobiliáře paláce. Sbírkové předměty se nacházely na půdě paláce, kde došlo k jejich silnému fyzickému poškození, a proto byl v roce 1983 v Chebském muzeu vypracován program záchrany celého souboru valdštejnských památek s tím, že po ukončení restaurátorských prací budou všechny předměty vystaveny v nově připravované expozici Chebského muzea. Přestože předměty byly v havarijním stavu a potřebovaly záchranu ihned, muselo se přistoupit k postupnému zadávání vzhledem k náročnému restaurování, které bylo hrazeno z rozpočtu Chebského muzea. Návštěvnicky nejpřitažlivějším sbírkovým předmětem v expozici Chebského muzea je stále po celou dobu vystavení vypreparovaný Valdštejnův kůň,²⁸⁷ který byl zastřelen 16. listopadu 1632 v bitvě u Lützen. Valdštejn nechal svého oblíbeného koně převést do Prahy a vycpat. Jedná se zřejmě o nejstarší datovanou vycpaninu v Čechách.²⁸⁸

Mezi vzácné osobní předměty patří kord, ostruhy, límec a boty. Límec se nacházel ve velmi špatném stavu, byl mezi prvními předměty, které musely být restaurovány. Límec restaurovala v roce 1983 restaurátorka Jarmila Hartlová. Jedná se o nádherné bílé okruží z plátna a hedvábné šňůrky, které vytvářejí bohaté rostlinné ornamenty a ptačí motivy. Dnes již nádherná zrestaurovaná cestovní truhla Albrechta z Valdštejna pocházející z let kolem roku 1600 musela být taktéž restaurována.²⁸⁹ Truhla před restaurováním byla napadena dřevokazným hmyzem, dno truhly bylo ztrouchnivělé a kovové části zkorodovaly. Vzhledem k jejímu kritickému stavu bylo její restaurování rozloženo do několika let a bylo ukončeno v roce 1992 Františkem Kulveitem. Součástí drobnějších předmětů je Valdštejnova mycí souprava cestovní a polní výbavy, jedná se o měděná kamínka, umyvadlo a vaničku. Do Chebu se taktéž dostala dvě slavnostní jezdecká sedla z černého a červeného sametu. Obě jsou po restaurování vystavena v expozici Chebského muzea. Sedla restaurovala v letech 1995-1997 akademická malířka Zorka Smetanová. Obě sedla byla silně poškozená, restaurátorka musela provést vůbec základní zajištění před rozpadem a posléze postupovat po jednotlivých částech s vlastním restaurováním. Na sametu jsou bohaté výšivky stříbrným a zlatým dracounem stylizované do rostlinných motivů. Součástí souboru převezeného z Valdštejnského paláce do Chebského muzea bylo i patnáct podobizen údajných členů rodu

²⁸⁷ Viz příloha č. 14.

²⁸⁸ DITTERTOVÁ, Eva. Valdštejnská obrazárna a valdštejnské sbírky v Chebském muzeu. In *Sborník Chebského muzea 1998*. Cheb, 1999, s. 193. ISBN 80-85018-17-9. ISSN 1211-9210.

²⁸⁹ DITTERTOVÁ, Eva. Valdštejnská obrazárna a valdštejnské sbírky v Chebském muzeu. In *Sborník Chebského muzea 1998*. Cheb, 1999, s. 194. ISBN 80-85018-17-9. ISSN 1211-9210.

Valdštejnův zobrazených v celé postavě a dvě podobizny zobrazené v polopostavě. Po ukončení restaurátorských prací obrazů se vedení Chebského muzea rozhodlo celý soubor poprvé veřejnosti trvale zpřístupnit v podobě portrétní a v roce 1998 byla otevřena Valdštejnská obrazárna.²⁹⁰

Od května 2004 muzeum rozšířilo prohlídkový okruh o Valdštejnův pokoj a svým návštěvníkům vychází tak vstříc tím, že připravilo pro zájemce o valdštejnské sbírky tzv. Valdštejnův prohlídkový okruh. V okruhu je zahrnuta prohlídka Valdštejnova úmrtního pokoje,²⁹¹ dvou valdštejnských expozic,²⁹² prohlídka Valdštejnské obrazárny a prohlídka expozice s koněm. Muzeum vyšlo vstříc cestovním kancelářím, které žádají pouze prohlídku muzea zaměřenou na Albrechta z Valdštejna. Celý prohlídkový okruh trvá 20 minut a průvodkyně hovoří česky, německy, anglicky a rusky. Na památku si návštěvníci mohou zakoupit valdštejnské mince.

9.1. Valdštejnské slavnostní hry

V atmosféře začínajícího 20. století se v chebském kulturním prostředí zrodila mimořádně zajímavá idea valdštejnských slavností. Roku 1907 byl ustaven Spolek pro uspořádání slavnostních valdštejnských her v Chebu, který zahájil rozsáhlé přípravné práce. Datum slavnosti bylo stanoveno na 18. a 19. července 1908.²⁹³ Duchovním otcem se stal dr. Karl Siegl, jemuž šlo především o historickou autenticitu a co nejvěrnější zachycení dobové atmosféry 1. poloviny 17. století. Obyvatelé Chebu byli vyzýváni k aktivní spolupráci a účasti na oslavách.

Ústředním bodem valdštejnských her se stal příjezd císařského generalissima Albrechta z Valdštejna a jeho družiny, čítající téměř 2000 pěších a kolem 500 jezdců, do Chebu. Mnozí obyvatelé města se zapojili do této kulturní akce, ať již výzdobou domů, tak i pořizováním historických kostýmů, účinkováním v průvodech, v divadelních představeních a dalších doprovodných programech.²⁹⁴

²⁹⁰ Tamtéž.

²⁹¹ Viz příloha č. 16.

²⁹² Viz příloha č. 15.

²⁹³ ČERNÝ, Zbyněk, DOSTÁL, Tomáš, KOUDELKOVÁ, Alena. *Vzestup a pád „proradné šelmy“ – Albrecht z Valdštejna. Cheb. Cheb, 2007, s. 68. ISBN 978-80-85018-61-5.*

²⁹⁴ ČERNÝ, Zbyněk, DOSTÁL, Tomáš, KOUDELKOVÁ, Alena. *Vzestup a pád „proradné šelmy“ – Albrecht z Valdštejna. Cheb. Cheb, 2007, s. 72. ISBN 978-80-85018-61-5.*

Valdštejnské hry se následně opakovaly v roce 1909 a 1911, přičemž jejich scénář byl téměř stejný. Organizátoři se snažili o co nejvyšší historickou autenticitu a celkovou úroveň her jak z hlediska skladby programu a provedení, tak i samotné organizace, včetně propagace a zajištění dopravní dostupnosti vzdálenějším návštěvníkům. Návštěvnost rok od roku stoupala, zatímco v roce 1908 činila zhruba 13 000, následující dva ročníky hry navštívilo již kolem 30 000 diváků. Souviselo to především se zlepšujícím se systémem propagace a organizovanosti dopravy. Byly vypravovány zvláštní vlaky s výraznými slevami. Nižší účast na prvních hrách byla ovlivněna špatným počasím, protože celé dva dny vydatně pršelo. Některé plánované akce musely být úplně odvolány.

Předválečné hry byly pokusem o vytvoření tradice pravidelných oslav, zobrazujících Cheb jako město kultury a valdštejnského odkazu. První tři pokusy položily základ k pozdějším profesionálnějšímu provedení. První světová válka tuto tradici přerušila a hry byly obnoveny až v roce 1934 při příležitosti 300. výročí smrti Albrechta z Valdštejna. Velkorysé plány byly patrné již na celkovém vyšším finančním rozpočtu než tomu bylo v předválečných letech. Organizační výbor si předsevzal ještě více překročit regionální rámec. Lidé si jednou provždy měli spojit Cheb se slavným jménem císařského generalissima. Bylo rozhodnuto, že těžiště již nebude spočívat ve slavnostním příjezdu Albrechta z Valdštejna a jeho družiny, ale jádrem celých oslav bude Schillerova trilogie Valdštejn²⁹⁵ s důrazem na propojení valdštejnské tradice a Chebu s velkým německým básníkem, jehož 175. výročí narození připadlo zrovna na rok 1934. Představení se měla hrát od 17. června do 12. srpna. Každý víkend pak do Chebu mířili vlaky, svázející tisíce návštěvníků zblízka i zdaleka, z české i německé strany. Koncem července bylo však jasné, že dochází obecenstvo. Organizátoři se obávali, že malá návštěvnost her by snížila jejich prestiž a tak ke 29. červenci vyhlásili předčasný konec s odvoláním na dlouhou dobu potřebnou k likvidaci všech kulís a ostatních záležitostí. Dne 28. července se konal závěrečný slavnostní večer a následujícího dne vyrazil průvod na svou poslední cestu městem.²⁹⁶

Roku 1938 a 1939 se hry opět konaly, ale již změnilly svou podobu a jmenovaly se Schillerovy.²⁹⁷ Lidé vyrazily do ulic a byli poučeni o tom, jak má město v době slavností vypadat. Kolem kašny na náměstí byly v kruhu upevněny říšské vlajky a na každém domě

²⁹⁵ Napsal to v 90. letech 18. století.

²⁹⁶ ČERNÝ, Zbyněk, DOSTÁL, Tomáš, KOUDELKOVÁ, Alena. *Vzestup a pád „proradné šelmy“ – Albrecht z Valdštejna. Cheb*. Cheb, 2007, s. 85. ISBN 978-80-85018-61-5.

²⁹⁷ BOHÁČ, Jaromír, JANÁČEK, Josef, KUBŮ, František. *Albrecht z Valdštejna a Cheb – Albrecht von Wallenstein und Eger*. Cheb, 2005, s. 37. ISBN 80-85018-53-5.

visely dvě vlajky, jedna s hákovým křížem a jedna městská.²⁹⁸ Návštěvnost se pohybovala u každých z nich kolem 20 000 osob. Druhá světová válka přerušila tradici her a v poválečném období již nebyla dobrá vůle křísit jejich ideu. Valdštejnské hry byly obnoveny až v nedávné době.

ZÁVĚR

Je mnoho důvodů, proč jsem si jako téma své bakalářské práce zvolila právě dějiny muzea v Chebu. Jedním z nich je, že toto muzeum patří k nejstarším muzeím v České republice a v dnešní době je významným centrem dění kulturních akcí v Karlovarském kraji.

K dějinám muzea, které bylo založeno již v roce 1873, bylo v minulosti vydáno několik publikací a to především ke starším dějinám. Ve své práci jsem se snažila přiblížit dějiny muzea od jeho vzniku až po současnost, abych tak přinesla ucelený přehled vývoje muzea. Nejdříve jsem představila samotné město Cheb a nastínila jeho stručné dějiny. Pak jsem se soustředila na první snahy o založení muzea a popsala snažení G. Schmida, díky němuž pak nakonec muzeum vzniklo. V práci přibližuji samotný vznik instituce a jeho první roky existence, které nebyly zrovna jednoduché. Poté jsem se zaměřila na stagnaci ve vývoji muzea v období 80. let 19. století a pak jsem se věnovala období, kdy byl ve vedení dr. Karl Siegl, za kterého se muzeum začalo svým zaměřením měnit na Valdštejnské. Popsala jsem

²⁹⁸ ČERNÝ, Zbyněk, DOSTÁL, Tomáš, KOUDELKOVÁ, Alena. *Vzestup a pád „proradné šelmy“ – Albrecht z Valdštejna*. Cheb, 2007, s. 88. ISBN 978-80-85018-61-5.

období před 2. světovou válkou a období po ní, kdy do muzea nastoupili první čeští pracovníci, kteří se zpočátku potýkali s velkými problémy.

V práci jsem popsala vývoj během období 2. poloviny 20. století a věnovala jsem se mu až do dnešní doby. Muzeum v té době prošlo mnoha změnami. V roce 1957 převzalo funkci Krajského vlastivědného muzea pro kraj Karlovy Vary a v roce 1960 pak ale ztratilo statut krajské organizace a stalo se Okresním vlastivědným muzeem v Chebu. Od roku 2007 je Krajským muzeem Karlovarského kraje se sídlem v Chebu. V závěrečné kapitole jsem svou pozornost zaměřila spojitost Chebu s osobou Albrechta z Valdštejna, který byl v únoru 1634 ve městě zavražděn a tato událost celé město velmi ovlivnila. Rozhodla i o umístění nově vzniklého muzea v Městském domě, kde byl vévoda zavražděn. Schillerova hra *Valdštejn* ještě více rozšířila zájem o osobu Albrechta z Valdštejna. Začaly se pořádat Valdštejnské slavnosti hry, které se u veřejnosti těšily velké oblibě. V dnešní době můžete navštívit jen *Valdštejnův okruh*, jehož samostatnou prohlídkou vyšlo muzeum vstříc zájemcům právě jen o osobu Albrechta z Valdštejna. Velice poutavý pro návštěvníky je úmrtní pokoj vévody.

Charakterizovala jsem činnost muzea během jeho celého vývoje a snažila jsem se představit osoby, které byly důležité pro jeho rozvoj. Pokusila jsem se zmapovat vývoj sbírkového fondu a výstavní činnost muzea. Vedle úspěchů je v práci poukázáno i na problémy se kterými se muzeum během let potýkalo.

Součástí práce jsou tři grafy vložené do textu, protože přímo souvisí s danou kapitolou. V přílohách jsou fotografie z výstavní činnosti a nejvýznamnější předměty. Připojen je i přehled výstavní činnosti od roku 1948 do letošního roku.

V práci jsem se pokusila podat souhrnný pohled na vývoj muzea v Chebu a popsat důležité okamžiky v jeho existenci.

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

Prameny:

Státní okresní archiv Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb.

Státní okresní archiv Cheb, nezpracovaný fond Chebské muzeum Cheb 1945 – 1995.

Archiv Muzea Cheb - materiály, zápisy, zprávy

Tisk:

Kalender für das Egerland. ISSN 1802-9442.

Egerer Zeitung. ISSN 0013-2241.

Literatura:

BABICKÝ, Stanislav. *Muzeum a hrad*. Cheb, 1958.

- BABICKÝ, Stanislav. *Chebsko k 85. založení Chebského muzea*. Cheb, 1959.
- BOHÁČ, Jaromír. *Deset obrazů z dějin chebského muzea*. Cheb, 2003. ISBN 80-85018-35-7.
- BOHÁČ, Jaromír. Vznik chebského muzea. In *Muzeologické sešity IX*. Brno, 1983, s. 55 – 72.
- BOHÁČ, Jaromír, JANÁČEK, Josef, KUBŮ, František. *Albrecht z Valdštejna a Cheb - Albrecht von Wallenstein und Eger*. Cheb, 2005. ISBN 80-85018-53-5.
- BOHÁČ, Jaromír. Chebské muzeum – Programy a skutečnost. In *Sborník Chebského muzea 1995*. Cheb, 1996, s. 10.
- BOHÁČ, Jaromír. Georg Schmid. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1983, s. 81 - 82.
- BOHÁČ, Jaromír. Karl Huss. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1986, s. 42 - 43.
- ČERNÝ, Zbyněk. *Willi Russ – Sochař a keramik (1888-1974)*. Cheb, 2004. ISBN 80-85018-44-6.
- ČERNÝ, Zbyněk, DOSTÁL, Tomáš, KOUDELKOVÁ, Alena. *Vzestup a pád „proradné šelmy“ – Albrecht z Valdštejna*. Cheb. Cheb, 2007. ISBN 978-80-85018-61-5.
- DITBERTOVÁ, Eva. Přeshraniční spolupráce Chebského muzea. In *Sborník Chebského muzea 2002*. Cheb, 2003, s. 262 - 263. ISBN 80-85018-36-5. ISSN 1211-9210.
- DITBERTOVÁ, Eva. Recenze Pavel Blatný a kolektiv: Valdštejnská obrazárna v Chebském muzeu. In *Sborník Chebského muzea 2000*. Cheb, 2001, s. 185. ISBN 80-85018-24-1. ISSN 1211-9210.
- DITBERTOVÁ, Eva. Úvod. In *Sborník Chebského muzea 1993*. Cheb, 1994, s. 2.
- DITBERTOVÁ, Eva. Úvod. In *Sborník Chebského muzea 1997*. Cheb, 1998, s. 5. ISSN 1211-9210.
- DITBERTOVÁ, Eva. Úvod. In *Sborník Chebského muzea 1998*. Cheb, 1999, s. 6. ISBN 80-85018-17-9. ISSN 1211-9210.
- DITBERTOVÁ, Eva. Úvod. In *Sborník Chebského muzea 2001*. Cheb, 2002, s. 6. ISBN 80-85018-32-2. ISSN 1211-9210.
- DITBERTOVÁ, Eva. Úvod. In *Sborník Chebského muzea 2004*. Cheb, 2005, s. 6. ISBN 80-85018-51-9. ISSN 1211-9210.
- DITBERTOVÁ, Eva. Úvod. In *Sborník Chebského muzea 2006*. Cheb, 2007, s. 6 - 7. ISBN 978-80-85018-58-5. ISSN 1802-5617.
- DITBERTOVÁ, Eva. Valdštejnská obrazárna a valdštejnské sbírky v Chebském muzeu. In *Sborník Chebského muzea 1998*. Cheb, 1999, s. 194. ISBN 80-85018-17-9. ISSN 1211-9210.

- DITBERTOVÁ, Eva. 95 let Jana Kubína. In *Sborník Chebského muzea 1995*. Cheb, 1996, s. 70.
- HEŘMAN, Petr. Moje teta Mira. In *Sborník Chebského muzea 1995*. Cheb, 1996, s. 72.
- KUBŮ, František. Heinrich Gradl. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1983, s. 83 - 84.
- KUBŮ, František. Karl Siegl. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1984, s. 89.
- KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, 2 díl*. Praha, 1997, s. 388. ISBN 80-85983-14-1.
- NEUBAUER, Michael. Nositel ceny Euroregionu PhDr. Jaromír Boháč. In *Sborník Chebského muzea 2000*. Cheb, 2001, s. 182. ISBN 80-85018-24-1. ISSN 1211-9210.
- SCHMID, Georg. *Catalog des Museums der Stadt Eger*. Eger, 1874.
- SIEGL, Karl. *Das Städtische Museum in Eger*. Eger, 1924.
- SIEGL, Karl. *Führer durch das städtische Museum, die alte Kaiserburg und sonstige Sehenswürdigkeiten von Eger*. Eger, 1927.
- SIEGL, Karl. *Führer durch das städtische Museum, die alte Kaiserburg und sonstige Sehenswürdigkeiten von Eger*. Eger, 1927.
- STLOUKAL, Milan. Antropologický materiál z výzkumů hradu v Chebu. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1982, s. 53.
- ŠAMÁNKOVÁ, Eva. *Cheb*. Praha, 1974.
- ŠPĚT, Jiří. *Přehled vývoje českého muzejnictví I. (do roku 1945)*. Brno, 2003. ISBN 80-210-3206-5.
- VAŇKOVÁ, Eva. Chebský starosta, lékárník, Adolf Tachezy. In *Sborník Chebského muzea 1993*. Cheb, 1994, s. 42.
- VOTROUBKOVÁ, Iva. Sbírkra Krajského muzea Cheb Militária. In *Sborník Chebského muzea 2005*. Cheb, 2006, s. 188. ISBN 80-85018-56-X. ISSN 1211-9210.
- VOTROUBKOVÁ, Iva. Sbírkry Chebského muzea Sklo. In *Sborník Chebského muzea 2001*. Cheb, 2002, s. 176. ISBN 80-85018-32-2. ISSN 1211-9210.
- VYKOUKAL, Jiří. Mira Mladějovská. In *Zprávy Chebského muzea a Okresního archivu*. Cheb, 1989, s. 85.
- Johann Wolfgang Goethe a Čechy*. Cheb, 2004. ISBN 80-85-018-43-8.
- Muzeum v Chebu*. Cheb, 1980.
- Výroční zpráva Krajského muzea Cheb, příspěvkové organizace za rok 2005*. Cheb, 2006. ISBN 80-85018-55-1.

Výroční zpráva Krajského muzea Cheb, příspěvkové organizace za rok 2006. Cheb, 2007.
ISBN 978-80-85018-00-4.

Výroční zpráva Krajského muzea Cheb za rok 2003. Cheb, 2004. ISBN 80-85018-41-1.

Internet:

HANUŠ, Vlastimil. *Rezervace Soos – za zbytky vulkanické činnosti na Chebsko.* 1. červen 2006 [cit. 2008-5-18].

URL: <<http://www.cestovatel.cz/clanky/rezervace-soos/>>.

KRÁSA, Petr. *Soos* [cit. 2008-5-18].

URL: <<http://priroda-kv.cz/lokality/soos/index.php>>.

Muzeum Cheb. *Letní výtvarná dílna v muzeu* [cit. 2008-5-18].

URL: <<http://www.muzeumcheb.cz/Kultur/Tabor07/Tabor07.html>>.

Muzeum Cheb. *Regionální badatelské centrum* [cit. 2008-5-18].

URL: <<http://www.muzeumcheb.cz/Index/Badat.html>>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1. – Zpráva G. Schmida o uspořádání městské sbírky ze dne 6. června 1871 (SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb)

Příloha č. 2. – Valdštejnova místnost v roce 1900 (SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb)

Příloha č. 3. – Valdštejnova místnost v roce 1900 (SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb)

Příloha č. 4. – Otevření Národopisného muzea Cheb (SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisné muzeum Cheb)

Příloha č. 5. – Expozice Národopisného muzea (SOkA Cheb, nezpracovaný fond Národopisného muzea Cheb)

- Příloha č. 6.** – Chebské antependium (fotografie autora, 6. 5. 2008)
- Příloha č. 7.** – Chebská kamna (<<http://www.muzeumcheb.cz/Hrad/Kamna/Kamna3.html>>, 18. 5. 2008)
- Příloha č. 8.** – Hallwichova sbírka (fotografie autora, 6. 5. 2008)
- Příloha č. 9.** – Měšťanská a cechovní místnost v roce 1905 (SOkA Cheb nezpracovaný fond Národopisného muzea Cheb)
- Příloha č. 10.** – Výstavní místnost v roce 2008 (fotografie autora, 6. 5. 2008)
- Příloha č. 11.** – Současná expozice muzea (fotografie autora, 6. 5. 2008)
- Příloha č. 12.** - Současná expozice muzea (fotografie autora, 6. 5. 2008)
- Příloha č. 13.** – Plakát k Valdštejnově expozici z roku 1968 (Archiv Muzea Cheb)
- Příloha č. 14.** – Valdštejnův kůň v expozici muzea (fotografie autora, 6. 5. 2008)
- Příloha č. 15.** – Valdštejnova místnost (fotografie autora, 6. 5. 2008)
- Příloha č. 16.** – Valdštejnův úmrtní pokoj (fotografie autora, 6. 5. 2008)
- Příloha č. 17.** – Budova muzea (fotografie autora, 6. 5. 2008)
- Příloha č. 18.** – Špalíček (fotografie autora, 6. 5. 2008)
- Příloha č. 19.** - Přehled výstavní činnosti v letech 1948 – 2008.
- Příloha č. 1.**

Antulugifirst sind:

I.	Lernstunden vor Examen	11	Wochen
I. A. a.	Pläne vor dem i. Aufsatz Examen	11	"
I. A. b.	Gründliche Einzelarbeiten über die in Examen	39	"
I. B. a.	Pläne junger Leute im Examen	8	"
I. B. b.	Gründliche Einzelarbeiten über die im Examen	22	"
II. A. a.	Übungen vor dem i. Aufsatz Examen	17	"
II. A. b.	" Einzelarbeiten über die in Examen	13	"
II. B. a.	" junger Leute im Examen	4	"
II. B. b.	" Einzelarbeiten über die im Examen	3	"
III.	Praktische vor dem Examen, Examen und im Examen i. des Examen, vor dem i. Aufsatz Examen	8	"
IV.	Praktische Arbeit	5	"
V.	Praktische Arbeit über die im Examen	4	"
VI.	Praktische Arbeit über die im Examen	—	"
VII.	Praktische Arbeit über die im Examen	140	"
VIII.	Praktische Arbeit über die im Examen	45	"
IX.	Praktische Arbeit über die im Examen	260	"
X.	Praktische Arbeit über die im Examen	6	"
XI.	Praktische Arbeit über die im Examen	1	"
XII.	Praktische Arbeit über die im Examen	19	"
XIII.	Praktische Arbeit über die im Examen	8	"
XIV.	Praktische Arbeit über die im Examen	11	"
XV.	Praktische Arbeit über die im Examen	16	"
XVI. a.	Praktische Arbeit über die im Examen	22	"
XVI. b.	Praktische Arbeit über die im Examen	20	"
XVI. c.	Praktische Arbeit über die im Examen	7	"
XVI. d.	Praktische Arbeit über die im Examen	2	"
XVI. e.	Praktische Arbeit über die im Examen	2	"
XVI. f.	Praktische Arbeit über die im Examen	62	"
XVI. g.	Praktische Arbeit über die im Examen	5	"
XVI. h.	Praktische Arbeit über die im Examen	1	"
XVII.	Praktische Arbeit über die im Examen	—	"
XVIII.	Praktische Arbeit über die im Examen	10	"

In Summa 788 Wochen

Lyon am 2. Juni 1871

Yvonne Schmitt
Classenrath

Příloha č. 2.

Příloha č. 3.

Příloha č. 4.

Příloha č. 5.

Příloha č. 6.

Příloha č. 7.

Příloha č. 8.

Příloha č. 9.

Příloha č. 10.

Příloha č. 11.

Příloha č. 12.

Příloha č. 13.

Příloha č. 14.

Příloha č. 15.

Příloha č. 16.

Příloha č. 17.

Příloha č. 18.

Příloha č. 19.

1948

Chebsko buduje

1950 – 1951

Práce ruských lidí z I. a II. světové války v chebském zajateckém táboře

1951

Dokumenty o činnosti Rudých odborů a KSČ v Karlovarském kraji do roku 1938

1954

Zdobivost chebského lidu

Německá karikatura

Socialistické pohostinství

1955

Chebsko osvobozené

E. Světlík – obrazy

Čínské malířství

1957

V. Beneš – Za život lepší a radostný

1958

Staré umění na Karlovarsku

J. A. Komenský

1959

40. výročí Maďarské republiky rad

Rekonstrukce Chebu

1960

15. let osvobozeného Československa

1961

Kovářské umění

Boj o šťastný život

1962

Expozice dělnického hnutí na Chebsku 1848 – 1948

1963

Technika

Archeologický výzkum slovanského Chebu

Uplatnění bytových doplňků v moderním interiéru

Interkamera

1965

Rekonstrukce historického jádra města Chebu

Historické kroniky

Výstava k 90. výročí výroby jízdních kol

1966

Kudy prošla revoluce

Přírodovědná výstava

Dějiny nás poučily

1967

M. Šlechtová – fotografie z cyklu New York

B. Veselá-Moravcová – bižuterie

Tudy prošla revoluce

1968

Amatérská fotografie

V. Holub – koláže, plastiky..

Valdštejn a třicetiletá válka

Cheb v malbě a grafice 15. – 19. století

Cizokrajní motýli

Cheb v roce 1945

Volby dříve a dnes

Foto Moskva

1969

Foto 68 – amatérské fotografie

Absurdní svět

Chebsko na mapě dříve a dnes

20 let NDR

Předvánoční prodejní výstava

1970

Amatérská fotografie

Lenin a československé dělnické hnutí

25 let muzejnictví v ČSSR

Český plakát v Chebu v roce 1945

1971

50 let bojů a vítězství

Volby dříve a dnes

1972

Životní zastávky – Leo Hass

Výstava přírodovědecké expedice do Piližských vrchů v Maďarsku

K. H. Borovský bojující

Hudba ve výtvarném pojetí dějin

1973

25 let února

Dobrogea – Rumunsko

Loutkové divadlo a loutky G. Noska

Přírodní plastiky manželů Cibulkových

Za Chebsko krásnější

1974

Románská mince a architektura západních Čech

100 let Chebského muzea 1874 – 1974

50 let KSČ

Archeologická naleziště na Chebsku a výsledky výzkumu

Cheb objektivem minulosti a přítomnosti

Proti kriminalitě, za důslednou ochranu veřejného pořádku

Volby včera a dnes

Expedice 1974

Výstava česko-německých styků

100 let V. I. Lenina

Cheb v 19. století – Biedermeier

1975

Krásy života

30. výročí osvobození

Černobílé umění – vývoje a druhy grafického vyjádření

V. Nezval

J. Hašek

Výstava výtvarníků a matérů

1976

Sokolnictví a ochrana dravých ptáků

Kronika jako dokument současnosti

Vítězná cesta – Únor 1948

30 let socialistické muzejní činnosti

1977

Krajiny B. Soukupa

Řemesla

1978

Nálezy ze středověké studně

Eva Adamovi – Adam Evě

Kubánský plakát

Dějiny dělnického hnutí a současnosti

1979

Z ateliéru – V. Hlavatý

Ze sbírek – Hodiny

Z ateliéru – Z. Vlach

Ze sbírek – Numismatika

Divadelní plakát NDR

Z atelieru – J. Fliszak

Muzeum včera a dnes 1874 – 1979

Ze sbírek – Cín

Karel IV. a jeho doba

1980

Z ateliéru – O. Vyleťalová

Z ateliéru – D. Vachtová

Ze sbírek – Zbraně

Z ateliéru – A. Mucha

Z ateliéru – O. Jelínek

Plakáty Národního divadla v Praze

Den tisku

Výstava akvarelů V. Dohnalové

1981

Cesta bojů a vítězství

Chebská keramika

Z ateliéru K. Vacy

Z ateliéru J. Webera

Z ateliéru B. Soukupa
Z ateliéru J. Cvika
Pralesní indiáni Jižní Ameriky
Archeologické nálezy ze středověké studně
Plakáty Národního divadla v Praze 1945 – 1980

1982

Z ateliéru Z. Kolářského
Z ateliéru Z. Zieglera
Chebský soudce
Alfons Mucha fotografem
Ze sbírek – Cín
Z ateliéru J. Flejšara
Z ateliéru M. Kodejše
Kresby J. Suchého a Šlitra
Sovětský cirkusový plakát

1983

Amatérská scénografie a divadelní fotografie
Z ateliéru Č. Pecha
Fotografie D. Stacha
Polský politický plakát
Loutky ze sbírek Chebského muzea
Keramika Chebska
Reklamní plakát v Čechách
Československé pamětní mince a medaile 1948 – 1983
Španělský republikánský plakát

1984

Restaurátorské práce z dílen Chebského muzea
111. výročí založení Chebského muzea
Z ateliéru O. Klappera
Současný Lotyšský plakát
Lidová tvořivost – vánoční stromky
Albrecht z Valdštejna a Cheb

1985

Knihy všem

Kroniky měst a obcí okresu Cheb
Medaile a drobná plastika – L. Havelka
Západočeská Pravda byla při tom
Dělníci Karibského moře
Loutky a jejich tvůrci
AMO – výstava soutěžních prací výtvarníků amatérů

1986

Železniční modelářství
Země a lid blízkého východu
Chebsko 1945 – 1985
Z archeologických výzkumů Chebska
Výstava grafik

1987

Z ateliéru J Vyleťala
Velikonoce - svátky jara a míru
Z ateliéru – Restaurovaný nábytek H. Růčka
Ze sbírek – Šperk Loketska
Z ateliéru – Paličkovaná krajka A. Houdkové
Pro život na slunci – sovětská literatura
Scénografie loutkového divadla
Kubánská grafika
SSSR od rána do večera

1988

Člověk před tisícem let aneb Antropologie starých Slovanů
Československý politický plakát
Z ateliéru P. Poše
Cítera v Čechách
Z ateliéru I. Mládka a J. Myslivečka
Z ateliéru J. Rajlichy
Výstava prací studentů a absolventů DAMU 1987

1989

Cín z dílen krásenských mistrů
Fotodílna 88 – Ašsko

Ze sbírek – Hodiny

Z ateliéru R. Kelbicha

1990

Z ateliéru V. Lokvence

Fotodílna 89 – Lubsko

Z ateliéru S. Wiesnera

Obrázky na skle

Z ateliéru J. Kristoforiho

1991

Z ateliéru Z. Kolářského

Z ateliéru E. Jilemnické

Fotodílna 90 – Mariánskolázeňsko

Eger 1900 – Cheb 1990

Malované sklo galantní doby

30 let Západočeského divadla

Z kuchyně našich babiček a prababiček

Ohrožené památky, ohrožené vědomí

1992

Z ateliéru A. Borna

Výtvarné práce dětí Zvláštní školy a Dětských domovů

Fotodílna 91 – Františkolázeňsko a Skalensko

Dudáci na Chebsku

Lov a lovecké zbraně

Z ateliéru P. Roučky a kol. výstava Figura v dialogu

Vánoce na Chebsku

1993

Z ateliéru manželů Halákových

Svět liturgie

Léčivé rostliny

Fotodílna 92 – Cheb a okolí

Z ateliéru výtvarníka a restaurátora Milana Kodejše

Chebské veduty

Z ateliéru T. Bíma

Hračky našich předků

1994

Kouzlo japonských zahrad

Z ateliéru Zdeňky a Miloslava Svobodových

Valdštejnské památky ve sbírkách Chebského muzea

K. Vary – Mariánské Lázně – Františkovy Lázně – lázeňský trojúhelník světového významu

Kulturní region Chebsko

Chebská keramika

1995

50. výročí ukončení bojů II. světové války v Evropě

Z ateliéru J. Šimka

Nová expozice Chebského muzea

1996

Příroda Chebska

Fascinace jevištěm

Výstava exotického ptactva

Vincenc Morstadt „Kresby a grafiky“

Země – voda – oheň – vzduch

Národopisné motivy – J. Hofmann, G. Zindel

1997

F. Pontini – obrazy, kresby, grafiky

Z ateliéru I. Hüttnerové

Skrytý život ve Smrčinách

Guido Boggiani – fotograf

Co dům dal – V. Berdychová

Cín ze sbírek Chebského muzea

Kalendárium svatých

1998

Z ateliéru M. Lesařové-Roubíčkové

Z ateliéru A. Burešové

Hrady, zámky a tvrze na Chebsku spatřené

Z ateliéru K. Kodeta

Valdštejnská obrazárna

60. let skautingu na Chebsku

Ave Maria

1999

Ivan Svatoš – Městské krajiny

Užité umění secese

Dokumenty z Rudolfska

Keramika A. Tyrolerové

2000

Čtyři obrazy ze života lidského

Kronika a kronikář

Historie letectví a pozemní techniky

Loutky ze sbírek Chebského muzea

2001

Rekonstrukce historického jádra města Chebu

Z ateliéru A. Koenigsmarkové

Barokní umění ze sbírek Chebského muzea

Čínské lidové hračky, lidové hudební nástroje, draci a lampiony

Svět betlémů

2002

Krev Chebu

Přeshraniční krajinná výstava Marktredwitz – Cheb 2006

Řemeslo s kouzlem hudby

S padlým andělem

Jak se dříve hospodařilo

2003

Devět obrazů ze života Chebského muzea

Maestro Rudolf Serkin

Johann Baltazar Neumann

Z ateliéru

Včely a včelaři

Chebský lidový malovaný nábytek

2004

Chebský lidový malovaný nábytek

Johann Wolfgang Goethe a Čechy

Krásenský keramik a sochař Willi Russ

Anna Franková – odkaz pro současnost

Šťastné a veselé

2005

Od masopustu k Velikonocům

Mezi Saharou a tropickými pralesy

25 let v přírodě a pro přírodu

Svět modelů

Včely a včelaři

Alois John aneb objevování Chebska

Vietnam – to nejsou jen tržiště

Svět panenek, svět medvídků

Třetí odboj – „všem, kteří vzdorovali“

Zmizelé Sudety

2006

Cheb v době secese

Vstříc půlnoci – Krajinou Adalberta Stiflera

Znovuobjevené Krušnohoří

Kola Eska-Premier

Z depozitářů muzea

Notthaffti v Čechách a Bavorsku

2007

Tilo – obrazy, sochy

Neznámý svět drobných saveců

Příběhy Chebska

Zmizelé Chebsko

Politické karikatury Ericha Eibla

2008

Vzestup a pád „proradné šelmy“

Umění všedního dne

Když zazní zvony svatební aneb jak si náš dědeček babičku bral

Dějiny (chrabrého) českého národa (otevření plánované na srpen)

Velká válka aneb konec zlatého věku (otevření plánované na září)

RESUMÉ

The work is occupied by history of the museum in Cheb from his foundation until the present. In the town Cheb there was a quite rich society and cultural life in the 19 th Century. The museum in Cheb is one of the oldest museums in the Czech Republic. It was established in the year 1873 and it was in between the first rising museum in the Czech Republic. The goal of the institution was to collect antiques from the while Cheb's County. Conserve these subjects, take car of them and get a support from the general public. The first assignment was looking for the good place for the location of the new museum. It was very important find a suitable space for the museum because the institution had more and more subjects.

I try to write the whole gradual development of this institution. The work is followed the development of collections and exhibitions. In the period in which dr. K. Siegl was the director the museum was created like the museum of Albrecht from Valdstejn. In the thirties of the 20 th Century the Valdstejn's festive pieces were began to organize. The work also deals the time during First World War and the Second World War. After the end of the Second World War in the museum the first Czech employees began to work. The institution started to function again in the year 1946 mainly because of the hard work of new workers. A new generation redirected the museum. Until then only German people worked there. After this part I focused on the time of the second half of century. In the year 1960 the museum was renamed in County homeland studies museum in Cheb and from the year 2007 the institution has name Regional muzeum of the Karlovy Vary's region.

In the work the lifes of the important figures in the history of the museum has been presented. The part of the work is occupied by Albrecht from Valdstejn, because his name is inherently connected with the town Cheb.

At my work I try to render an account of the general development of the Museum in Cheb and describ the important events from the history of the institution.